

מחברים

העלון השבועי מבית עוז והדר - אור לישרים

גליון קנ"ג | פרשת נח | תשפ"ד

לונדון			ניו יורק			בני ברק			ירושלים			זמני כניסת ויציאת שבת קודש:
בגמ"ח	איאת השבת	כניסת השבת	בגמ"ח	איאת השבת	כניסת השבת	בגמ"ח	איאת השבת	כניסת השבת	בגמ"ח	איאת השבת	כניסת השבת	
19:09	18:45	17:42	19:19	18:57	17:50	19:15	18:39	17:41	19:18	18:38	17:26	

חשיפה: מי ניבא כי בשנת תש"ג תתחיל מפלתו של היטלר הרשע יו"ש | עמ' כ"א
סגולה: סגולה נפלאה איך לכנות 'חולה', על מנת להסיר נגעו | עמ' ב'
אקטואליה: האם מותר להשאיר את הספר תורה על הבימה בשעת אזעקה ולברוח למקלט | עמ' י"ג

השבוע בגליון:

פנינים ואמרות

פנינים חכמים ואמרות נפלאות על פרשת השבוע

הסיבה שהאחים הק' הרבי ר' אלימלך והרבי ר' זושא לא עברו בגלותם את העיר אושפיצין

וישבו המים מעל הארץ הלוך ושוב ויחסרו המים מקצה חמשים ומאת יום (ח, ג).

ידועים דברי המסורה שיש ד' פעמים תיבת 'הלוך', כאן: 'הלוך' ושוב, ולהלן (פסוק ה') 'הלוך' וחסור, 'הלוך' ונסוע (להלן יב, ט), 'הלוך' וגדל (להלן כו, יג).

יש לומר על דרך צחות, על פי המעשה הידוע שרצו האחים הקדושים הרבי ר' אלימלך ז"ע והרבי ר' זושא ז"ע לסבול עול הגלות, והלכו נע ונד בדרך כמה שנים, ובכל מקום שדרכו כף רגלם קידשו את המקום ההוא בקדושתם, ונתעוררו בני ישראל לעבודת השי"ת. ובא אליהם היצר הרע להפריע אותם מעבודת הקודש, ואמר להם שאם לא יפסיקו ללכת בגלות אזי יעזוב את כל בני האדם מלהטעותם, ויתגרה רק בהם לבטלם מעבודתם. והשיבו האחים הקדושים ז"ע שאין מפחדים ממנו כלל, אזי אמר להם שהוא יביא להם חסידים שיעזרו להם בעבודתם... ומדבר זה פחדו מאוד, והפסיקו לילך בגלות, והגיעו רק עד העיר 'אושפיצין' העומדת אצל הגבול שבין גאליציע' לגרמניה.

והדבר ידוע, שבכל המקומות שדרכו כף רגליהם של האחים הקדושים עד העיר 'אושפיצין', היו מתנהגים שם על דרך החסידות, והיו יראים ושלמים נאמנים לה' ולתורתו, אבל מאושפיצין

"הלוך ושוב - הלוך וחסור", במקומות שכבר שבו הצדיקים הקדושים ז"ע מדרכם, משם ואילך היה "הלוך וחסור" מתורה ומיראת שמים. ילקוט אמרי שפר (הרה"ק רבי נפתלי צבי מבאבוב זצ"ל) בפרשתנו

ואילך לצד גרמניה, נפלו עשר מעלות אחורנית, ונשפעו מכת המשכילים, כי שם לא דרכו כף רגל האחים הקדושים ז"ע.

וזהו רמז המסורה: "הלוך ונסוע - הלוך וגדל", כל היכן שהלכו הצדיקים הקדושים ז"ע והמשיכו בנסיעתם בדרך, שם היה "הלוך וגדל" בתורה ובחסידות וביראת שמים. מה שאין כן

מסר חיזוק לימים אלה עמ' כ"ד | פניני אביר יעקב עמ' ז'

פנינים חכמים
ואמרות נפלאות
על פרשת השבוע

פנינים ואמרות

שלשה עולמות (ח"ב עמ' קג)

מדוע הקריב נח קרבן עולה ולא קרבן תודה

ויבן נח מזבח לה' ויקח מכל בהמה הטהרה ומכל העוף הטהור ויעל עלת במזבח (ח, כ). לכאורה, למה הקריב דוקא עולות, הלא היה נח מארבעה שצריכים להודות, כדכתיב (תהלים קז, כג-לא): "יורדי הים באניות - ויזבחו זבחי תודה" (ברכות נד, ב), והיה צריך אם כן להקריב גם קרבן תודה?

כתב על כך בספר 'ידבר דוד': הרי עתה עדיין לא הותר לו לאכול בשר, ורק להלן (ט, ג) נאמר לו "כל רמש אשר הוא חי לכם יהיה לאכלה כירק עשב נתתי לכם את כל" (ראה סנהדרין נט, ב), וכיון שקרבן תודה ישנו חלק אכילת בעלים, ונח היה אסור לאכול בשר, לכן הקריב דוקא עולות שהם כליל לגבוה.

וידבר דוד-בפרשתנו

על ההספדים, וכשמת איש או אשה היה בא ומספיד, ואחר כך קיבל את שכר הספדו. דרכו היה שהתחיל בפסוק כשמו של המת: "אברהם" - ויאמר ה' אל אברהם לך לך מארצך וגו', "יצחק" - ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב, "יעקב" - ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה, וכיוצא בזה בשאר שמות.

פעם מת עשיר בשם "נח", פתח הספדן את פיו ואמר: ויאמר ה' אל נח בא אל התיבה - הקב"ה קרא ל"נח" להיכנס לארון המתים. כשהגיע לאחד מכן לבקש את שכרו, לא הסכימו בני הנפטר לשלם לו, ואמרו: הרי קללת את אבינו, "בא אל התיבה" - למיתה ...

הלכו לדין תורה אצל רבה של העיר, הוא הגה"ק רבי שניאור זלמן זצ"ל בעל ה'תורת חסד' ששימש לימים אב"ד לובלין. שמע הרב את טענת הבנים ופסק: צריכים אתם לשלם לו: הרי יכול היה לומר "זבאת אל התבה אתה ובניך ואשתך ונשי בניך אתך" - וכולכם הייתם בכלל הקללה, ואם כן כשאמר רק ש"נח" יבוא אל התיבה, הקל מעליכם את דינכם הקשה, ועל זה לבד מגיע לו שכר.

נח הקריב קרבנותיו על מקום המזבח של המקדש, שבו גם היה עקידת יצחק

ויבן נח מזבח לה' (ח, כ). כתב בתרגום יונתן שהוא המזבח שבנה אדם הראשון כשגורש מגן עדן ועליו הקריבו קין והבל.

ומזה מקור דברי הרמב"ם (פ"ב מבית הבחירה ה"ב) שמסורת ביד הכל שהמקום שבנה בו דוד ושלמה המזבח הוא המקום שבנה בו אברהם אבינו המזבח ועקד עליו יצחק, והוא המקום שבנה בו נח מזבח כשיצא מן התיבה, ושם הקריבו קין והבל, ואדם הראשון כשנברא, ומשם נברא.

להורות נתן - בפרשתנו

פסק נפלא מבעל ה'תורת חסד' מלובלין

והקמתי את בריתי אתך ובאת אל התבה אתה ובניך ואשתך ונשי בניך אתך (ו, יח).

מסופר כי בעיד 'פאלאצק', היה איש ממונה

סגולת השבוע

סגולה נפלאה איך לכנות 'חולה', על מנת להסיר נגוע

כתב הרה"ק רבי צבי אלימלך מדינוב (בעל הבני יששכר): "נוהגים בני ישראל - עם קודש, כשיש לאחד מבני ישראל איזה צער וחולי, וגופו אינו בשלימות הבריאות רחמנא לצלן, אומרים בלשון לעז "פלוגי איז קראנק" חלילה, מה שאין כן כשרוצים להגיד על גוי שהוא חולה, אומרים בלשון הקודש "פלוגי חולה הוא".

אומר הבני יששכר: "ושמעתי טעם לזה, כי כשמדבר בלשון הקודש, מסוגל הוא הדיבור שתתקיים". ומוכיח כן, ממה שמצינו בפרשתינו (יא, יז) בבני דור הפלגה, שכל זמן שדברו בלשון הקודש כתיב: "ועתה לא יצר מהם לעשות". כי מסוגל הדיבור בלשון הקודש שהדבר יתקיים. לכן היכן שאומר על יהודי שאינו בקו הבריאות, ורוצה להסיר מעליו את המכה ואת הנגע, יספר בלשון לעז, מה שאין כן גבי עכו"ם, לא איכפת ליה ממחלתו, יכול לומר ולספר גם בלשון הקודש" עכ"ל [הובא בספרו דברים נחמדים מסכת אבות פ"ה משנה יג יעו"ש].

מענין לענין, יש לציין לדבר נפלא, מסופר על הרה"ק הפני מנחם מגור זצ"ל, כשהיה אדם חולה במחלת השפעת' היה נזהר לומר עליו שהוא חולה בשפעת עם פ"א רפויה, לרמז על דברי בעל הטורים (בפרשת בשלח) בפסוק (טו, כו) "כי אני ה' רופאך". דכתיב "רופאך" בפ"א רפויה, כי הרפואה שבידי שמים באה בשופי, וזו שבידי אדם באה בקושי, על כן "רופא ירפא" שבפרשת משפטים הפ"א דגושה. ולכן אמר בפ"א רפויה לרמז שרפואתו תהיה בידי שמים.

פעם אחת שמע הפנ"מ שצורך היהודים "יאסר ערפאת" חולה בשפעת, אמר הפני מנחם לסובביו בצחות לשונו: ברוך ה' לערפאת יש שפעת בפ"א דגושה.

קו 'מחברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

לדיני ממונות הקש 1 | לענייני גיטין קידושין וענייני יוחסין הקש 2 | לשאר עניינים הקש 3

כי אַשְׁמְרָה שַׁבַּת אֶל-יִשְׁמָרְנִי:

ניצול מפרעות תרפ"ט בעיר חברון, בזכות הקפדתו שלא לנסוע בערב שבת קודש אחר הצהריים...

"השם יהיה בעזרי", מלמלו שפתיו בל הרף. הוא טיפס לקומה השלישית בבניין, עמד ליד חלון צר בחדר המדרגות שהשקיף על פני הרחוב, וכצ'לף מומחה כיוון את נשקו לעבר התהלוכה המתקדמת והתחיל לירות צרורות של כדורים לעבר ההמון המשולהב. הוא הצליח בחסדי ה' לפגוע פגיעה מדויקת בשייח' המוסלמי, שהיה שונא יהודים מושבע ושליווה אישית את התהלוכה. הוא הצליח גם להרוג בזה אחר זה חמישה ערבים שצעדו ליד השייח', אשר צנחו תחתיהם מתבוססים בדמם, כן יאבדו כל אויביך ה'.

בעבר הלא רחוק, לפני כמאה שנה, היה קיים יישוב יהודי מפואר בחברון עיה"ק, סמוך למערת המכפלה.

גרו שם יהודים יראי שמיים, שבכל עת היו שופכים את צקוֹן ליבם בפני האבות הקדושים, ע"מ שייבקשו רחמים מלפני כיסא הכבוד.

הסיפור אירע בשנת תרפ"ט, לפני 95 שנה. מנחם, מספר הסיפור (סיפור לפני כעשור), היה אז ילד קטן והתגורר בירושלים.

דודו - אח של אביו - היה מראשי הקהילה היהודית בחברון, בה התגורר. וכך סיפר מנחם: יום אחד נערכה התנונה משפחתית בירושלים, ודודי ר' יוסף, הגיע במיוחד מחברון להשתתף בה. החתונה נערכה ביום חמישי בערב והסתיימה קרוב לחצות לילה. היות שהשעה היתה מאוחרת, נשאר הדוד ללון בביתו בירושלים, כשבכוונתו לחזור לשבת בחברון.

באותם ימים, לא היו שיירות מצויות בין ירושלים לחברון. בכדי להגיע מירושלים לחברון, היו צריכים להשתמש בשירותיו של אוטובוס ערבי, שתחנת המוצא שלו היתה בשער שכם אשר בעיר העתיקה בירושלים. באותם ימים היהודים התהלכו בחופשיות באיזורים בהם התגוררו ערבים, והיו נעזרים בהם. שני אוטובוסים בלבד היו יוצאים ביום שישי מירושלים לחברון: אחד לפני הצהריים והשני בשעות אחר הצהריים.

הדוד יוסף הגיע לתחנה כחצי שעה לפני המועד הנקוב, כשבכוונתו לנסוע באוטובוס של לפני הצהריים. הוא המתין בתחנה זמן רב, אך האוטובוס בושש לבוא. בירור קצר העלה כי בשל בעיה טכנית, ייצא באותו יום רק האוטובוס השני של אחר הצהריים.

כששמע זאת ר' יוסף הצטער מאד והיה אובד עצות. מאז ומתמיד נהג שלא לצאת לנסיעה מחוץ לעיר ביום שישי בשעות אחר הצהריים, והוא לא רצה לשנות ממנהגו, על אף שזה היה בקיץ, כשימי שישי ארוכים דיים. הוא ראה בכך נסיון מהשמיים, והחליט לשמור על מנהגו.

בלית ברירה הוא חזר על עקבותיו. קיבלנו אותו בשמחה לשבת, אך הוא דאג לבני ביתו שבוודאי מחכים לו ודואגים לשלומם.

באותם ימים עדיין לא היה טלפון בבתיים, אך ר' יוסף ניגש שוב לתחנה שבשער שכם, וביקש מיהודי אחד שנסע לחברון, שיודיע לבני משפחתו שבנסיעות שאינן תלויות בו הוא שובת בירושלים.

באותו יום שישי, בצהרי היום, נערכת תפלתם של המוסלמים במסגד 'אל אקצה' הסמוך להר הבית.

השייח' הערבי שנאם בפניהם נאום רווי שנאה ושטנה, הסית את ההמונים נגד היהודים והלהיב אותם לצאת לג'יהאד' (מלחמת "קודש" ביהודים) ולשפוך דם. ההמון המשולהב שסיים את התפלה - יצא בתהלוכה מאורגנת לכיוון שער שכם, כשבידיהם גרזנים, סכינים וכלים חדים מכל הבא ליד,

ובאותה שעה הגיעו הרבה כלים ליידיים שלהם...

מטרתם היתה לשפוך דם יהודי, רחמנא ליצלן. "איטבח אל יאהודי", זעקו המוסלמים כשתאוות רצח ניכרת בעיני השטן שלהם. הם התקדמו לכיוון שכונת 'מאה שערים'. ראשוני היהודים

שהבחינו בפורעים הפיצו במהירות את השמועה המבהילה מפה לאוזן, והפחד היה נורא. הסותרים מיהרו לנעול את חנויותיהם ולברוח כל עוד רוחם בם לבתיהם. הכל הסתגר בבתיים, הזיוו שולחנות וגדרו רהיטים כבדים אל דלת הכניסה ע"מ לחסום את דרכם של הפורעים.

אך בזה לא היה די. היה צורך להתכונן גם למקרה שהפורעים יפרצו לבתים בכת. כלי נשק לא היו בידיהם ולכן הם אלתרו אמצעי הגנה מכל הבא ליד: הקצבים ומוכרי הדגים נטלו עימם את סכיניהם החדות, והיו שהכינו שמן רותח בתוספת מסמרים שיהיה ניתן לשפוך על הפורעים. הם התפללו שלא יצטרכו לזה.

את המתח היה ניתן לחתוך בסכין. ר' אייזיק היה אחד מתושביה הוותיקים של 'מאה שערים'. הוא היה נוהג תמיד לסיים מוקדם את ההכנות לשבת, ואת השעות שנותרו היה מנצל ללימוד ולאמירת 'שיר השירים'. באותו יום שישי, ישב וקרא 'שניים מקרא ואחד תרגום' כדרכו, בנחת ועם טעמי המקרא, כשהוא מעיין גם בפרוש רש"י.

לפתע שמע את קול ההמון המוסת והבין לחדרתו את המצב. הוא נזכר כי בביתו יש 'מאוייער' - אקדה גרמני אוטומטי שהיה ברשותו מעת שערך מהצבא הפולני. אקדה זה היה נחשב למשוכלל מאוד במושגי הימים ההם.

"אני חייב להציל את המצב", זעק במר נפשו. בני ביתו ניסו לעצור בעדו, אך לא הצליחו. הוא התחפש במהירות כדי שלא יכירוהו, נטל עימו את ה'מאוייער', יצא בריצה לשכונת 'מוסררה' (מורשה' כיום, בגבולה ממוקם בין-היתר בנין עיריית ירושלים) הממוקמת בפאתי שכונת 'מאה שערים' על גבול 'שער שכם' והסתתר שם בתוך בנין.

"השם יהיה בעזרי", מלמלו שפתיו בל הרף. הוא טיפס לקומה השלישית בבניין, עמד ליד חלון צר בחדר המדרגות שהשקיף על פני הרחוב, וכצ'לף מומחה כיוון את נשקו לעבר התהלוכה המתקדמת והתחיל לירות צרורות של כדורים לעבר ההמון המשולהב. הוא הצליח בחסדי ה' לפגוע פגיעה מדויקת בשייח' המוסלמי, שהיה שונא יהודים מושבע ושליווה אישית את התהלוכה. הוא הצליח גם להרוג בזה אחר זה חמישה ערבים שצעדו ליד השייח', אשר צנחו תחתיהם מתבוססים בדמם, כן יאבדו כל אויביך ה'.

**"איפה יוסוף?!"
הם שאגו בטירוף
של שנאה מתוך
רצון להתנקם בו.
הם חיפשו אותו
בכל האזור אך
לגודל הנס הם
לא מצאו אותו. לו
היה חוזר לביתו
סביר להניח
שהפורעים היו
קורעים אותו
לגזרים, רח"ל.
כששמע על כך
ר' יוסף הוכה
בתדהמה. מצד
אחד התקשה
לעכל את
הבשורה המרה
על עשרות מכריו,
ידידיו ושכניו
היקרים שנרצחו
באכזריות כה
רבה, הי"ד. אך
מצד שני לא יכול
היה להתעלם
מהנס הגלוי
שאירע לו ובפנים
שטופות דמע
הודה להקדוש-
ברוך-הוא על
ששפר עליו גורלו,
וחייו ניצלו באורח
כה מופלא**

בהלה נוראה אחזה בהמוני המוסלמים, כאשר נוכחו בבעתה כיצד נהרגו

קשה לתאר את העצבות והשברון לב בו קיבלו הוריו את הבשורה הקשה הזו, כמה חיכו וציפו לרגע זה שבנם היקר יגדל ויהיה לבחור בן תורה וירא שמים והנה עתה נהפך לאבל משאלם, צערם היה כבד מנשוא אך גם אחרי התחנונים לביטול רוע הגזירה הנהלת הישיבה לא הסכימו להשאיר אותו ולו יום אחד, רק זאת אמרו שאם אחרי כמה שבועות שישה בבית ישנה את דרכיו לטובה או אז אולי ישנו את החלטתם ויוכלו לקבל בחזרה את אברהם לישיבה...

הדבר הזה נראה היה כחלום באספמיה, הרי גם כששהה בין כותלי הישיבה, והיה מוקף במשפיעים ומשגיחים שהדריכו אותו בדרך אשר ילך בו, לא הצליח ובוודאי עתה כשישב לבד בבית בלי מורה ומדריך, בוודאי לא יוכל להשתנות ולשפר את דרכיו...

אולם בשעה קשה זו כשכולם הרימו ידיים והתייאשו מעתידו של אברהם, אמו לא התייאשה, ובאמונה תמימה בה' האמינה שברצונו יחזור בנה למוטב, ויוכל לחזור לישיבה ולחדש את ימיו כקדם. תפסה את אומנות אבותיה בידיה ופתחה את ספר התהלים, ובדמעות שליש התחילה להתחנן ולבקש רחמים לפני אבינו שבשמים שיחונן אותו בדעת להרגיש את נועם מתיקות התורה ועבודת ה' ויעלה מעלה מעלה בעבודת ה', אברהם שזה בביתו ובכל יום הלך לבית המדרש כי התבייש להסתובב בחוצות העיר, אך גם שם לא ניצל את הזמן והעביר את זמנו בהבלים.

האם שראתה בצער את מצבה של בנה המשיכה להתפלל בחזקה ושמה את מבטחה בה' כי לו לבד הישועה, אחרי כמה שבועות שעברו פתאום נראה שינוי לטובה באברהם, הוא ששבור היה ברוחו וכל חייו התנהלו ללא חשק והתלהבות פתאום התחיל לקום בבוקר עם ניצוץ בעיניים, והלך לביהכ"ס להתפלל ואח"כ נשאר שמה ללמוד שעות ארוכות, ואחרי חודשים ושנים ארוכות שרגילים היו ההורים לקבל רק בשורות רעות על בנם, בבת אחת החלו לקבל פידבקים חיוביים מאנשי הביהמ"ד שראו את בנם לומד בהתמדה מרובה וכו'.

ומעשה שהיה כך היה: אחרי ימים ארוכים בהם העביר אברהם את זמנו בהיכל הביהמ"ד בבטלה המביאה לידי שיעמום, ביום אחד פנה אליו אדם אחד שחזותו העיד עליו שזה מקרוב בא והתחזק בדת משה, הלה שעד לא מזמן רחוק היה מהתורה והמצוות, וכמעט שלא ידע מהומה מלימוד התורה, פנה אליו וביקש ממנו שרוצה היא ללמוד איתו את דברי התורה, אברהם שגם ככה לא היה לו הרבה מה לעשות הסכים להצעתו והתחילו ללמוד ביחד גמ' ולעסוק בסוגיות התורה, בתחילה הבעל תשובה התקשה להבין את דברי הגמ' וחזרו על זה שוב ושוב עד שהבין, כך עבר הזמן ואברהם שזכה והצליח ללמד תורה, ובבת אחת כבר היה לו כבר מטרה לקום בבוקר ולאט השתנו דרכיו גם בשאר הדברים וגם תפילתו נאמרה בהתלהבות וכו' וכו'.

כשראו הוריו את בנם, פנו להנהלת הישיבה וסיפרו על השינוי שחל אצל בנם, המשגיח התקשה להאמין, כי ידע את נפשו של אברהם, ולא האמין שאכן שינה את דרכו לטובה, אולם כששמע את דבריהם הסכים לקבלו רק אם יועיל להיבחן על המסכת שנלמדה, ואם יוכל להשיב דבר דבור על אופניו הרי זה יהיה סימן מובהק שאכן שינה את דרכיו, כי הרי בישיבה היא לא למד...

ואכן למחרת התייצב הבחור לפני המנהל שבחן אותו על הנלמד ולגודל תדהמתו השיב לו בבהירות על כל שאלה ושאלה, ובשמחה רבה פתחו לפניו

הטובים שבחבריהם. הם החלו לזעוק בהיסטריה ונמלטו מהמקום כשהם חוששים לגורלם. תוך דקות ספורות התפזר ההמון לכל עבר, כשהוא אחוז בהלה.

הסכנה האיומה שאיימה על יהודי 'מאה שערים' חלפה, והכל נשמו לרווחה. ר' אייזיק חזר לביתו כשהוא מודה לה' על שהצילם ממוות, ושיייע בידו למגר את הפורעים.

רק לאחר שחלפה הסכנה החל ר' יוסף - שהיה עד להתרחשות הקשה - לערוך סדר במחשבותיו. הוא חשש שהשמועה על הפרעות הגיעו לחברון, ובביתו דואגים לשלומם, אך לא היה באפשרותו לשלוח מסר מרגיע שלמרות הכל הוא בחדס ה' בריא ושלם.

ביום ראשון, כשארזו ר' יוסף את חפציו והתכונן לנסוע לחברון, הגיעו אליו השמועות הקשות על הטבח שערכו ערביי חברון ביישוב היהודי שם. באותה שבת, הגיעו הפורעים המוסתים אל בתי היהודים, ובתאוות רצח רצחו בדם קר עשרות יהודים ופצעו עוד

רבים נוספים. מאורעות דמים אלו נחרתו בתולדות עמנו בשם 'מאורעות תרפ"ט' והותירו רשמים קשים ועקובים מדם.

התברר לר' יוסף ההמום, שהפורעים הערבים חיפשו אחריו במיוחד בשל מעמדו בקהילה היהודית שם.

"איפה יוסף?!" הם שאנו בטירוף של שונאה מתוך רצון להתנקם בו. הם חיפשו אותו בכל האזור אך לגודל הנס הם לא מצאו אותו. לו היה חוזר לביתו סביר להניח שהפורעים היו קורעים אותו לגזרים, רח"ל. כששמע על כך ר' יוסף הוכה בתדהמה. מצד אחד התקשה לעכל את הבשורה המרה על עשרות מכריו, ידידיו ושכניו היקרים שנרצחו באכזריות כה רבה, הי"ד. אך מצד שני לא יכול היה להתעלם מהנס הגלוי שאירע לו ובפנים שטופות דמעות הודה להקדוש-ברוך-הוא על ששפר עליו גורלו, וחייו ניצלו באורח כה מופלא.

כל זה היה בזכות שהקפיד על מנהגו שלא לצאת מהעיר בערב שבת בשעות אחר הצהרים. נשתדל גם אנו לאמץ לעצמינו מנהג זה, ובמיוחד בימי שישי הקצרים של החורף, ונזכה לראות ישועות ונפלאות בע"ה.

(תודה לר' חיים לויין שיחל' תושב שכונת 'מאה שערים', על עזרתו בדיוק הפרטים... - הובא בגל' קבלת שבת)

אַל הַנְּעַר הַזֶּה הַתְּפַלְלָתִי:

כשכל צוות הישיבה התייאש מהבחור ושלחו אותו הביתה, אמו שפכה דמעות כמים בתחינה לה' עד השינוי המיוחל, הסכיתו ושמעו:

אחרי חודשים ושנים ארוכות שרגילים היו ההורים לקבל רק בשורות רעות על בנם, בבת אחת החלו לקבל פידבקים חיוביים מאנשי הביהמ"ד שראו את בנם לומד בהתמדה מרובה...

בהתרגשות רבה התחיל השנה החדשה באחד מהישיבות הקדושות, בחורי החמד שזה עתה נכנסו לישיבה קטנה ישבו זה לצד זה נרגשים ומלאים בכוונות טובות לרגל הזמן החדש לעלות מעלה מעלה בעבודת ה' ולימוד תורתו הק'.

אחד הבחורים היה 'אברהם' שגם לבו רגשה בהתחדשות והתלהבות, מיד כשהגיע לישיבה הבחינו בו המשגיחים כי משהו אצלו אינו כשורה, לצערם הרב הוא לא השתתף בלימודים כראוי, וככל שעבר הזמן מצבו נהיה יותר גרוע, ואם לא די בכך הרי שגם הפריע במהלך השיעורים ולחבריו מללמוד כראוי, כמה שהמגיד שיעורים ומרביצי התורה בישיבה ניסו לדבר על לבו לא הצליחו לשנות את דרכיו, ובלידת ברירה פנו אל הוריו ובלב כבד מסרו להם כי החל מהיום בנם כבר לא יוכל לבוא בישיבה...

למחרת התייצב
הבחור לפני
המנהל שבחן
אותו על הנלמד
ולגודל תדהמתו
השיב לו
בבהירות על כל
שאלה ושאלה,
ובשמחה רבה
פתחו לפניו
שוב את שערי
הישיבה והפעם
אכן השתלב בין
כל התלמידים
ועסק בתורה
ועבודה וצמח
לתפארת

לאחר שנים של חיסכון דולר לדולר, גיליתי כי אני עומד לפני נישואיה של בכורתי, והדירה שאותה הבטחתי שולמה רק בחלקה הקטן, כי את רוב כספי החסכונות השקעתי ב'מגדלים פורחים באויר', כל הכסף שהושקע התנדף לאן שהוא. והתברר שאת יתר ההוצאות אצטרך לשלם בקרוב. ובדיוק אז, כשכבר הייתי בעל חוב והחתונה קרבה, וכשאני לא מצליח לעמוד בהתחייבויות, אז סיפר לי חבר על המרכז שהוציא בית כנסת גדול המשתתף לקהילה גדולה ועשירה, בעיר רחוקה לחיפוש אחרי חזון לתקופת החגים. אמנם כאמור לא רציתי כלל לעזוב את תפקידי בתלמוד תורה ואיני מתכוון לעזוב בזמן שיש לי אירועים וממלא אין לי שום כוונה להוציא את כל המשפחה ממסלול החיים.

אבל כשהדבר נשמע הגיוני יותר לעזוב רק לתקופת החגים, זה כבר היה פיתוי גדול מידי והחלטתי להירשם.

התנאים היו פשוטים: במשך כמה חודשים הוזמנו החזנים שנרשמו למכרז, להגיע כל אחד לשבת אחת, ולהוכיח קבל עם ועדה את יכולותיו. הקהל השומע היה אמור להקשיב, להצביע ולהחליט מי מהם יקבל את המשרה לכל חודש החגים.

לא היה לי הרבה מה להפסיד חוץ ממחירו של כרטיס טיסה סביד לעומת ההכנסה שהוא יכול להביא. הבעיה שלי הייתה יותר בחומר שנדרשתי להכין, בניתי חפריט לתפילות שבת עם פרטואר נרחב של כל החזנים הידועים, כתבתי תווים ליצירות והתאמתי אותן לעבודת מקהלה קוליות, ייחדתי תשומת לב מיוחדת לשירתם של קולות הסופראן, האלט, הטנור והבאס שבאין תזמורת ירכיבו בקולותיהם את היצירות.

עמלתי לילות ארוכים על כתיבת התווים למערכת הקולות המרכיבה את המקהלה, עד ליצירת הפרטיטורה המתאימה. וכך, מצויד בהשתדלות שנעשתה מתוך עמל רב, ובתפילות מעומק הלב, יצאתי אל אותה ארץ לשבת שנקבעה למבחן שלי. כשביד אחד אחזתי את התיק האישי לבגדי השבת ובידי השניה תיק נוסף, ובו הפרטיטורות היקרות מפז, הגעתי לאחרי כמה שעות טיסה, בבוקרו של יום שישי לנמל התעופה. עצרתי מונית, והוריתי לנהג לאן לנסוע. לאחר ששילמתי לנהג את כספו והתחלתי ללכת לכיוון הכתובת ששם אתארח בשבת, גיליתי לפתע שהתיק החשוב ביותר שהחזקתי כל הדרך ביד נשאר במונית ואני אבדתי אותה ואת הפרטיטורות היקרות...

הלכתי לבית הכנסת כאוב ומרוקן, מה אשיר עכשיו עם מקהלה שלא הכרתי, לא התאמנתי ואין לי מושג אפילו מה הם יודעים לשיר? בשערי בית הכנסת קידמו אותי ראשי הקהל בשמחה, הם חיכו לשבת מענגת, עדיין לא ידעו את מה שקרה. חשתי חולשה גופנית ונפשית כפי שלא חשתי מעודי. הכישלון היה רשום מולי, ועוגמת נפש של הקהל הגדול גם הייתה צפויה כבר.

ואז ברגע חסר כל תקווה ומצב רוח נזכרתי ששבת היום ועת לשמוח, והפרטיטורות? והמקהלה? והפרנסה? מי שדאג לי עד היום ידאג הלאה איתן ובלעדיהן. אני לא צריך לתת לריבונו של עולם עצות ורעיונות כיצד לסדר

שוב את שערי הישיבה והפעם אכן השתלב בין כל התלמידים ועסק בתורה ועבודה וצמח לתפארת.

סיפור זה שמענו מפיו של הגה"ח ר' יוסף חיים גרינוואלד שליט"א וסיים את דבריו שהבחור הזה צמח והיה לאילנה רברבא וכיום הוא אברך חשוב ת"ח וירא שמים.

והדברים הן אך למותר מגודל חשיבות התפילה בכלל ותפילת ההורים בפרט ואפי' אם אינו נענית מיד אל לנו להתיימש ח"ו.

וכבר העיד על עצמו רבן של ישראל מרנא החתם סופר כשזכה להכניס לחופה את אחד מבניו (תפילה למשה עמוד טו) "האמינו לי שמידי יום ויום הננו שופך דמעות שה' יזכנו שבניי יעלו מעלה מעלה בקודש יותר ממנו ויקוים בהם והטיבך והרבך מאבותיך".

(קול קהילתנו)

צַהַר תְּעֻשָׁה לַתְּבָה:

כשהאכזבה היתה נראית במרחק נגיעה, ההצלחה הגיעה ובגדול... השגחה פרטית מופלאה שלא כדרך הטבע...

לחצתי עשרות ידיים באותו מוצאי שבת, חייכתי מכל הלב, כבר השלמתי עם ההפסד והשתדלתי להתגבר על טעם ההחמצה... וידעתי שזו הפעם האחרונה שאני רואה את האנשים היקרים הללו, עוד באותו לילה אעלה על טיסה ואשכח מסיפור זה לתמיד.

עשרים שנה חיייתי חיי שלווה יחסית. במשך למעלה מעשור חינכתי בתלמוד תורה גדול, ואותן שנים של עבודה קשה, הניבו פירות בשלים ויפים של מאות תלמידים, שדרבנו אותי להמשיך בתפקיד החשוב שנתן לי הקב"ה. ומאות מכתבי התודה שאני מקבל מידי שנה, ההזמנות לבר המצוות של התלמידים שאותם אני כבר לא מלמד, וכיום גם ההזמנות לחתונות יכולים להעיד יותר מאלף עדים כי עשיתי את עבודתי נאמנה, וכי יש מי שמדגיש וחש ומכיר טובה.

משכורתי כמחנך כבר לא הספיקה לצרכי המשפחה הגדלים, אך לא עלה בדעתי ולו לרגע אחד לחפש עבודה אחרת. החינוך היה תמיד בראש מעיני ולא הייתי מחליף עבודה בטורי חשבונות למשל, בעבודה עם נשמות, דבר ששווה יותר מכסף.

לאחר מחשבה רבה, עלה בדעתי רעיון לנסות לחפש פרנסה בתחום אחר בתחום התחביב שרכשתי מימי נעורי תחום המוזיקה.

כילד, הייתי מקשיב לשירים הישנים ולפרקי החזנות של החזנים המפורסמים ביותר. עקבתי אחרי כל שיר שיוצא, חסכתי כסף כדי לקנות תקליטים, וכשתחום הטייפ הביתי התפתח השקעתי את כל דמי הבר מצוה, דמי החנוכה וכל פרוטה נוספת שהייתה לי בקניית טייפ קצת יותר משוכלל, כדי לשמוע וגם להקליט את עצמי. כבר ידעתי 'להתחזק' לא רע וחייקיתי חזנים ידועים בכישרון לא מבוטל.

כך במשך שנים שימחתי בקולי בהזדמנויות רבות, ואף פעם לא סירבתי לבוא לשמחות על תקן של זמר, חזן או סתם מישהו שיעשה שמח. במהלך השנים הללו התמקצעתי בנושא, למדתי לקרוא ולכתוב תווים, השתלמתי בניצוח, אך אף פעם לא חשבתי לעשות מהתחביב מקצוע. עד שכאמור הגיע הרגע שבו נזקקתי להכנסה נוספת, והחלטתי להרוויח את הכסף בצורה הכי מהנה וטובה שאני מכיר ופשוט לשיר, אך הפעם כבר לא בחינם.

צד נוסף שנפתח היה חזנות אמיתית בבתי כנסת. לא רציתי לעזוב את בית הכנסת הוותיק שלי, אבל בחגים, עת הוזמנתי לבית כנסת להיות חזן בתשלום יפה לא סירבתי. בזכות הכנסה זו הצלחתי לגמור את החודש ואפילו לחסוך לא מעט.

הלכתי לבית הכנסת כאוב ומרוקן, מה אשיר עכשיו עם מקהלה שלא הכרתי, לא התאמנתי ואין לי מושג אפילו מה הם יודעים לשיר? בשערי בית הכנסת קידמו אותי ראשי הקהל בשמחה, הם חיכו לשבת מענגת, עדיין לא ידעו את מה שקרה. חשתי חולשה גופנית ונפשית כפי שלא חשתי מעודי. הכישלון היה רשום מולי, ועוגמת נפש של הקהל הגדול גם הייתה צפויה כבר.

שהשבת היתה אחת המוצלחות ביותר שהיו לי אי פעם. לחצתי עשרות ידיים באותו מוצאי שבת, חייכתי מכל הלב, כבר השלמתי עם ההפסד והשתדלתי להתגבר על טעם ההחמצה, בידיעה שהקב"ה גלגל אותי למקום זה כדי שעשרות יהודים ייהנו מאוד, וגם זו זכות גדולה. חייכתי אליהם וידעתי שזו הפעם האחרונה שאני רואה את האנשים היקרים הללו, עוד באותו לילה אעלה על טיסה ואשכח מסיפור זה לתמיד.

טסתי לארץ. הגעתי הביתה לפנות בוקר, ובשעה שמונה התייצבתי לעבודת חיי בתלמוד תורה. אחר הצהריים חזרתי הביתה ומהקהילה אותה עזבתי בליל אמש, חיכתה לי הודעה בתא הקולי: "החלטנו שאין טעם להמשיך במכרז יותר, הקהל הצביע פה אחד, ומבקש לראותך בחגים אצלנו. צלצל לקבלת פרטים".

נמצאנו למדים, שהקב"ה מראה לאדם, עם כל ההשתדלות שאתה עושה אתה תלוי רק בי בלבד!

(הרב צבי נקר - האמנתי כי אדבר)

את פרנסתי. אולי לא זו הדרך שבה ריבון העולמים רוצה שארוויח? אולי תפקיד החזן עם המשכורת השמנה מגיע דווקא למישהו אחר ולכן איבדתי את הפרטיטורה היקרה? עלי רק לדאוג שהקהל ייהנה מהתפילה ושהשבת תהיה שבת מרוממת ושמחה ככל שזו תלוי בי, שאר העניינים לא נתונים בידי.

החלטתי שאעשה מה שהייתי עושה בכל מקום שבו היו מזמינים אותי לשיר עם מקהלה שאיני מכיר, ואעשה זאת כמובן על הצד הטוב ביותר שאני יכול. כך בתפילת ערבית של ליל שבת, כך בשחרית של שבת ובמוסף, במנחה, בסעודה שלישיית ועד להבדלה כל בית הכנסת רעד מקולות השירה. כאיש אחד בלב אחד שרו כולם.

לולי ידעתי כי מאחורי השירה המרוממת הזו מסתתר סיפור עצוב, הייתי יכול לומר שזו היתה אחת השבתות היפות ביותר שהיו לי בחיי. שרתי מכל הלב, והקהל היה שותף מלא לשירת התפילות ושר גם הוא בשמחה ובכל הכח. ניתן היה לראות שהם נהנים, מתעלים ומתרגשים, ואילולא ידעתי שאיבדתי את הצ'אנס להרויח מקהל זה סכום מכובד ביותר, ניתן היה לומר

מחוברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

- ווארט יומי • סיפור יומי • הלכה יומית
- אור החיים הק' יומי • פניני אביר יעקב
- זוהר יומי • פניני הדף היומי • זכרון לצדיק

ככה מתחילים את היום!

ישירות למייל האישי

או לחץ כאן

להצטרפות:
newsletter.mechubarim@gmail.com

פנינים על הפרשה:

ההכנה לשבת בששת ימי החול

צַהַר תַּעֲשֶׂה לַתְּבָה (בראשית ו טז). דְּהִינּוּ עַל דְּרָךְ הַנִּזְרָה מִי שְׁטָרַח בְּעֶרֶב שַׁבַּת וְכוּ, כִּי בָּזָה שְׂמִיכִין עֲצֻמוֹ בַּתּוֹרָה וְקִיּוּם מִצְוֹתֶיהָ זֹכֶה יִזְכֶּה לְגִשְׁמָה יִתְרָה הַבָּאָה בְּשַׁבַּת קָדֵשׁ וְכוּ, וְזֶהוּ צַהַר אוֹתִיּוֹת 'צָרָה, דְּהִינּוּ צָרִיךְ לְסַבֵּל צָרָה וְצוּקָה בְּשִׁשֶּׁת יָמֵי הַמַּעֲשֵׂה עַל הַתּוֹרָה וְעַל הַעֲבוּדָה לְשִׁמָּה וְכוּ, וּבִכֹּחַ זֶה וּמַצְרָה לְרוּחָה וּמַחְשִׁכָה לְאוֹרָה, וְכִרְמוֹז נִמִּי בְּצַהַר' שְׂהוּא אוֹתִיּוֹת 'דְּצָה' וְכוּ, דְּהִינּוּ רְצוּי וּמְקַבֵּל וְכוּ, גַּם מַלְשׁוֹן עַת רְצוֹן וְכוּ, וְהִיא הִיא. וְדִהִינּוּ 'צַהַר' שְׂהוּא הַצָּרָה כְּנֹזֵכֵר, 'תַּעֲשֵׂה לַתְּבָה' שְׂהוּא הַגּוֹף שֶׁלֹּךְ דּוֹמִיָּא דְתַבְתָּה וְכוּ:

וּכְנֹזֵכֵר לְעִיל נִמִּי עֲשֵׂה לָךְ תַּבַּת עֲצֵי גֵפֶר וְכוּ, דְּהִינּוּ 'עֲשֵׂה לָךְ' לְגוֹפֵךְ הַנִּקְרָא 'תְּבָה' וְכוּ, גַּם 'לָךְ' לְהַנְאִתְךָ וּלְטוֹבְתְךָ, כִּידוּעַ עַל 'לָךְ לָךְ' וְכוּ (בראשית יב א). 'עֲצֵי גֵפֶר' אוֹתִיּוֹת 'צֵג עֵפֶר', דְּהִינּוּ עַל דְּרָךְ וְעַל הָאֲרִיץ תִּישֵׁן וְכוּ (אבות פ"ו מ"ד), גַּם הוּא עַל דְּרָךְ 'כִּי עֵפֶר אֲתָה וְאֵל עֵפֶר תִּשׁוּב' (בראשית ג ט), וְדִהִינּוּ זִכֵּר תִּמִּיד יוֹם הַמִּיתָה כִּידוּעַ וְכוּ, גַּם 'עֲצֵי גֵפֶר' גִּימְטְרִיָּא 'צַעַר הַגּוֹף' עִם הַכוֹלֵל, דְּהִינּוּ תִּמִּיד יִרְדֹּף צַעַר אַחֵר צַעַר עַל עֲבוּדוֹתָי וְיִתְבָּרַךְ וְכוּ, וְגַם כֵּן עַל דְּרָךְ יִגְעַת וּמַצְאָתָה הָאֵמֶן וְכוּ:

(פּתח האוהל [למון עטר רבי דוד אביחצירא זי"ע], פרשת נח)

בלי ענוה לא שייך שהאדם יהיה מתוק

עֲשֵׂה לָךְ תַּבַּת עֲצֵי גֵפֶר קִנִּים תַּעֲשֶׂה אֶת הַתְּבָה וְכוּ (בראשית ו יד). וְהִנֵּה (תַּקוּן הָאָדָם הַגָּדוֹל) [תַּקוּן הַגָּדוֹל לְאָדָם] הִיא מִדַּת הָעֲנוּה, שְׂהִיא הַמְתַּקֶּנֶת כָּל מִדּוֹת הָאָדָם, דְּבַלְתֵּי עֲנוּה לֹא שִׁיךְ שִׂיחָה מְתֻקָּה, וְכִשְׂחִיחָה עֲנוּ אִזּוּ יִתְּנָה מִרְכָּבָה לְשִׁכְיָנָה כְּרֹאוּי, וְכֵן הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת שִׁיכְיָנִים יֵאִירוּ בּוֹ כְּרֹאוּי. וְאִפְשֵׁר שֶׁלֹּזָה רִמּוֹ שְׁלֵמָה הַמְלִיךְ עֲלָיו הַשְּׁלוֹם בְּאִמְרוֹ (קהלת ט ח) 'בְּכֹל עֵת יִהְיֶה בְּגִדֶיךָ לְבָנִים וְשִׁמּוֹן עַל רֵאשֶׁךָ אֵל יִחְסֶר'. 'לְבָנִים' גִּימְטְרִיָּא 'עֲנוּה' עִם הַכוֹלֵל, וְרִמּוֹ עֲנוּה בְּלִבּוֹן, לֹמֵר דָּאִין מִי שִׁילְבֵן הָאָדָם וְיִטְהַר אוֹתוֹ כְּמוֹ מִדַּת הָעֲנוּה, וְעַל זֶה אָמַר 'בְּכֹל עֵת יִתְּנָה רֹדֵף מִדַּת הָעֲנוּה, וְאִזּוּ יִשְׁמֹן עַל רֵאשֶׁךָ אֵל יִחְסֶר', שְׂתִתְּנָה הַשִּׁכְיָנָה הַנִּקְרָאת 'שִׁמּוֹן' תִּמִּיד עַל רֵאשׁוֹ:

(מחשוף הלבן פרשת נח)

הענוה היא עיקר האדם

וְאֵל אִמָּה תְּכַלְנָה מִלְּמַעְלָה (בראשית ו טז). בָּא לְרִמּוֹ שִׁיךְ דָּף אַחֵר הָעֲנוּה שְׂהִיא הַעֵקֶר, דָּאָף עַל גַּב דְּקָדֵשׁ לְבוֹ וְעִינָיו צָרִיךְ שְׂתִתְּנָה בּוֹ מִדַּת הָעֲנוּה וְיִכְפֵּה כְּאִמּוֹן רֵאשׁוֹ. וְזֶהוּ שְׂאִמְרוֹ וְאֵל אִמָּה תְּכַלְנָה מִלְּמַעְלָה, דְּהִינּוּ יַעֲשֵׂה עֲצֻמוֹ שְׂאִין בְּשִׁעוּרוֹ אֵלָא אִמָּה אַחַת, שְׂהוּא קָטָן וְשִׁפְלָה מִכָּל אָדָם:

זֹאת ועוד, יִרְבֶּה בְּשִׂתְיָה וְיַעֲשֵׂה עֲצֻמוֹ כְּאֵלֶם, כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוֹם לְבִרְכָה (חולין פט). עַל פְּסוּק (תהלים נח ב) 'הָאֲמָנָם אֵלֶם', וְזֶהוּ שְׂאִמְרוֹ וּפְתַח הַתְּבָה, פְּתַח הוּא פִּיּוֹ שֶׁל הָאָדָם, בְּצִדָּה תִּשְׂמִים, דְּהִינּוּ יַעֲשֵׂה

עצות וסגולות:

ענייני לימוד התורה (ב')

ברכות התורה קודם הלימוד

וְהִנֵּה גַם כֵּן הַחֲתִימָה ד'וְהַעֲרַב' חוֹתְמִים בְּרוּךְ אַתָּה ה' הַמְלַמֵּד, גַּם זֶה לְשׁוֹן הוֹרָה, מוֹרָה בְּאֲצִבַּע דְּבָכֵל יוֹם וְיוֹם נוֹתֵן בְּלִבְּךָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמוֹד מְחֻדָּשׁ. נִמְצָא דְּבִרְכוֹת הַתּוֹרָה שְׂאֵנוּ מְבָרְכִים בְּכָל בֶּקֶר וּבֶקֶר הֵם סִיעֵתָא דְשְׂמַיָּא הַלוֹלְכִים בְּתַמִּים לְחֻדָּשׁ בְּכָל יוֹם חֲדוּשִׁים אֲמִתִּים בַּתּוֹרָה.

(אלף בינה)

כיון בברכות התורה על ההתחדשות שבאותו היום

וְצָרִיךְ הָאָדָם כְּשֶׁמְבָרַךְ בְּכָל יוֹם בְּרְכוֹת הַתּוֹרָה שִׁיכּוֹן כּוֹנֵה זֹו בְּמַחְשַׁבְתּוֹ. כְּשֶׁמְבָרַךְ הַמְלַמֵּד תּוֹרָה, יִכּוֹן שְׂהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יִתֵּן לוֹ בְּאוֹתוֹ יוֹם לְמוֹד חֻדָּשׁ, וְכֵן נִמִּי כְּשֶׁמְבָרַךְ 'נוֹתֵן הַתּוֹרָה' יִכּוֹן שְׂהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יִתֵּן לוֹ בְּאוֹתוֹ יוֹם תּוֹרָה חֻדָּשָׁה, וְכֵן יִכּוֹן בְּכָל יוֹם וְיוֹם.

(אלף בינה)

יתפלל שיזכה לחידושי תורה אמיתיים

כִּיּוֹן שְׂהַזְכִּיר 'עֲדִיתִךָ אֲתוּבוֹן', שְׂמַחֲדָשׁ בַּתּוֹרָה דְּבִר מַתוּךְ דְּבִר, סִיִּם בְּשַׁבַּח תּוֹרָתוֹ הַקְדוּשָׁה שְׂהִיא אִין לָהּ קִץ, כִּיּוֹן שְׂשִׂאֵל שִׂישָׁה לְבוֹ לְלַמֵּד תּוֹרָה לְשִׁמָּה, הוֹסִיף לְשִׂאֵל שְׂהַחֲדוּשִׁים שִׂיחָה מְחֻדָּשׁ בַּתּוֹרָה יְהִי אֲמִתִּים וּבְנִיִּים עַל קו הַאֲמִתָּה, וְלֹא יְהִי בְנִיִּים עַל קו תוֹהוֹ. דְּכַתַּב הַרְשֵׁב"י עֲלָיו הַשְּׁלוֹם בְּזִהַר הַקְדוּשׁ (ח"א ד: ה). עַל פְּסוּק (ישעיה נא טז) 'וְאִשֶׁם דְּבָרֵי בְּפִיךָ וּבְצֵל יָדֵי כְּסִיתֶיךָ לְנֹטַע שָׁמַיִם וְלִיסַד אֲרִיךְ', דְּהַמְחֻדָּשׁ חֲדוּשִׁים שֶׁל אֲמִתָּה, עַל יָדֵי אוֹתָם חֲדוּשִׁים בּוֹנֵה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֲרֻצוֹת וְרִקְעִים חֲדוּשִׁים, כְּמוֹ שְׂכַתוּב (שם סו כב) 'כִּי כֹאֲשֶׁר הַשָּׁמַיִם הַחֲדָשִׁים וְהָאֲרִיץ הַחֲדָשָׁה אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה, יַעֲשִׂיתִי לֹא נֶאֱמַר אֵלָא 'עֹשֶׂה', דְּהִינּוּ עַל יָדֵי הַחֲדוּשִׁים שְׂמַחֲדָשִׁים הַצְּדִיקִים בַּתּוֹרָה. (אלף בינה, אות ה"א ה)

לכל הדורות יש מה לחדש בתורה

וּבַל יֵאֱמָרוּ הַדּוֹרוֹת הַאֲחֵרִינוּ, מַה נִּשְׂאָר לָנוּ לְחֻדָּשׁ, כְּבָר חֲדָשׁוּ הַדּוֹרוֹת הָרֵאשׁוֹנוֹם וְהַבָּאִים אַחֲרֵיהֶם, וְכֵן עַל זֶה הַדְּרָךְ. לָזֶה אָמַר 'לְכֹל תְּכַלֶּה רֵאִיתִי קִץ רַחֲבָה מַעְוָתְךָ מֵאֵד', דְּכָל דְּבִר יֵשׁ לוֹ קִץ וְתַכְלָה, וְהַתּוֹרָה אִין לָהּ קִץ וְתַכְלָה, וְאִפְלוּ כֹל יִשְׂרָאֵל יְהִי נְבוֹנִים וּמַחֲדָשִׁים חֲדוּשִׁים, אִינָם מְגִיעִים לְתַכְלִיתָהּ (פְּסִיקְתָא ד"ר"ב יב כ, זוהר ח"ב קיד:).

(אלף בינה, אות למ"ד ח)

ע"י יגיעה בתורה משבר הקליפה והזוהמא

כַּתַּב רַבְּנוּ הָאֲר"י ז"ל (פרי עץ חיים שער הנהגת הלימוד פ"א), דְּהַעוֹסֵק בַּתּוֹרָה וּמַקְשֵׁה וּמַתְרִץ בְּכָל כַּחוֹ, גוֹרֵם לְהַסִּיר הַקְּלִפָּה הַמְכַסֶּית הַלְמוּד הוּא (תִּיקו"ז הַקְדָּמָה יא:). וְהִנֵּה הַקְּלִפָּה הַמְכַסֶּית הַלְמוּד הִיא מַצַּד עוֹן הָאָדָם (זוהר ח"ג קכב), וְכִשְׂמִסְרָה הָאָדָם עַל יָדֵי לְמוּדוֹ, עֲלָיו נֶאֱמַר (ישעיה ו ז) 'וְסָר עוֹנֶךָ וְחִטְאֲתְךָ תִּכְפֹּר'. וְהִנֵּה כְּשֶׁעוֹסֵק הָאָדָם בַּתְּלִמּוּד, וּמַקְשֵׁה וּמַתְרִץ כֹּחַ לְהַבִּין הַהִלְכָה עַל בְּרִיָּה וְלַהַעֲמִידָה עַל אֲמִתְתָּה, זֶהוּ הַמְסִיר הַקְּלִפָּה וְהַזְהָמָא מִמֶּנּוּ כְּרֹאוּי, דְּעַל יָדֵי בְרוּר הַהִלְכָה עַל אֲמִתְתָּה, מַתְקַשְׁטֵת שְׂכִינַת עֲזוּנוֹ וְחוֹזֶרֶת כְּשׁוֹשְׁנָה רַעֲנָנָה, וְכֵן הַחוֹחִים וְהַקּוֹצִים הַסּוֹבְבִים אוֹתָהּ (ח"א קלז:). כְּרוֹת יִכְרַתוּן, וּמִמִּילָא הָאָדָם הַגּוֹרֵם דְּבִר זֶה לֹא תִשְׂאָר בּוֹ הַזְהָמָא.

(אלף בינה, אות גימ"ל ד)

על ידי הלכה ברורה, השכינה עולה מן הקליפות

מְבַאֵר בְּזִהַר הַקְדוּשׁ (ח"ג כז:). דְּכִשְׂהַהִלְכָה מַתְבַּאֲרָת וּנְפַסְקָת כְּהִלְכָתָהּ, בָּזָה יֵשׁ עֲלָיו לְשִׁכְיָנָה לְפָרַח בְּכַנְפֶיהָ וְלַעֲלוֹת מִבֵּין הַקְּלִפּוֹת, וְכֵן עוֹד שְׂלֵא נִתְבָּרְרָה הַהִלְכָה וְעֲדִין יֵשׁ קְשִׁיּוֹת וּסְפָקוֹת, עֲדִין הַשׁוֹשְׁנָה בֵּין הַחוֹחִים.

(אלף בינה, אות יו"ד ג)

האדם, שאפלו יהיה עוסק בתורה יומם ולילה ומקיים כל המצוות, לא יחזיק טובה לעצמו כלל רק יחשב עצמו בזוי ומאוס. כמו שמצינו באברהם אבינו עליו השלום שעליו נתקדש העולם אמר (בראשית יח כז) 'ואנכי עפר ואפר', דהשפלות היא עקר השלמות. וזהו שאמר צעיר אנכי וכו', דהינו אף על גב דפקדוך לא שכחתי, שאני מקיים התורה ומצוותיה, איני מחזיק טובה לעצמי כלל רק חושב עצמי צעיר ונגבזה:

(מעגלי צדק אות צד"י)

הענוה עיקר השלמות להשראת הקדושה על האדם

צעיר אנכי ונגבזה פקדוך לא שכחתי (תהלים קיט קמא). הכוונה שאומר כפי מה שאמר במזמור (תהלים טו) 'ה' מי יגור באהלך מי ישכן בהר קדשך, הולך תמים ופעל צדק וכו', נגבזה בעיניו נמאס' וכו', דצריך הירא את השם בשלמות שיחשב עצמו תמיד בזוי ומאוס, דזהו עקר העבודה בשלמות וסבת השראת הקדושה על

אותו כאלו הוא סתום, כצדו שהוא סתום, וכיון שיתקן גופו בכל התקונים האלה, בודאי שיהיה כלי מתקן וראוי לקדושה, שיזכה לקבל נפש רוח ונשמה, ועל שלשה אלה סים ואמר תחתים שנים ושלשים תעשה. תחתים היא הנפש, שנים היא הרוח, ושלשים היא הנשמה. אי נמי, החשבון של התבה גימטריא ש"פ הוא חשבון 'לשן', שיישמר לשונו מרע וממרמה. עוד, גימטריא 'שלום' עם ארבע אותיותיו, לרמוז שיהיה אוהב שלום ורודף שלום, וזהו תקונו:

(מחשוף הלבן פרשת נח)

ישועות יעקב
דקה מתורתו של ה'אביר יעקב'

לשמיעת השיעורים 02-803-9999

נביאים וכתובים מאידים כבודלחה

מהדורת כ"ץ

להגדיל תורה ולהאדירה

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 ובחנויות הספרים המובחרות

אוצרותיהם של מגידים

בעצם ימי המלחמה לאחד הר"מים החשובים שהיה צריך לנסוע למסור שעורים בישיבה חשובה בדרום, במסגרת תפקידו לחזק ולרומם את בני הישיבה. הוא שאל את הגרא"ל שטיינמן זצ"ל אם מותר לו לנסוע לשם, ונענה בזה הלשון: "הערבים מפחדים ממך, אתה יכול לנסוע". כי העוסק בתורה באמת, נקרא עליו שם ה' - "וְרָאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שֵׁם ה' נִקְרָא עָלֶיךָ וַיֵּרְאוּ מִמֶּךָ". סיפר אותו ר"מ דבר מופלא מאוד, כי באותם ימים ושעות שנסע במסירות ושהה בתוך הישיבה, אמר שיעורים ודיבר עם הבחורים בלימוד, לא היתה אפילו אזעקה אחת!

הגאון רבי שלמה לוינשטיין שליט"א: בעצם, כל קיומנו בארץ הקדש כולו אינו בדרך טבעית כלל. בהיותנו מוקפים במיליוני שונאים בנפש, אשר כל חפצם הוא: "אִמְרוּ לָכֵן וְנִכְחָדִם מִגּוֹי", ומבחינה טבעית יש ביכלתם לעשות זאת, וכל רגע שעובר בלי פגע - הוא כלו מתוך שמירת השי"ת השומר עמו ישראל. כדי לזכות לשמירה זו, נדרשת זכות התורה, אשר רק היא בלבד מגנא ומצלא, ו"אֲנִי חוֹמָה" - זו תורה, וְשָׂדֵי כְּמִגְדָּלוֹת' - אלו תלמידי חכמים."

להיות! עד כאן דבריו.

מכח הנחה זו, הורה רבנו זצוק"ל בעצם ימי המלחמה לאחד הר"מים החשובים שהיה צריך לנסוע למסור שעורים בישיבה חשובה בדרום, במסגרת תפקידו לחזק ולרומם את בני הישיבה. הוא שאל את רבנו אם מותר לו לנסוע לשם, ונענה בזה הלשון: "הערבים מפחדים ממך, אתה יכול לנסוע".

כי העוסק בתורה באמת, נקרא עליו שם ה' - "וְרָאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שֵׁם ה' נִקְרָא עָלֶיךָ וַיֵּרְאוּ מִמֶּךָ".

סיפר אותו ר"מ דבר מופלא מאוד, כי באותם ימים ושעות שנסע במסירות ושהה בתוך הישיבה, אמר שיעורים ודיבר עם הבחורים בלימוד, לא היתה אפילו אזעקה אחת!

(מתוך האור - פניני הגרא"ל שטיינמן זצוק"ל)

ישראל האפשרות לעשות זאת. באותו יום שהכריזו אחינו שונאינו ומנדינו בערכאותיהם שאין בארץ ישראל זכות לכל מי שחפץ להקדיש עצמו לתורת ה' ועבודתו לעשות זאת - אבד חלק גדול מזכות התורה והגנתה. כשנאבדת הגנה זו - הגנו נמצאים רח"ל בסכנה הגדולה ביותר שיכולה

בק"ץ תשע"ד, בעת שהתנהלה המלחמה בעזה [צוק איתן], נחתו אלפי טילים על יושבי הארץ ובחסדי שמים היו רק פגיעות מועטות.

באותם ימים נשאל מרן הגרא"ל שטיינמן זצוק"ל על מה עשה ה' ככה לארץ הזו. הוא והשיב: אם כי אין אתנו מי שיוכל להעיד על עצמו שהוא יודע דרכי שמים, אבל עלינו להתבונן בנעשה ולראות, כי בעצם, כל קיומנו בארץ הקדש כולו אינו בדרך טבעית כלל. בהיותנו מוקפים במיליוני שונאים בנפש, אשר כל חפצם הוא: "אִמְרוּ לָכֵן וְנִכְחָדִם מִגּוֹי", ומבחינה טבעית יש ביכלתם לעשות זאת, וכל רגע שעובר בלי פגע - הוא כלו מתוך שמירת השי"ת השומר עמו ישראל.

כדי לזכות לשמירה זו, נדרשת זכות התורה, אשר רק היא בלבד מגנא ומצלא, ו"אֲנִי חוֹמָה" - זו תורה, וְשָׂדֵי כְּמִגְדָּלוֹת' - אלו תלמידי חכמים".

עד היום שבו פרצה המלחמה, היתה באופן רשמי זכות לכל מי שחפץ לעסק בתורה בארץ

בס"ד
קו 'מחברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

לדיני ממונות הקש 1 | לענייני גיטין קידושין וענייני יוחסין הקש 2 | לשאר עניינים הקש 3

אוצרותיהם של מגידים

שח רבי אריה לוי לנכדו: כשנשאתי את סבתא, היתה החתנה צנועה מאד, כמנהג הימים ההם. כמה קנקני מים, כמה פרוסות עוגה. אבל השמחה היתה גדולה, שמחה אמתית, פנימית. כשהסתיימה החתונה באתי לכלה ואמרתי לה: אם אנו רוצים לזכות לחיות חיים טובים ומאשרים, עלינו לקבל על עצמנו ארבעה כללים ונשתדל לא נסור מהם כל חיינו. ואלו הם...

הגאון רבי יחיאל צוקר שליט"א: דור המבול היה דור של שפע, לא היה חסר להם מאומה. אך כל השפע העצום לא הספיק להם, הם רצו עוד ועוד. מי ששקוע בגשמיות ובחמירות - לעולם לא יגיע לספוק ולאשר. הוא אינו מסתפק במה שיש לו, תמיד הוא תאב ליותר. יש לו מנה - רוצה מאתים. אך לא די בכך. גם אם יש לו שפע רב - כל זה איננו שווה לו אם הוא רואה שגם חברו השיג משהו. הוא לא מסגל לראות שלחברו יש, הוא מקנא בו קנאת מות וקם לרצוח אותו נפש.

גם הרשע משמיע אנהת צער, אבל על מה? על כך שהוא נאלץ לעזוב את עסקיו או את הבלויים שלו כדי להתפלל או לקיים איזו מצוה. הוא מתפלל בחטף, וממתין בקוצר רוח לסיום חזרת הש"ץ. וכששליח הצבור מאריך מעט, הוא פולט אנהת ודופק על השלחן כדי לרמז לשליח הצבור להאיץ את הקצב...

אומר התפארת שלמה: זה ההבדל בין קין להבל. נאמר (בראשית ד, ב): "וַיְהִי הֶבֶל רֹעֵה צֹאן וְקַיִן הָיָה עֹבֵד אֲדָמָה". אצל הבל נאמר "ויהי" - לשון צער, ואצל קין נאמר לשון "ויהי" - לשון שמחה. "וַיְהִי הֶבֶל רֹעֵה צֹאן" - הבל הלך להיות רועה צאן, אבל עשה זאת בצער. הוא רצה להיות כל ימיו בבית המדרש, אך נאלץ בצער לעזוב לפרק זמן את בית המדרש, כדי לפרנס את בני ביתו.

אבל "וַיְהִי הֶבֶל רֹעֵה צֹאן" - הלך לעבד את האדמה בשמחה. חיי תורה מאוסים עליו, ראשו מנח בגשמיות ובחמירות, להרבות את ממונו ונכסיו, להנות מתענוגות העולם.

מי ששקוע בגשמיות ובחמירות - לעולם לא יגיע לספוק ולאשר. הוא אינו מסתפק במה שיש לו, תמיד הוא תאב ליותר. יש לו מנה - רוצה מאתים. אך לא די בכך. גם אם יש לו שפע רב - כל זה איננו שווה לו אם הוא רואה שגם חברו השיג משהו. הוא לא מסגל לראות שלחברו יש, הוא מקנא בו קנאת מות וקם לרצח אותו נפש.

אומרת התורה: דור המבול היה דור של שפע, לא היה חסר להם מאומה. אך כל השפע העצום לא הספיק להם, הם רצו עוד ועוד.

כל ארבעת התנאים של רבי אריה לוי - אצלם היה ההפך הגמור. הם לא שמחו בחלקם ולא הסתפקו במה שיש להם. הם חשבו שהכל מגיע להם, לכן במקום להודות על מה שיש - התלוננו ורטנו על מה שאין. הם עמדו על שלהם ולא וותרו לזולת, רצו להשיג את מה שאין להם. לכן הם הלכו לגול מאחרים את הפחות משהו פרוטה. ועל כך נחתם גזר דינם:

(הגאון רבי יחיאל צוקר שליט"א - דורש טוב בראשית)

פלצ'ינסקי מספרת שכשהם התחתנו לא היה היכן לשכן אותם. אמר רבי אריה: מה הבעיה? יש לנו דירה בת שני חדרים קטנים, חדר אחד יהיה לאבא ואמא, וחדר שני לזוג הצעיר. נולד ילד ראשון, ואחר כך נולד עוד ילד. היכן ישכנו את הילדים? מה הבעיה? הציבו מחצה באמצע החדר, וחציו הפך לחדר ילדים.

כך הם חיו תשע שנים. מספרת הרבנית פלצ'ינסקי כי במשך תשע השנים הללו היא לא שמעה שני בטונים, תמיד אותו טון נמוך, שקט ושלו. הטון הזה נמשך כל חייהם.

כך הם קימו את הסעיף השלישי בקבלות שקבלו עליהם בחתנתם - לא להרים את הטון. אבל כיצד הצליחו לקיים זאת? התשובה היא: מכח שני הכללים האחרים שקבלו על עצמם: להסתפק במה שיש, ולעולם לא להתלונן ולרטן. אם אדם חי מתוך הכרה שלא מגיע לו כלום והכל מתנת חנם מאת ה' - על כל מה שיש לו הוא אומר תודה לאלקים:

אומר ה"תפארת שלמה" מרדומסק זצ"ל דבר נפלא: הצדיק, כל חפצו בעולם הזה הוא להיות דבוק באלקים, לעבד את ה', ללמד תורה ולקיים מצוות. אמנם אין בררה וצריך להביא פרנסה לבני ביתו, על כן הוא נאלץ בצער רב לסגור את הגמרא לכמה שעות, ויוצא לפרנס את ביתו, וכשהוא עושה זאת הוא משמיע אנהת צער.

סיפר נכדו של הצדיק רבי אריה לוי זצ"ל, שיום אחד הוא הגיע לבית סבו והנה הוא רואה את רבי אריה יושב עם בני זוג ומנסה לגשר ביניהם. המלאכה היתה קשה מאד. במשך שלש שעות ניסה רבי אריה להשכין שלום ביניהם, אך לשוא.

הם יצאו החוצה, ורבי אריה נשאר יושב ליד השלחן העתיק שלו ומהרהר. נגש אליו הנכד ושאל: "סבא, על מה אתה מהרהר?"

אמר לו רבי אריה: כשנשאתי את סבתא, היתה החתנה צנועה מאד, כמנהג הימים ההם. כמה קנקני מים, כמה פרוסות עוגה. אבל השמחה היתה גדולה, שמחה אמתית, פנימית. כשהסתיימה החתנה באתי לכלה ואמרתי לה: אם אנו רוצים לזכות לחיות חיים טובים ומאשרים, עלינו לקבל על עצמנו ארבעה כללים ונשתדל לא נסור מהם כל חיינו. ואלו הם:

אחת: עלינו לשמח בחלקנו ולהסתפק במה שיש לנו.

עליך לדעת - אמר רבי אריה לנכדו - כי בתקופה ההיא, להסתפק במה שיש, לעתים קרובות משמעות הדבר היתה לרעב לחם, פשוטו כמשמעו.

שתיים: אף פעם לא לרטן ולהתלונן, לעולם לא להצטער על מה שיש לנו ולא להשיג ולא השגנו.

שלוש: לא להרים את הטון. כשמדברים בטון נמוך, נוצרת בבית אורה שלווה. אין פרץ ואין יוצאת ואין צוחה.

ארבע: החיים שלנו יושתתו על וותרים. כשאחד מותר לשני, שנינו יוצאים נשכרים.

כל מי שרצה ללמד מה ה"מטבח" לחיים מאשרים, לא היה צריך לשמוע שיחת הדרכה מרבי אריה. די היה לבוא לביתו הצנוע של רבי אריה בשכונת משכנות, מאחורי שוק מחנה יהודה, לשהות שם תקופה קצרה ולעקב אחר צורת החיים של רבי אריה ורעייתו הצדקנית.

רבי אריה זכה לבנים ולחתנים תלמידי חכמים גדולי עולם: הרב אלישיב, רבי שמואל אהרן יודלביץ ורבי אליעזר פלצ'ינסקי. בתו, הרבנית

אוצרותיהם של מגידים

הרבה פעמים בן אדם מדמיין ואמר לעצמו: 'אם הייתי מסודר בחיים עם פרנסה, עם בריאות או עם חברותא - כל אחד והקשיים שלו - היה יוצא ממני רבי עקיבא איגר'... הכל דמיונות. אם היית מסודר בחיים, והכל היה מתנהל על הצד הטוב ביותר - היה יוצא ממך דור המבול!...
אם עוד יש לאדם בחיים קצת טעם בתפלה, קצת הרגשה של קרבת אלקים, קצת אמונה ובטחון - זה רק בגלל ההתמודדיות והקשיים שהוא עובר בחייו. אלו שמרגישים מדי טוב - אמללים, בעלי גאווה שאי אפשר לעמד במחצתם, וזה בדוק ומנסה.

הגאון רבי אליהו דסקין שליט"א: בימים אלו מתחיל 'זמן חורף'. עם תחלת ה'זמן' צצים ועולים כל מיני קשיים. אתם בחורים צעירים ואני מבקש שתאזינו היטב לדברים. לעתים יש קשיים עם חברותא, קשיים עם הסגיות הנלמדות, קשיים בחדר האכל, בפנימיה וכדומה. יש כל מיני התמודדיות עם חברים, עליות וירידות, הצלחות וכשלונות. צריכים לדעת שאלו הם החיים! רק בצורה כזאת עולים ומתעלים.

התנהל בדיוק כפי שלש ההצעות שהצענו!...
עד המבול - שהיה בשנת אלף תרנ"ה מבריאת העולם - במשך אלף שש מאות חמשים ושש שנה כך, בדיוק, היה: אנשים חיו בין שמונה מאות לתשע מאות שנה. מתושלח הגיע לגיל תשע מאות ששים ותשע. למך, מסכן, מת צעיר בגיל שבע מאות שבעים ושבע. חנוך איננו כי לקח אותו אלקים, במודעות האבל עליו כתבו שנפטר בקצור ימים ושנים, בגיל שלש מאות ששים וחמש שנה...

כמו כן, לא היו מחלות בעולם. כלם היו בריאים כל שנות חייהם. המלבי"ם והספורנו מאריכים לבאר, שהסבה שאנשים היו בריאים, נבעה מכך שמזג האוויר היה נעים ונח כל ימות השנה. וזה לשון הספורנו על הכתוב: "ויום ולילה לא ישבתו": "כי קדם המבול היה מהלך השמש תמיד בקו משווה היום, ובוזה היה אז תמיד עת האביב, ובו היה תקון כללי ליסודות ולצמחים ולבעלי חיים ולאורך ימיהם".

נשאלת השאלה: אם היה כל כך טוב, מדוע כל זה הפסיק?

אלא, הגמרא (סנהדרין קח ע"א) אומרת: "דור המבול לא נתגאו אלא בשביל טובה שהשפיע להם הקדוש ברוך הוא. ומה כתיב בהם? 'בתיים שלום מפחד ולא שבט אלוה עליהם' (איוב כא), וכתיב: 'שורו עבר ולא יגעל תפלט פרתו ולא תשכל, וכתיב: 'ישלחו כצאן עויליהם וילדיהם ירקדון, וכתיב: 'ישאו כתף וכנור וישמחו לקול עוגב, וכתיב: 'כלו בטוב ימיהם, וכתיב: 'זברגע שאול יחתו, והיא גרמה להם ש'ויאמרו לא-ל סור ממנו ודעת דרכיך לא חפצנו, מה ש-די כי נעבדנו ומה נועיל כי נפגע בך. אמרו: כלום צריכים אנו לו אלא לטפה של גשמים - יש לנו נהרות ומעינות שאנו מסתפקין מהן. אמר הקדוש ברוך הוא: בטובה שהשפעתה להם בה מכעיסים אותי - ובה אני דן אותם, שנאמר (בראשית ו, ז): 'ואני הנני מביא את המבול מים על הארץ'".

טבעו של אדם, שבזמן שטוב לו מאד - הוא

מהר, כחציר יבש, כצל עובר, כענן כלה, כרוח נושבת, כאבק פורח וכחלום יעוף. על פניו נראה שאם היינו חיים שמונה מאות או תשע מאות שנה, היה בזה חתיכה הראויה להחכבד, והיינו יכולים להספיק לעשות בחיים הרבה יותר דברים. ההצעה השנייה: עולם בלי מחלות. כלנו יודעים עד כמה המחלות מעיבות על החיים. הפחדים, הטפולים, היסורים - נורא נוראות. אי אפשר לתאר במלים את הסבל שיש במשפחה שהאבא, האמא, או אחד הילדים חולה. נראה שאם היה העולם נקי ממחלות - היה הרבה יותר נעים לחיות בו.

ההצעה השלישית אמנם אינה חשובה כקודמותיה, אבל, ללא ספק, יש בכחה לשנות ולתרום רבות לאיכות חייו. במקום לסבל מקר עז השורר בחרף ומחם מעיק השורר בקיץ, היה עדיף, לכאורה, שיהיה מזג אוויר נעים ונח, אביבי, במשך כל ימות השנה.

בקצור, אם הקב"ה כל כך אוהב אותנו, מדוע לא ברא את העולם עם אריכות ימים מפלגת, בלי מחלות, ועם מזג אוויר נעים?

התשובה לשאלות אלו היא: העולם קים כבר חמשת אלפים שבע מאות ושמונים שנה, ואני אגלה לכם סוד: כשלישים אחוז מימות העולם הוא

עד כל ימי הארץ זרע וקציר וקר וחם וקיץ וחרף ויום ולילה לא ישבתו (ח, כב).

בימים אלו מתחיל 'זמן חורף'. עם תחלת ה'זמן' צצים ועולים כל מיני קשיים. אתם בחורים צעירים ואני מבקש שתאזינו היטב לדברים. לעתים יש קשיים עם חברותא, קשיים עם הסגיות הנלמדות, קשיים בחדר האכל, בפנימיה וכדומה. יש כל מיני התמודדיות עם חברים, עליות וירידות, הצלחות וכשלונות. צריכים לדעת שאלו הם החיים! רק בצורה כזאת עולים ומתעלים.

החיים אינם הולכים תמיד לפי התכניות שלנו! כדאי לדעת את הדבר הזה כבר בגיל צעיר, כדי שנגדע להתכונן מראש לבואם של מצבים מעין אלו. מי שאינו מתכונן לזה, ולפתע ביום מן הימים מוצא את עצמו בעצומם של קשיים ונסיונות שלא תכנן - עלול להשבר, ואף להתרסק.

הקב"ה ברא בריאה נפלאה כדי להטיב לנו. מי שמתבונן בבריאה - ולא נאריך בזה - עומד ומשתומם: "מה רבו מעשיך ה'". אם רק נתבונן על גוף האדם, על מיליארדי תאיו, על שלל מערכותיו, הלב, הכליות, מערכת הנשימה, כלי הדם וכל איברי הגוף, אינו יכול שלא לעמד נפעם ולברך בהתרגשות ובערנה: "אשר יצר את האדם בחכמה". ועוד לא דברנו על האויר, על הרוחות והגשמים, הימים והצמחים. הכל מתכנן בחכמה אלקית עליונה ושלמה, להטיב לכל בריותיו אשר ברא.

אולם, לכאורה, כפי שהדברים מצטיירים בעינינו, יש בבריאה כמה דברים שהיו יכולים להיות טובים יותר. אני רוצה להציע שלשה דברים שכביכול - ואני מדגיש אלף פעמים: כביכול - היו יכולים להיות טובים יותר לו היו מתעצבים אתנו... מה שנקרא בפי הבריות 'הצעות ליעול ולשפור', שלו היו מקימים אותן - היה העולם יכול להיות יפה יותר, מאשר יותר...

ההצעה הראשונה: ימי שנותינו בעולם שבעים שנה, ואם בגבורות שמונים שנה. אתם עדין צעירים ואין לכם משג כמה שהזמן הזה עובר

אוצרותיהם של מגידים

ישראל היו ההתמודדות והקשיים שעוברים כל הילדים, וההתמודדות היא שבנתה אותם. בסופו של דבר, אחרי ה"למען ענתך ולמען נסתך" מגיע ה"להיטבך באחרייתך".

הכתוב אומר (בראשית ה, כא): "כי יצר לב האדם רע מנעריו", וחז"ל אומרים (ברכות סא ע"א): "יצר הרע דומה לזבוב, ויושב בין שני מפתחי הלב, שנאמר (קהלת י, א): 'זבובי מות יבאיש יביע שמן רוקח'". הפרוש הפשוט - אומר ה"חפץ חיים" זצ"ל - הוא, שכמו שהזבוב חוזר פעם אחר פעם, זאת גם אם גרשת אותו, כן הוא יצר הרע. בחינת "משלחה וחזרת".

אולם יש להוסיף פרפרת על הדברים: לא זו בלבד שהזבוב מגיע עוד פעם, ועוד פעם, אלא שבכל פעם שהוא מגיע - הוא מגיע עם התחדשות, עם פרישקייט, כאלו זו הפעם הראשונה שהוא מגיע... מאה פעמים גרשת אותו והוא מגיע בפעם המאה ואחת כאלו אף פעם לא היה כאן. כן הוא יצר הרע: אתה יכול להתגבר עליו מאה פעמים, אך בפעם המאה ואחת הוא יבוא עם כוז התחדשות וכוז עצמה, כאלו שלא נלחמת בו אף פעם.

זוהי כונת חז"ל באמדם (קדושין ל ע"ב): "יצרו של אדם מתחדש ומתגבר עליו בכל יום ומבקש המיתו, ואלמלא הקדוש ברוך הוא עוזרו אין יכול לר", משום שקשה להלחם עם מי שיש לו את אותו פרישקייט גם בפעם המאה. צריך להכיר את האויב כדי להצליח להלחם בו.

(רבי אליהו דיסקין שליט"א - דורש טוב בראשית)

מאתנו:

הרבה פעמים בן אדם מדמיין ואמר לעצמו: 'אם הייתי מסודר בחיים עם פרנסה, עם בריאות או עם חברותא - כל אחד והקשיים שלו - היה יוצא ממני רבי עקיבא איגד'... הכל דמיונות. אם היית מסודר בחיים, והכל היה מתנהל על הצד הטוב ביותר - היה יוצא ממך דוד המבול!...

אם עוד יש לאדם בחיים קצת טעם בתפלה, קצת הרגשה של קרבת אלקים, קצת אמונה ובטחון - זה רק בגלל ההתמודדות והקשיים שהוא עובר בחייו. אלו שמרגישים מדי טוב - אמללים, בעלי גאווה שאי אפשר לעמד במחצתם, וזה בדוק ומנסה.

שח באזני יהודי בן עליה גדול, תלמיד חכם ומרביץ תורה, בעל מדות טובות שלא מחזיק טיבותא לנפשיה: "את חי אני חב לחברים שלמדו אתי בשיבה קטנה. הם קנאו בי וסבלתי מהם מרורות. עברתי תקופה קשה. זה מה שגרם לי להכנעה ולהשתפכות בתפלה. כך השגתי את כל שעור הקומה הרוחני שלי. הכל בזכות התקופה הקשה שעברתי".

רבי יצחק הוטנר זצ"ל היה אומר, שכל הספורים שמספרים על גדולי ישראל כאלו נולדו מלאכים, בגיל שנה התחיל ללמד א' ב', בגיל שלש סים חמשה חמשי תורה, ובגיל שש שלט בשלש בבות - הם דמיונות של הסופר! ילד שבגיל שלש מאס במשחקים של ילדים, צריך ללכת דחוף לפסיכולוג... הוא לא יכול לצאת נורמאלי, ובדאי לא גדול בישראל. לכל גדולי

שוכח את הקב"ה! ומקראות מלאים דברו הכתובים (דברים לב, טו): "וישמך ישרון ויבעט שמנת עבית כשית ויטש אלוה עשהו וינבל צור ישעתו". ועוד נאמר (שם ח, יב): "פן תאכל ושבעת ובתים טבים תבנה וישבת ובקרך וצאנך ירבין וכסף זהב ירבה לך וכל אשר לך ירבה ורם לבבך ושכחת את ה' אלקיך". אדם גאותן, שמרגיש שהוא מסתדר לבד ואינו צריך את הקב"ה - מגיע לכזאת השחתה נוראה, השחתה של דוד המבול, ומביא את העולם לידי אבדון!

הקב"ה דאג לטובת האנושות. הוא לא רצה שיהיה עוד פעם דוד של גאותנים כמו דוד המבול. משום כך הביא על האדם מצבים בהם הוא נאלץ להכניע את עצמו, מצבים בהם לא הכל הולך כשורה וכפי התכוננים.

במקום לחיות שמונה מאות שנה - והיו ימי מאה ועשרים שנה. אדם שיש לו שמונה מאות שנה לחיות, מרגיש שהכספת שלו מלאה וגדושה, והוא אינו צריך את הקב"ה. עדיף שיהיו ימי שנותיו שבעים שנה, ואם בגבורות שמונים שנה, עד מאה ועשרים, כדי שלא תזוה דעתו עליו, ולא יגיע לגבוהות לב המביאה לשכחת ה' ולהשחתה כפי שארע לדוד המבול בו חיו מספר כזה של שנים. החיים הקצרים, יחסית, על שלל הקשיים, הנסיונות והמחלות שיש בהם, מכניעים את לבו של אדם, בידעו שחיי ובריאותו ביד ה'. הוא מתחנן ומתחטא לפניו יתברך שיעניק לו חיים ארכים ובריאות איתנה.

יש כאן לימוד גדול מאד לכל אחד ואחד

כלל ישראל תדרשוני לטובה

מדרש רבה המבואר והמשולב

עם זילקוט אנרים
מתורת התמידות והמוסר

כלל ישראל והתורה מדרשוני לדרישה

התורה היא התורה... (text continues in small font)

התורה היא התורה... (text continues in small font)

עוז והדר

1800-22-55-66

אוצרותיהם של מגידים

לוחמים יהודיים מגיעים לתעלה, והם רואים אדם שכוב, לבוש בבגדים אזרחיים, מחזיק נשק בידו. הם היו בטוחים שזה אחד מהמחבלים.

יותר מזה: סביבו שכבו מחבלים הרוגים, שגיא עצמו הרג בהם, אבל הסביבה שהייתה מלאה בגופות של מחבלים נתנה את ההבנה כי גם הוא אחד מהמחבלים. כבר כווננו לעברו נשק. והוא, רחמנות, כבר לא היה לו כוח לצעוק: אני יהודי. הוא שכב, חסר כוחות לחלוטין, הוא לא מסוגל לדבר. והנשק סביבו.

ואז כמו משום מקום נשמעה צעקה: עצרו מיד!! הוא יהודי!!! תראו, יש לו ציצית! כך ניצלו חייו של גיא, הוא מיד פונה לבית הרפואה בלינסון, שם נותח וטופל ומצבו משתפר. - אם תרצו: זהו כוחו של השכפ"ץ היהודי: הציצית.

הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א: כוחו של השכפ"ץ היהודי: הציצית.

כשאדם לובש ציצית הוא ממשיך על עצמו את החסד והרחמים.

זו אם כן הזדמנות לעורר את המתנדבים בעם: אנא ממכם, תספקו לחיילים את לבוש הציצית,

הלבוש שיכול להביא להם את שפע הטוב, החסד והרחמים.

אדם שכוב, לבוש בבגדים אזרחיים, מחזיק נשק בידו. הם היו בטוחים שזה אחד מהמחבלים.

יותר מזה: סביבו שכבו מחבלים הרוגים, שגיא עצמו הרג בהם, אבל הסביבה שהייתה מלאה בגופות של מחבלים נתנה את ההבנה כי גם הוא אחד מהמחבלים. כבר כווננו לעברו נשק.

הוא, רחמנות, כבר לא היה לו כוח לצעוק: אני יהודי. הוא שכב, חסר כוחות לחלוטין, הוא לא מסוגל לדבר. והנשק סביבו.

ואז כמו משום מקום נשמעה צעקה: עצרו מיד!! הוא יהודי!!! תראו, יש לו ציצית!

כך ניצלו חייו של גיא, הוא מיד פונה לבית הרפואה בלינסון, שם נותח וטופל ומצבו משתפר.

אם תרצו: זהו כוחו של השכפ"ץ היהודי: הציצית.

ואת ההסבר לכך אנו יכולים למצוא בדברי רבינו האור החיים הקדוש המגלה לנו את סודות הציצית שהיא נעשית דווקא בבגד של ארבע כנפות, והחוטים הם בצבעי לבן:

אומר רבינו: הארבע כנפות מרמזים על כך שהקב"ה הוא הבורא את ארבע קצות עולם והוא השולט עליה! ומידותיו של הקב"ה בורא העולם הם חסד ורחמים שזה הצבע הלבן! הקב"ה שולט על עולמו בחסד וברחמים.

כשאדם לובש ציצית הוא ממשיך על עצמו את החסד והרחמים.

זו אם כן הזדמנות לעורר את המתנדבים בעם: אנא ממכם, תספקו לחיילים את לבוש הציצית, הלבוש שיכול להביא להם את שפע הטוב, החסד והרחמים.

(מתוך שיעורי הגה"ח רבי מנחם מנדל

פומרנץ שליט"א)

וראה את גדול האסון. בתחילה הוא פינה פצוע קשה. היה מחבל שירה לכיוונו, אבל הוא הצליח בס"ד לאגף את המחבל ולהרוג אותו. בהמשך, גיא השיג נשק משוכלל יותר והרג חמישה מחבלים שדהרו על אופנועים.

לאחר מכן עלה על גיידת, אלא שמחבלים ירו עליהם.

הרכב שבק חיים וגיא נפצע ברגלו.

הוא קיבל החלטה לקפוץ מהרכב והתגלגל לתעלה שבשולי הכביש.

אלא שאז המצב החל להחמיר: גיא איבד דם. הוא ניסה להציל את עצמו. הוא השתמש עם הבגדים שלו כדי לעשות לעצמו 'חוסם עורקים', והוא שוכב בתעלה כשכוחותיו אוזלים מרגע לרגע. במשך שעותיים וחצי שכב גיא בתעלה, ואז הגיעה הדראמה הגדולה:

לוחמים יהודיים מגיעים לתעלה, והם רואים

סיפורי הגבורה ומסירות הנפש שמתחילים להישמע מהחזית המדממת של המלחמה הנוראה, הם מצמררים ונוראים.

עם ישראל התגלה בתפארתו ובמסירות נפשו. כל ישראל ערבים זה לזה. אחריות כוללת. ורבים, רבים, הרגישו את האחריות הזאת.

יש כאלה ששילמו על זה בחייהם, ויש כאלה ששילמו על זה בפציעות קשות, וכולם ממש, שילמו על זה בזעזוע נפשי עמוק, איום ונורא.

מכל עבר נשמעים סיפורי גבורה הירואיים על אנשים שקפצו אל תוך התופת, נכנסו אל תוך האש, כדי ללחום במחבלים האדורים ולהציל נפשות מישראל.

אנשים שהיו במקומות בטוחים עבורם, לא היססו ותיכף כשנודע להם על הזוועה - מיהרו להגיע אל החזית לנסות לעזור ככל שביכולתם.

והיו אנשים שהיו בתוך הסכנה ויכלו להציל את עצמם - אבל הם בחרו להציל אנשים אחרים.

אלו הם סיפורים נוראיים שמראים על הנקודה הפנימית היהודית, זו שלעולם אינה כבה!

שמענו כאלה רבים ועוד נשמע עליהם. נספר סיפור אחד מהם:

זהו סיפורו של גיא מדר, גיא חגג את חג שמחת תורה בעיר קרית גת.

בשעות הראשונות של אירוע חדירת המחבלים ליישובי עוטף עזה, בבוקר של שמחת תורה, נודע לו הדבר, והוא הבין את חומרת הענין, והחליט שהוא נוסע לשם.

גיא היה לבוש בלבוש אזרחי, כל מה שהיה לו זה היה אקדח, וכלום לא יותר. אבל הוא היה נחוש לצאת ולפעול.

הוא הגיע עד איזור היישוב "רעים", שם הבין

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

השבוע במדור:

האם מותר להשאיר את הספר תורה על הבימה בשעת אזעקה ולברוח למקלט | הנוהגים להחמיר שלא לקרא עיתונים בשבת - האם כעת בזמן מלחמה יש להקל | תליית תמונה על הקיר | הגשם בסגול או הגשם בקמץ? | בדין גוי קבלן שיפוצים - עושק וטעות גוי ובו יבואר: א. באיזה גוי אמרו שטעותו מותרת. ב. האם עושק גוי מותר מהתורה, ומה ההבדל בין גזל לעושק. ג. באיזה אופן טעות גוי מותרת. ד. איסור להטעות גוי במקח וממכר. ה. האם יש איסור הלנת שכר בגוי. ו. ההנהגה הראויה בטעות גוי, והחזר טעות לגוי - קידוש ה'.

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א
רבה של שכונת רמת אלחנן בבני ברק

להשאיר את הספר תורה על הבימה בשעת אזעקה ולברוח למקלט

שאלה: בחודש תמוז תשע"ד כאשר שונאי ישראל שלחו חיצי מות על ערי ישראל, וב"ה הקדוש ברוך הוא עשה עמנו נסים ונפלאות, והצילנו מידי הקמים עלינו, בשבת פרשת פנחס היתה אזעקה בשבת אחר הצהרים, ונשאלה השאלה מאחת הבתי כנסיות וכדלהלן:

בשבת אחר הצהרים באמצע קריאת התורה של תפילת מנחה נשמעה לפתע אזעקה, המתפללים נבהלו מאד, וברחו למקלט שבבנין בית הכנסת, כמה מתפללים שלא היו מבוהלים כל כך, נתחבטו מה לעשות עם הספר תורה, האם להשאירו על הבימה, ולכסותו בטלית ולברוח למקלט, או להזיזו לארון קודש, או לקחת אותו עמנו למקלט, ושם להמשיך לקרוא בתורה.

אנו מקווים שבעזרת השם השאלה תהיה רק להלכה ולא למעשה, כי מעתה ועד עולם יהיה רק טוב לישראל, ולא ישמע עוד אזעקה בגבולנו.

תשובה: נאמר בשו"ע (או"ח סימן קמט ס"א) אין הצבור רשאים לצאת מבית הכנסת, עד שיצניעו ס"ת. וכבר העירו הפוסקים על מה שנוהגים במקצת קהילות שבראש השנה לאחר

שהציבור יוצאים, על מנת לחזור לאחר זמן, ולהחזיר את הספר תורה בכבוד, מותר להשאירו על הבימה, וכן אמר מו"ח מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל, שכיון שהספר תורה נשאר מונח על הבימה במקום מכובד ומכסים אותו בטלית, אין קפידא להשאירו ולצאת.

ולכאורה גם בענינו מעיקר הדין היה אפשר להשאיר את הספר התורה על הבימה, ולחזור בעוד דקות ספורות להמשיך את הקריאה.

אמנם נראה שבענינו לכר"ע יש לקחת עמם את הספר תורה, כי זה בזיון לספר תורה שכולם בורחים ומחפשים מקלט מאימת החיצים, שלא ינזקו, כי הם חוששים שמא יפגע החץ בבית הכנסת, ואת הספר תורה מחמד עינינו משאירים כך על הבימה, חשוף לפגיעה, ולכן עליהם לקחת את הספר תורה, ולהמשיך לקרוא במקלט.

ואף שאסור לטלטל ספר תורה ממקום למקום, ובמעשה רב (אות קכא) כתב דאפילו מחדר לחדר לא יטלטל ספר תורה, מכל מקום בענינו שרי, וכמו שהוכיח בשו"ת ציץ אליעזר (חי"א סימן טז) שלצורך שמירת ספר תורה מותר לטלטלו, שהרי אמרו בגמרא (סוטה דף לט ע"ב) שאסור לצאת מפתח בית הכנסת קודם שהספר תורה יצא, ולמה יוציאו את הספר תורה מבית הכנסת, כתב רש"י להניחו במקום המשתמר, הרי שלצורך שמירתו מותר לטלטלו.

קריאת התורה הציבור יוצאים לשמוע קידוש, ומשאירים את הספר תורה על הבימה, ובארחות רבינו (חי"א עמ' קפא) כתב שבאמת משום כן נהגו החזו"א והקהלות יעקב להחזיר את הספר תורה מיד לאחר הקריאה, ותקעו ללא ספר תורה. [וכן כתב בקצה המטה סו"ס תקן, שבמקום שיוצאים הקהל מבית הכנסת יחזירו הספר תורה לבית הכנסת].

אמנם בשו"ת בית ישראל (או"ח סימן כג) ובשו"ת עולת נח (סימן ז) קיימו את המנהג, וכתבו שהאיסור לציבור לצאת, הוא רק כאשר הם יוצאים ומשאירים אחד שיכניס את הספר תורה, שאין זה כבוד לספר תורה, אבל במקום

שאלות ניתן לשלוח למייל: rav@abiryaakov.com

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א אב"ד ק"ק באר ישראל

אחרת מהקיר ולהחליף את התמונות בשבת כדי לכבד את החברים.

תשובה: אכן יש להקנות את התמונה מערב שבת, משום שאסור לתת מתנה בשבת (אלא אם היא לצורך השבת כמו בקבוק יין ואוכל, תמונה אינה נחשבת לצורך שבת).

הפוסקים נוטים שאין איסור סתירה ובנין בהסרת ותליית תמונות שאינן מחוברות לקיר ולכן אם כפי שגראה מהשאלה מדובר בתמונות רגילות שנתלות על מסמר שכבר קבוע בקירות הבית, אין בדבר איסור.

אך אם התמונה שרוצים להסיר מן הקיר היא תמונה יקרה שמקפידים עליה שלא יסירו ויטלטלו אותה, הרי היא מוקצה מחמת חסרון כיס ואסור להורידה כעת. גם בתמונה שאין מקפידים עליה, נחלקו הפוסקים האם אדם מסיח דעתו ממנה בתלייתה על הקיר והרי היא מוקצה או שנידונית לכלי שמלאכתו להיתר, והמיקל יש לו על מי לסמוך.

מקורות לעיון והרחבה: ראו שו"ע אורח חיים סימן שו, חזון איש הלכות שבת סימן מג, שמירת שבת כהלכתה פרק כ סעיף כב. ארחות שבת פרק ח הלכה יד והערה יט.

אשר עיקר תוכנם הוא חדשות העולם ופוליטיקה, אסורים בקריאה בשבת, ואסור לטלטלם כעצים ואבנים, וכל שכן כשיש שם גם עניני משא ומתן ופרסומות מסחריות.

אלא שאין בידינו למחות באותם שההימנעות מקריאת עיתונים גורמת להם סבל וצער העלול להביאם לידי עצבות או כעס האסורים בשבת, ושפיר טפי להקל לאותם אנשים חלושי מזג אשר על ידי הקריאה בעניני חדשות העולם ושאר דברי הבאי שבעיתון מרגיעים שכלם ומחשבותיהם הטרודות, ורפואה היא להם לחיזוק כוחותם הנפשיים, הוי ליה בגדר 'צורך הגוף', אך יש לימנע מלקרוא עניני משא ומתן ופרסומות מסחריות, וכן אין לקרוא דברים המעוררים צער ושברון לב.

תליית תמונה על הקיר

שאלה: חברים שהתארחו אצלנו לסעודת יום השבת הביאו לנו במתנה תמונה נהדרת, מזכרת מטיוול משותף שלנו. הבן שלהם לומד בישיבה והוא אמר להם להקנות לנו את התמונה מערב שבת וכך הם עשו. רצינו לשאול האם זו באמת חובה, והאם מותר לנו להוריד תמונה

הנוהגים להחמיר שלא לקרא עיתונים בשבת - האם כעת בזמן מלחמה יש להקל

שאלה: במשפחתנו מקפידים מאד על איסור קריאת שטרי הדיוטות, ולא קוראים כלל עיתונים בשבת.

במערכה האחרונה ה"י כשנזרקו אלפי טילים על בתי ישראל, הרגשתי שבת הקטנה חשה במתח והסתפקתי אולי מותר בכדי להפיג את המתח שלה להתיר לה לקרוא עיתוני ילדים שאין בהם פרסומות.

ואולי יש לדמות את זה לקריאת ידיעה חדשותית בעיתון שיש בה תועלת להצלת נפשות, שמותר.

תשובה: מניח שגם אם זו חומרה ראויה, ברור שיש להקל לילדים בוודאי במצב כזה, ואם חושש לחינוך יוכל לומר לה שזה רק בגלל מצב המלחמה, אבל כמדומה שגם את זה אסור לומר אם הילדה מתוחה, שינסה לתקן את ה'נזק' בתקופה רגועה יותר.

מקורות להרחבה: ראה פסקי תשובות אורח חיים סימן שז, בזמנינו כל סוגי העיתונים

הגאון רבי בן ציון הכהן קוק שליט"א ראש בית הוראה הכללי ירושלים גאב"ד מרכז פתח תקוה

בחסד".
וכבר האריכו להוכיח שאינו בא מהמשכילים (קונטרס 'משיב הרוח'), ואומנם בני ספרד המברכים פרי הגפן, ניחא שיאמרו הגשם. עוד הוסיף רבינו הגר"ש אלישיב זצ"ל במתק לשונו (פניני הפילה, קמו): נישט דין עלטער פּעטער און נישט דער חפץ חיים האבן געזאגט הגשם בסגול אלא בקמץ. און מיין זיידע אויך גיזאגט הגשם בקמץ (תרגום: לא דורך זקנך ולא החפץ חיים אמרו הגשם בסגול אלא בקמץ, ואף סבי [הלשם] אמר הגשם).

הגשם בסגול או הגשם בקמץ?

שאלה: כיצד נכון לומר, ומוריד הגשם בסגול או הגשם בקמץ?

תשובה: בני אשכנז יאמרו הגשם בקמץ (אגרות משה א"ח ד, סה, טו) כיון שזו הזכרה בפני עצמה וסיימה במילה הגשם וכשנזכר בסגול (שיר השירים ב, יא) הוא באמצע עניין ואילו כשנזכר בקמץ (קהלת יב, ב) הוא בסוף עניין. ואומנם טענת המערערים דאינו סוף עניין אלא שייך להמשך בקשת הפרנסה "מכלכל חיים

שאלות ניתן לשלוח למייל: rav@abiryaakov.com

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

קידוש ה'

וראוי להביא מה שכתב הבאר הגולה בחושן משפט סימן שמח (ס"ק ה) בענין טעות גוי, וזה לשונו: "ועיין לעיל ריש סימן רס"ו, שאם החזיר האבידה לעכ"ם לקדש את השם כדי שיפארו את ישראל וידעו שהם בעלי אמונה, הרי זה משובח וכו', עד כאן. וכן הדין בהחזרת הטעות שטעה העכ"ם מעצמו. ואני כותב זאת לדורות, שראיתי רבים גדלו והעשירו מן טעות שהטעו העכ"ם, ולא הצליחו וידדו נכסיהם לטמיון, ולא הניחו אחריהם ברכה, וכמו שכתב בספר חסידים סימן תתע"ד, רבים אשר קדשו ה' והחזירו טעיות העכ"ם בדבר חשוב, גדלו והעשירו והצליחו והניחו יתרום לעולליהם" עכ"ל.

העולה מזה: כתב בבאר הגולה, "ראיתי רבים גדלו והעשירו מן טעות שהטעו העכ"ם, ולא הצליחו וידדו נכסיהם לטמיון, ולא הניחו אחריהם ברכה, וכמו שכתב בספר חסידים סימן תתע"ד, רבים אשר קדשו ה' והחזירו טעיות העכ"ם בדבר חשוב, גדלו והעשירו והצליחו והניחו יתרום לעולליהם".

דינים העולים:

א. גוי שומר ז' מצוות בני נח, אסור להטעותו, ודינו לעניין ממון כישוראל, וכל דברינו דלהלן בגוי שאינו שומר ז' מצוות בני נח.

ב. שיטת הרמב"ם על פי ביאור הבית יוסף - הנוטל ממון הגוי שלא ברצונו, כגזול ונגנב, אסור מהתורה. ואם ממון הגוי בא לידו ברצון הגוי, כגון הלוואה שכירות וכדו', אין אסור מהתורה לעכב את הממון, אפילו הגוי יודע זאת. אבל חכמים אסרו לעשות כן מפני חילול ה'. ואם הגוי אינו יודע שחייב לו, אין אסור שלא לתת לו ממונו, דטעות גוי מותרת.

ג. שיטת שלחן ערוך הרב, כשיטת הרמב"ם על פי הבית יוסף הנ"ל.

ד. הלכה אסור להטעות גוי, אלא שאם טעה בעצמו טעותו מותרת.

ה. בשולחן ערוך הרב מבואר, שהקונה חפץ מגוי, אפילו שהגוי טעה בעצמו, חייב לשלם לו כל מה שטעה, כיון שלא מכר לו אלא על דעת שיקבל ממנו סכום מעות זה. לפי זה, קבלן שיפוצים קונה הרבה חומרי בנייה עבור בעל הבית, ומוסיף גם את שכר העבודה, והרי חומרי הבניה מכרו לו אלא על דעת שישלם עליהם, וגם שישלם לו את כל שכר העבודה שמשלם לפועלים, ואם לא משלם גזל הוא בידו כדברי שלחן ערוך הרב.

העולה מזה: בשולחן ערוך הרב מבואר, שהקונה חפץ מגוי, אפילו שהגוי טעה בעצמו, חייב לשלם לו כל מה שטעה, כיון שלא מכר לו אלא על דעת שיקבל ממנו סכום מעות זה. לפי זה, קבלן שיפוצים קונה הרבה חומרי בנייה עבור בעל הבית, ומוסיף גם את שכר העבודה, והרי חומרי הבניה מכרו לו אלא על דעת שישלם עליהם, וגם שישלם לו את כל שכר העבודה שמשלם לפועלים, ואם לא משלם גזל הוא בידו כדברי שלחן ערוך הרב.

הלנת שכר בגוי

והנה מלבד כל זאת, יש איסור חמור מאוד של הלנת שכר, שהרבה פוסקים כתבו דאפילו בגוי יש איסור הלנת שכר. דבספר יסוד יוסף (סימן יד) ובקב הישר (פרק יד) כתבו שהכובש שכר שכיר של גוי עונשו גדול מאוד, ובחינוך מצוה רל כתב בשם הרמב"ם, שאף בבן נח יש בל תלין, ועיין במנחת חינוך שדן בזה, דלא מצאנו כן ברמב"ם מכל מקום ספר החינוך סובר כן.

וכתב בתשובות והנהגות (כרך ב סימן תשל) וז"ל "שוב שמעתי על כ"ק מרן הקדוש הר"א מבעלזא זצ"ל, שהקפיד לשלם אפילו לעכ"ם בזמנו, אבל כנראה התם רצה לקדש את השם שמשלם גם לעכ"ם בזמנו ואין לך מצוה כקידוש השם, ואף שיעקר מצות ונקדשתי הוא "בתוך בני ישראל", מ"מ הלוא פירש הרמב"ם בפרק י"א דגזילה ואבידה (ה"ג) שאם מחזיר לעכ"ם אבידה לקדש את השם כדי שיפארו את ישראל וידעו שהם בעלי אמונה הרי זה משובח, וכ"ש איש קדוש כמוהו כאשר נהג כן הביא לקידוש ש"ש ישראל בפני עכ"ם ולכן נהג ליהרהר.

אמנם שוב שמעתי שמועה שפירש בעצמו טעם שנהג כן, כי חשש לדעות הפוסקים שגם בעכ"ם אסרינו הלנת שכר וכספר המצוות (מצוה ר). ודבר זה צריך עיון, שהרי בגמרא מפורש שרק בגר תושב איכא למצוה ולא בעכ"ם, וגם בכוונת הרמב"ם צ"ל דנכרי היינו גר תושב דזקא. ואולי חשש שהגויים ששומרים ה' מצוות דינם כגר תושב, אף שאינו משום דין תורה לענין תשלום פעולת שכיר בזמנו חשש שדינם כגר תושב וצ"ב" עכ"ל מכל מקום מידי ספק לא יצאנו.

העולה מזה: הרבה פוסקים סוברים שיש איסור הלנת שכר גם לגוי. ואף על פי שיש חולקים בדבר, מידי ספק לא יצאנו.

פרק הגזל בתרא) עכ"ל. הנה מבואר דאם הגוי טועה מעצמו, אין צריך להחזיר לו טעותו, אבל אם הגוי אינו טועה מעצמו, נחלקו האם מותר להטעותו, ולפי כללי הפסק, לכאורה היה ראוי לפסוק שמוותר להטעותו, שהיא הדעה הראשונה שסתם, כמו שכתב הש"ך ביורה דעה סימן רמב ובהקדמת הפרי מגדים על יורה דעה. אבל המהרש"ל (ים של שלמה בבא קמא פרק י סעיף כ) האריך להוכיח דאסור להטעות גוי, והש"ך (שם, ס"ק ג) פוסק כדבריו, וכן בשולחן ערוך הרב (חושן משפט סימן ב דיני אונאה וגניבת דעת סעיף יא) פסק שאסור להטעותו כשיטת הש"ך והמהרש"ל, לכן הלכה בודאי אסור להטעותו, ואם שואל הגוי האם נשאר חוב, אסור להטעותו ולומר לו שלא נשאר או ששילם הכל, דטעות גוי אינה מותרת, אלא בטועה מעצמו.

העולה מזה: הלכה אסור להטעות גוי, אלא שאם טעה בעצמו טעותו מותרת.

טעות גוי במקח וממכר - גזל

אבל אם הגוי טעה מעצמו, לכאורה לכל הדעות אין צריך להעמידו על טעותו. ולפי זה היה אפשר להתיר שלא לומר לקבלן שלא שילם לו שנים עשרה אלף שקלים, אבל באמת בקבלן שיפוצים יתכן שיעובר באיסור גזל ממש. דהנה כתב בשולחן ערוך הרב (חושן משפט הלכות גזלה ונגבה סעיף ד) ו"אף במקום שאין הנכרי יודע, אינו רשאי אלא להפקיע הלוואתו או שאר חובו שהוא חייב להנכרי, אבל כשהחפץ של הנכרי הוא בעין אסור לכפור בו, שהרי זו גולה ממש, ולא עוד אלא אפילו קנה חפץ מנכרי אסור להטעותו בחשבון בנתינת מעות בעד החפץ, כמו שנאמר וחשב עם קונהו, שהרי אין הנכרי מקנה לו החפץ אלא בעד סכום הדמים שפסק לו, והמטעוהו בחשבון המעות הרי זה כגונב החפץ ולא כמפקיע חובו. ואפילו גניבת דעת שאין בה חסרון מעות אסורה במקח וממכר כמ"ש בהלכות אונאה" עכ"ל.

הנה מבואר שאם קנה חפץ מגוי חייב להחזיר לו טעותו, אפילו טעה מעצמו, שכיון שלא הקנה לו אלא על דעת שישלם לו, הרי הוא גזל ממנו את החפץ ולא כמפקיע חובו. והנה קבלן שיפוצים קונה הרבה חומרי בנייה עבור בעל הבית, ומוסיף גם את שכר העבודה, והרי חומרי הבניה מכרו לו אלא על דעת שישלם עליהם, וגם שישלם לו את כל שכר העבודה שמשלם לפועלים, ואם לא משלם גזל הוא בידו כדברי שלחן ערוך הרב.

שאלות ניתן לשלוח למייל: rav@abiryaakov.com

מסכת קידושין דף ע-עו

בניית מעקה בעצמו או ע"י פועל

בגמ': אשכחיה דקעביד מעקה, אמר ליה, לא סבר לה מר להא דאמר רב הונא בר אידי אמר שמואל, כיון שנתמנה אדם פרנס על הצבור אסור בעשיית מלאכה בפני שלשה (קידושין ע, א).

במג"א (או"ח ס' רנ סק"ב) כתב שמצוה בו יותר מבשלוחו נוגעת לכל המצוות, שיש לאדם להשתדל לעשות המצוה בעצמו ולא ע"י שליח.

ראיה לדבריו הביא בספר עמודי אש (דף לט.) ממה שאמרו בסוגיין שרב נחמן עשה מעקה לביתו בעצמו, ומכך שלא עשה זאת ע"י שליח מוכרח שמצוה בו יותר מבשלוחו שייכת לכל המצוות, וכך ביאר המהר"ט בסוגיין את מעשה רב נחמן, אך העמודי אש כתב שיש לדחות ראיה זו, שאפשר שלא נזדמן לו שליח או שלא רצה להחמיץ המצוה.

יש שסבר שלא בכל מצוה אמרו כלל זה, וכמבואר ביד המלך (שבת פ"ל ה"ז) שכתב וביאר, שיש סברא לחלק ולומר שכל מצוה אשר אי אפשר לקיימה רק בחפץ או בממון של הבעלים, אזי במצות כאלה אין קפידא אם נעשה המצוה ע"י הבעלים בעצמם או ע"י שלוחם, ומשום שבכל אופן עכ"פ עיקר המצוה נעשית בשל הבעלים ושלוcho של אדם כמותו, משא"כ במצות הכנת כיבוד שבת ובמצות קידושי אשה, שישתי אלה אם הם נעשים ע"י שליח אף שגם בהם שייך שייעשו בממון המשלה, ויצא ממנה תועלת פעולתה כאילו עשו אותה הבעלים בעצמם, משום שלענין תועלת עצם השליחות אין חילוק בכלל הזה ששלוחו של אדם כמותו בין מצוה למצוה, וא"כ גם בזה יחשב הדבר כאילו עשה המצוה בעצמו, בכל זאת לענין שכר מצוה וחוב עשייתה לכתחילה מצוה בהבעלים בעצמם יותר מבשלוחם.

וחילוק הדבר הוא, משום שבשתי אלה אם הם נעשים ע"י שליח אין להמשלה שום חלק ואחיה בעשיית המצוה כלל, משום שבקידושי אשה בכסף אין קפידא שיהיה כסף הקידושין של המקדש דוקא, שהרי גם איש אחר שנתן כסף קידושין לאשה ואמר לה התקדשי לפלוני הרי היא מקודשת מדין עבד כבוד שבת, כיון שטרחת וכמו כן במצות הכנת כיבוד שבת, כיון שטרחת ההכנה לשבת נחשבת למצוה בפני עצמה, לכן אם נעשה ההכנה הזו ע"י שליח, אף שגוף הכיבוד של הנאת הסעודה והעונג בעצמו והמאכל והמשתה היה ניקח הכל במעות המשלה, ונמצא שבאמת יש להמשלה חלק בגוף המצוה של העונג, אבל במצות טורח ההכנה אין לו חלק משום שמצוה זו אין ענינה נוגע לממון, רק היא מוטלת על גופו של האדם בעצמו, ואם נעשתה ע"י שליח לא יצויר כלל שיהיה להמשלה איזה חלק בעשיית מצוה זו, שהרי עצם המצוה היא רק על טורח הגוף לבד, ואם השליח יטריח גופו אזי אין להמשלה במצוה

חיטרף דעתם ישכחו ג"כ קריאת המקרא. בשו"ת שיח יצחק (ס' עג) כתב, שלא מצינו כתוב עלי ספר איזה ניגון ינגנו, אמנם מקובל הוא לכהנים איש מפי איש וכולם בה' ה' הידוע נוגנים, ומסתמא מקובל גם ניגון זה מסיני, כמובא בהקדמת פאת השולחן להגאון ר' ישראל ז"ל בשם הגר"א, שכמה וכמה ניגונים הביא משה מסיני.

ובשו"ת בית יעקב (ס' כב, ה"ד במשנ"ב שם ס"ק קסט) כתב שהש"צ שמקרא לכהנים ומאריך בניגון, וכן הכהנים עצמם שמאריכים בניגון, יש להם להאריך בניגון דוקא בסוף התיבה, ולא באמצעה. וכן החזונים שמנגנים בקדיש או בברכת אבות, צריכים להזהר שלא לחלק תיבה אחת לשתיים ע"י ניגונם.

בשו"ת מנחת יצחק (ח"ז ס' ט) כתב שאף שמצאנו לענין ברכת כהנים שיש לנגן ואין זה הפסק, היינו רק כיון שמאריך הכהן בניגון אשר ניגן בה את גוף מילות הברכה, אבל להתחיל בניגון אחרי סיום הברכה בודאי הוא הפסק לעניית אמן, ומכ"ש בין ברכת המוציא והאכילה וכיוצא בזה. אולם בשבט הלוי (ח"ה ס' טז) כתב שניגון אינו הפסק כל זמן שלא הוציא מפיו תיבות.

קריאה על שמו של צדיק שנפטר מן העולם אחר שנולד הילד

בגמ': ז'זרח השמש ובא השמש' (קהלת א, ה) עד שלא ככתה שמשו של זה זרחה שמשו של זה (קידושין עב, ב).

בשו"ת הרשב"ש (ס' רצא) כתב, רבי אברהם אביו של רבינו יונה ז"ל ואמו של הרמב"ן ז"ל היו אחים, ובתו של רבינו יונה היתה נשואה לשלמה בנו של הרמב"ן ז"ל, וכשנפטר רבינו יונה בטוליטלה היתה בתו מעוברת, וכשילדה ילדה בן זכר, והיה לו לקרותו משה כשם אביו הרמב"ן [כמנהג הספרדים שקוראים על שם זקנים בחייהם], אמר הרמב"ן ז"ל אע"פ שצריך לקרותו על שמי, אני רוצה שיקרא יונה על שם זקינו אבי אמו, משום 'זרחה השמש ובא השמש' עד שלא

זו מאומה, ולפיכך רק בשתי מצות האלה מצינו שהקפידו חז"ל על עשייתן לכתחילה שיהיה ע"י כל אדם בגופו ובעצמו.

ניגונים בברכת כהנים, ובין המוציא לאכילה

בגמ': ושמעתי שהיה מבליעו בנעימות עם אחיו הכהנים (קידושין עא, א). ברמ"א (או"ח ס' קכח סמ"ה) כתב, שבתבות יברך, וישמך, אליך, לך, שלום, שבברכת כהנים נוהגים להאריך בניגון, כי כל אחת מהן היא סוף ברכה בפני עצמה.

בערוך השולחן (שם סל"ה) כתב לבאר שמנגנים כדי שיבואו לידי התעוררות והתלהבות לברך כבונה, על דרך הכתוב (מלכים ב' ג טו) 'והיה כנגן המנגן ותהי עליו רוח ה', ומנהג ישראל תורה.

ביסודי ישורון (נשיאת כפים עמוד מג) כתב, יש סמך לברך ברכת כהנים בניגון, משום שברכת כהנים צריך להיות בשמחה, מפני שטוב לב הוא יברך, וצריכים שהכהנים יהיה ליבם טוב עליהם, ועוד שבברכת כהנים יש השראת השכינה, ואין השכינה שורה אלא מתוך שמחה.

והנה בשו"ת תרומת הדשן (ס' כו) כתב, מנהג לנגן בברכות כהנים בנעימה, והכהנים היודעים להנעים הניגון בברכום הרי הן משובחים, וכן משמע בתלמוד שיש להנעים הניגונים, ממה שאמרו בסוגיין 'ושמעתי שהיה מבליעו בנעימות עם אחיו הכהנים', ומכל מקום אין לנגן רק ניגון אחד מתחילה ועד סוף, משום שיש לחוש שלא יתבלבלו הכהנים כמו שמצאנו (ברכות לד.) שהש"צ לא יענה אמן אחר הכהנים מפני הטידוף, והדבר ידוע שאפילו המנגנים הבקיאים, כשרוצים לצאת מניגון לניגון, בתיכף, צריכים לכיין ולדקדק יפה להשמיע קול שוה ומיושר, וע"י טירדא זו חיטרף דעתם, שלא ידעו איזה פסוק או תיבה יתחילו, ואין נראה כלל לומר, כיון שהמקרא קורא לפניהם לא יטעו, משום שאם

פניני הלכה מתוך תלמוד בבלי
המבואר מתיבתא על סדר הדף
היומי שילמד השבוע

פניני הדף היומי

המג"א מסוגיין שהרי בלחם הפנים בין כה לא הגיע לכל אחד כשיעור, ורק אכלו חצי שיעור, ויתכן שלכן לא התקוטטו בעבור זה שלא היה זה אלא קצת מצוה, אולם מנא לן שאין להתקוטט גם עבור מצוה שלימה. ובשור"ת חתם סופר (א"ח סי' קמ) גם הגיה ראייתו של המג"א בצ"ע.

בשור"ת מחנה חיים (ח"ג א"ח סי' יט) דן על אדם שמנהגו להדליק בכל שבת נר אחד גדול, ובא אליו שכנו ומבקש ממנו שיתן לו חצי מהנר שבידו, אם עליו להיבטל מקיום הידור מצוה שמדליק בנר גדול, עבור חבירו שיוכל גם לקיים המצוה, והאריך לדון בזה מדברי המג"א, ולמעשה פסק שכיון שהוא יכול לקיים המצוה גם בחצי נר, צריך ליתן לחבירו חצי נר השני כדי שגם הוא יוכל לקיים המצוה, עיי"ש.

עוד דן (ח"ב א"ח סי' לה) על מי שהחזיק במצוות ידועות כמה שנים לקרוא בתורה ברה"ו והכ"פ, וכעת בא איש אחד שרוצה לקרוא במקומו, וכתב שבמקום שיש חזקה יש להתקוטט על קיום מצוה, שאין זה דומה לכהנים שלא היה יתרון לאחד על אחיו.

והנה בשערים המצויינים בהלכה (סי' מב סק"ב) כתב לבאר את המנהג לאכול שיריים של צדיק, והוסיף וכתב, יש לי להעיר בענין חטיפת השיריים שנוהגים החסידים שלכאורה יקשה מנגמרא בחילוק לחם הפנים שהצנועים היו מושכים ידיהם והגורנין חוטפין, [ואכן ר' שלמה לייב מלנצ'נה סירב לחטוף שיריים, אלא אכלם רק אם ניתנו לידי, ואמר האם זה יותר טוב מלחם הפנים שבבית המקדש שהצנועים היו מושכים את ידיהם, (ספר זכותא דאברהם עמוד קנד)].

וכתב לתרץ עפ"י מה שכתב בתשובת מהר"י ברונא (סי' קסא) שאין כופים את הכהן לקבל מתנות כהונה משום שנאמר 'למשחה בהם' והיינו דרך מלכות וגדולה, ולכן בלחם הפנים לא היו חוטפים והצנועין מושכין ידיהם. משא"כ בשיריים של סעודת צדיקים שאין בזה עניין של 'למשחה' – דרך גדולה ומלכות.

בדרך אחרת כתב לבאר עפ"י מה שאמר אביי (חולין קלג.) שבתחילה נהג לחטוף את מתנות הכהונה משום חיבוב מצוה.

ובקובץ שפתי צדיקים (א עמוד יג) כתבו

וא"כ כאן כיון שהוא מהול יש להחזיקו שהוא יהודי.

וגם אנו רואים בחוש שהגולדים מהולים ניכר בהם ציצין המחוברין אע"פ שאינם מעכבים, וזה הילד מהול כהוגן, וגם אין לחוש שמלו אותו עתה, וגם כיון שבא מהנוצרים אין לחוש שהוא מהישמעאלים שמלים, ולכן הרוב מוציא מידי החזקה שהוחזק כבנם, וכתב שלצאת דעת הר"ה שסובר שחוששים למיעוט שנוגד מהול יטיפו ממנו דם ברית. ואחר שכתב שיחקרו הדבר היטיב מנין בא הילד הזה, אמנם דאי מצוה גדולה לקבלו בקהל ישראל, וטוב להטבילו בפני ג' לשם גירות וגם להטיפו קצת דם ברית.

אמנם בשור"ת יהודה יעלה (ח"א י"ד סי' שעה) כתב שאמנם באמת מצינו סימן מילה בתורה לגבי יוסף שאמר לאחיו ג' שנים נא אלי ודרשו חז"ל שהראה להם לסימן שהוא מהול, וכ"כ הפלאה (שם). אך הקשה על זה מהגמ' בנזיר (סה.) אר"י מצא פרט למצוה וכ' שחוששים שם אולי נכרי הוא, ולהג"ל צ"ע שהרי ניכר במילתו שישיראל הוא, וצ"ע.

האם ראוי לחטוף שיריים

בגמ': והתניא הצנועים מושכין את ידיהם (קידושין ע"ד, א).

כתב המגן אברהם (סי' נג ס"ק כו) בשם הדרכי משה שאין להתקוטט בעבור שום מצוה שהרי שנינו הצנועים מושכים את ידיהם מלחם הפנים. בערוך השולחן (שם ס"ב) כתב אסור לאדם להתפלל בלא רצון הצבור וכל מי שמתפלל בחזקה ודרך אלמות אין עונין אמן אחר ברכתו, אם יש בו יראת שמים יברח מהעמוד אם רואה אפילו רק יחידים שאין רוצים בו.

וכל מצוה שהיא במחלוקת אינה מצוה ולא יתקוטט לעשות מצוה שאינה מוטלת עליו שהרי אכילת קדשים בודאי מצוה גדולה היא ומ"מ שנינו בלחם הפנים שהצנועים מושכים את ידיהם מהחלוקה אם מתקוטטים בעד זה כדאייתא ביומא (לט.) ועל זה אמרו (מועד קטן ה.) כל השם אורחותיו זוכה ורואה בישע אלקים.

אך במחצית השקל (שם) העיר על לימודו של

כתבה שמשו של זה זרחה שמשו של זה, וכן היה שיצא ממנו אדם גדול והיה רב וגדול בישראל.

כיוצא בזה מבואר גם בספר פדה את אברהם (דרוש ד להספד) שכתב ר' אברהם פאלאג'י על אביו ר' חיים פאלאג'י, עוד אני אומר על הצדיק מה שעלה על לבי מראות גדול חכמתו, שהיה בקי בתלמוד בבלי וירושלמי ותוספתא ובאגדות ובפוסקים בהלכות גדולות אין חקר להבונתו, ברוך שחלק מחכמתו, מבהיל הרעיון דודאי מגיד מראשית אחרית, מה שאמרו בקידושין, ובמדרש (ב"ר נח ב) זרחה השמש ובא השמש אמר רבי אבא בר כהנא וכי אין אנו יודעין שזרחה השמש ובא השמש אלא עד שלא ישקיע הקב"ה שמשו של צדיק, הוא מזריח שמשו של צדיק חבירו, יום שמת ר"ע נולד רבינו וקראו עליו זרחה השמש וכו'.

וכמו כן אני אמרתי על מוה"ר ז"ל כשבא לזה העולם זרחה שמשו בתחילה, בא במקום הגאון הגדול הרב חיים אזולאי [החיד"א] ז"ל, וכלפי שמיא גליא שמוה"ר חיים ז"ל זרחה השמש ונולד בשנת תקס"ו ביום י"ב אדר א', והגאון מוה"ר חיד"א ז"ל בא שמשו בשנת תקס"ו ב"ג אדר א'. ומצינו לומר שאלקים יודע שמוה"ר חיים בא במקום הרב החיד"א והוא שורש נשמתו, וידים מוכיחות שמוה"ר ז"ל אשר ישא את שמו, וגם בתורתו יצא מופלג בחכמה כמוהו.

ועיי"ש שהאריך לבאר שקודם נולד צדיק, ואח"כ נפטר הצדיק הקודם, ומפני שכשם שהלכה פסוקה היא שאסור לסתור ביהכ"ס קודם שיבנו ביהכ"ס אחר, שמא יהיה אונס ולא יוכלו לבנות אחר במקומו, כך גם בנוגע לצדיק, שכל שהוא לא נולד יש לחשוש שמא לא יוולד בשלום, שהרי על ג' עבירות נשים מתות בזמן לידתם, ולכן רק אחרי שהצדיק נולד, הצדיק שקדם לו נפטר.

תינוק מהול אם זה סימן מובהק ליהדות

בגמ': מצאו מהול אין בו משום אסופי. (קידושין ע"ג, א).

בסוגיין, מצאו מהול אין בו משום אסופי. כתב המאירי, מ"מ יראה לי שאם נמצא מהול וניכר שבידי אדם נעשה, אף בעיר שיש בה גויים דנין אותו כישיראל. ובהפלאה (כתובות ס"ק) כתב, שאסופי מהול דינו כישיראל אפילו בעיר שיש בה רוב עכו"ם, מפני שהוא דבר שלא שכיח שיוולד מהול, אמנם במאירי משמע שדוקא אם ניכר שבידי אדם נימול.

בשור"ת ישועות מלכו (אהע"ז סי' יז) כתב על גוי וגויה שבאו עם תינוק מהול שהוחזק מתחילה כבנם, ואח"כ אמרו שישיראלית פנויה נתתו להם להניק אותו ואינם יודעים מי היא, ועכשיו בעבור שתי שנים רוצים למוסרו ליהודים שמקבלים אותו, וכתב שהרשב"א והר"ן (שבת קלה) כתבו שרק מיעוט גולדים נימולים ואין לחוש להם,

'פניני הלכה' מתוך תלמוד בבלי
המבואר מתיבתא על סדר הדף
היומי שילמד השבוע

פניני הדף היומי

שעה, וכעין שהיה בדבורה הנביאה שהיתה שופטה, ומה שייך להתדמות להם.

אבל למעשה יש לידע, שהמצווה של 'ואהבתם את הגר' (דברים י, יט) מחייבת אותנו לקרבם, ולפיכך אחר ישוב גדול נראה, שאין להחשיב דברים אלו בזמנינו כענין של מעשה שררה, כיון שעיקר תפקיד של ישיבה הוא ללמד לתלמידים כשהם רוצים, ומה שיש כח להמנהלים וראשי הישיבה על התלמידים לסלקם, או שלא לקבל אותם לכתחילה וכדומה, אין זה אלא כמו שררה של בעה"ב על פועליו, שאין זה מעין מינוי לשררה כלל, ולפי זה משרות אלו אינם אלא כמילוי תפקיד וכענין של עסק וא"כ גרים מותרים בהם.

ובשו"ת להורות נתן (ח"ג סי' עג) האריך לדון לאסור למנות גר לרב שהוא ענין של שררה, אך כתב שכל זה במינוי בתואר רב ומרא דאתרא, אך אפשר למנותו למורה הוראה כיון שאין בזה שררות וכפיה, שהמורה בא רק להורות את האסור והמותר ואין בכוחו לכפות, וגם אין בו ענין של שררה כמו רב שדבריו נשמעים בכל דבר. ועיי"ש (סי' עד) מה שהביא בזה בשם החת"ס. וע"ע בתשובות והנהגות (ה"ג סי' שה) על מינוי גר לר"מ בישיבה.

בתשובות והנהגות (ח"א סי' תלה) דן, אם לגיורת מותר לשמש כמנהלת לבית חינוך לבנות, וכתב להתיר מכמה טעמים שאין זה שררה בכפיה, וכן שאין זה מינוי על הציבור, עיי"ש.

[וע"ע בגליוני הש"ס (פסחים קיב). שדן מסוגיין על דברי השבות יעקב (סי' עד) על מנהג הדור דוקא למנות תלמידי חכמים למנהיגי הקהל].

מינוי גר לגבאי צדקה או לראש ישיבה

בגמ': אתו לקמיה דרב יוסף, אמר להו תנינא שום תשים עליך מלך מקרב אחיך, כל משימות שאתה משים לא יהיה אלא מקרב אחיך, אמר ליה רב אדא בר אהבה ואפילו אמו מישראל, אמר ליה אמו מישראל מקרב אחיך קרינא ביה. (קידושין עו, ב).

בדעת תורה (יו"ד סי' רנו סק"א) כתב ללמוד מסוגיין וממדרש רבה (נשא פרשה ט) שגר אסור להיות גבאי צדקה, אלא אם אמו מישראל. וציין גם לתשובות הרשב"א שכתב, שכל מה שנחשב לשררה, פסולים לזה גרים.

והנה בשו"ת אגרות משה (יו"ד ח"ד סי' כו) נשאל על מינוי גר למלמד או מגיד שיעור או משגיח, או אפילו ראש הישיבה. וכתב שאי אפשר ללמוד לענין זה מכך ששמעיה ואבטליון היו גרים ולימדו תורה ברבים, כיון שלא ברור לנו בדיוק יחוסם של גדולים אלו, אם לא היתה אמם מישראל, ולבד מזאת לא שייך לדינא להוכיח מהם, שהרי הם היו הכי גדולים בתקופתם, והיו בשלשלת הקבלה, ומי יודע אם לא היה הוראת

בשם ר' יעקב ישראל מטשערקאס ז"ל, שעניין אכילת שיריים מצדיקים הוא תיקון לחטא דור המבול, שכל חטאם היה בגזל ובחטיפה, כמבוא בתרגום (בראשית ו יג), וזה הוא הענין שחוטפים השיריים, לתקן בחטיפה זו, את חטא דור המבול.

שני רבנים במקום אחד

בגמ': אתי לקמיה דרב יוסף, א"ל וכו' רב ביבי דגברא רבא הוא ליעיין במילי דשמיא, ומר ליעיין במילי דמתא (קידושין עו, ב).

בשו"ת אפרקסתא דעניא (ח"א סי' ככו) נשאל על אודות שני תלמידי חכמים בעיר ששניהם רוצים להיות ברבנות והנהגת העיר, ושניהם ראויים לאותה איצטלא, ואצל הצבור שניהם כאחד טובים, והם יסכימו לקבל את שניהם, האם ראוי לעשות כן, או שמא כשם שאין מושחין שני כהנים גדולים, כך גם אין שני רבנים במקום אחד, וכמו שאמרו בסנהדרין (ת. דבר אחד לדור ואין שני דברין לדור).

והשיב ממה שאמרו בסוגיין, אתי לקמיה דרב יוסף, א"ל וכו' רב ביבי דגברא רבא הוא ליעיין במילי דשמיא, ומר ליעיין במילי דמתא. ומוכח שא"א לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד בענין אחד, אלא שלכל אחד יהיה מינוי מיוחד למה שראוי לו. ואם שניהם שקולים, בחיק יוטל הגורל ומה' משפטם יצא.

לילות שישי ושבת זה אור החיים המבואר

אור החיים המסולב

חמישים עשרה ממדורי הביאור 'מאורי אור' וילקוט מאורי החיים
 ביאור משולב שזור באומנות בית המילים
 'אור תורה' | 'תורת חיים'
 הערות, ציונים ומקורות
 עימוד מרהיב עין

אור החיים המבואר

10 כרכים של מתיקות נצחית:
 הביאור המקיף על כל ספר האור החיים הק
 'מאורי אור' - מאיר עיני הלומד
 'מאורי החיים' - מקורות מחולל
 ביאור רש"י
 עימוד מרהיב עין

חיים של תורה

ארה"ב: 437-0054 (718) | אירופה: 0176-8806-44-20
 להשיג בחנויות הספרים המובחרות

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

הרה"ק רבי יעקב יצחק דן מסטריקוב זי"ע הי"ד

ד' חשוון תש"ד

שנתיים ימים קודם פרוץ המלחמה סגר רבנו את שערי חצירו בפני הבאים וחדל לעסוק בצורכי הפרט, באמרו "רואני עננים שחורים המכסים את שמי אירופה וכיצד אוכל לעסוק בעניינים פרטיים..."

את זרם הבאים לעצה והדרכה בעניינים פרטיים הפנה רבנו אל בנו הגדול הגאון המופלא רבי טוביה יוסף הי"ד, והוא נסתגר בחדרו והתמסר רק לצורכי הכלל. באזני אחד החסידים שבא מארה"ק להסתופף בצילו אמר רבנו "אומרים שלא יהיה כלום- הרי רואים את הצרות לפני העיניים, רק צריכים לבקש והרווח לנו ה' אלוקינו מהרה מכל צרותינו- שהצרה תעבור מהר".

מיד עם פרוץ המלחמה ב"ז אלול תרצ"ט עזב רבנו את עירו וזעזע בעוברו ללודז' הסמוכה שהיתה עיר גדולה, ובה היה קל יותר להסתתר מפני הצוררים שביקשו בראשונה להתנכל ל"ראבין" ולראשי העדה. בראש השנה שהה כבר בלודז' בבית חתנו רבי שלמה דוד אברמטשיק הי"ד, בשעת התפילות הפקידו שמירה מבחוץ לבל יפתיעו הפורעים באמצע התפילה, גם בהיותו גולה בלודז' היווה רבנו אבן משיכה לחסידיו הרבים שגרו בעיר, בסתר ובהחבא ניהל רבנו את שולחנותיו והרעיף טללי תחיה על אנשי לודז' . וסיפר בנו כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע שבאחד מלילי שבת אלו בעת שישב בראש שולחנו חבוש שטריימל לראשו כשמסביבו מצטופפים חסידים, נכנס יהודי והודיע כי הנאצים ימ"ש מתקרבים לבית, כל הנוכחים החווירו, רבנו מיהר להחליף את השטריימל בכובע של ימות החול כשכולם נותרו עדיין סביב שולחנו, עד מהרה פרצו הנאצים לבית ושאלו מה זאת? מיד נענה רבנו "אלו הם ילדיי, כולם הילדים שלי", הנאצי ימ"ש נשמע ממלמל: "אכן רואים שזו משפחה אחת", והם נסתלקו כלעומת שבאו.

עם הגיעו לווארשא בימי התנוכה, המשיך בדאגתו לכלל, תושבי העיר שמצבם החומרי עוד היה שפיר, נצטוו על ידו לתת מפיתם עבור הפליטים הרבים שהגיעו בעירום וחוסר כל. נטל חלק בפעולות הארגונים שפעלו בתוככי גטו וורשה, בפרט בארגון "עזרת תורה" שעסק בהושטת סיוע לרבנים ותלמידי חכם שהגיעו לפת לחם.

לפי עדות ר' אברהם הגדל ז"ל, ביום ד' מר חשוון חשכו המאורות, רבנו הקדוש זי"ע והרה"ק ה"חובת התלמידים" מפאסצנה זי"ע, עלו ונתעלו בלהב אש השמימה בטרבלניקה, הי"ד. (הרב חיים צבי שיינבך, אלה אזכרה).

הישיבה, אף "בית התבשיל" הוקם בסמוך לבנין הישיבה, לרווחת התלמידים שיוכלו לסעוד על שולחן הישיבה באורה קבע, ולא יצטרכו לשולחנם של אחרים כנהוג באותם הימים.

עם הסתלקותו הפתאומית של אביו הרבי ב"ט שבט תרצ"ו, הכתירוהו חסידי סטריקוב כאלוף לראשם, כשהם מתבטלים אליו ומקבלים את מרותו עליהם.

על כס ההנהגה המשיך בדרך אביו הקדוש, כל חסיד מצא בו אב רחום ואוזן קשבת, רבים שלא נמנו על עדת חסידיו, היו נוסעים תכופות לחצרו להיוועץ בעניינים שונים.

כאביו הקדוש, קשור היה בעבותות אהבה בכל נימי נפשו לארץ הקודש וליושביה, כשהוא שולח סכומי כסף גדולים להחזקת יושבי ארץ ישראל בכלל ובני ירושלים עיה"ק בפרט.

כאשר שהה בירושלים עם אביו כארבעה חדשים, הלך ברגש קודש מדי שבת אל הכותל המערבי, שם היה מתרפק בתחנונים לישועתן של ישראל. רושם עז הותיר על לב יקירי ירושלים שונאיו בזכרונם את תפילתו הנרגשת על יד שריד בית מקדשנו שנים רבות.

את הבאים לעצה והדרכה בעניינים פרטיים הפנה רבנו אל בנו הגדול, רבי טוביה יוסף הי"ד, כשהוא מסתגר בחדרו ומתמסר רק לצורכי הכלל. באזני אחד החסידים שבא מארץ הקודש להסתופף בצילו אמר, "אומרים שלא יהיה כלום, הרי רואים את הצרות לפני העיניים, רק צריכים לבקש והרווח לנו ה' אלוקינו מהרה מכל צרותינו, שהצרה תעבור מהר", אף הכין לעצמו מזוודה קטנה מלאה בחפצי קודש, ספר תורה זעיר, תפילין, וכמה מכתבי יד.

רבינו נולד בזאלושין בשנת תרמ"ב לאביו הרה"ק רבי אלימלך מנחם מענדל זי"ע, ונקרא שמו בישראל יצחק דן. מילדותו ניבטו בו הנהגות נשגבות, אהבת ישראל לצד חריפות ובקיאיות. קנה ידיעה רחבה בים התלמוד כאחד הצורבים המופלגים בעדת חסידי אלכסנדר.

זכה לנסוע פעמים מספר עם אביו הרבי מסטריקוב לרבו, הרה"ק רבי יחיאל מאלכסנדר זי"ע"א. בהיותו כבן חמש חלה, ואביו מיהר להזכירו אצל רבו באלכסנדר, כשהביט הרבי בקוויטל, נענה בתמיהה, "יצחק, דין, רק דין", וציווה להוסיף את השם יעקב, מני אז נקרא שמו "יעקב יצחק דן".

בן שתים עשרה שנה היה עת נסתלק רבי יחיאל מאלכסנדר, מאז המשיך להסתופף בצל בנו, ה"ישמח ישראל" זי"ע"א. אל רבו זה היה דבוק ומקושר בלב ונפש, כל ימיו הרבה להזכירו ביראה ובהאבה, אף רבו החזיר לו אהבה עזה והיה קרוב אצלו מאוד. רבנו היה חתנו של החסיד הנודע רבי משה ארנברג זצ"ל.

בהיותו בן עשרים ושמונה נסתלק בחטף אחיו הגדול רבי אברהם אביגדור זצ"ל, שכיחן כרבה של קינוב לבית עולמו, והוא אך בן שלוש שנה בהשאירו אחריו עדה מיוותמת, בני הקהילה ביקשו מרבינו שימלא את מקומו, מני אז נודע שמו לתהילה ברחבי פולין כ"הרב מקינוב".

כאשר פרצה מגיפה בעיר אוסטורובצה, שהה הרה"ק רבי מאיר יחיאל מאוסטורובצה זי"ע"א בבית רבנו תקופה ארוכה, כשנפשו נקשרה בנפשו והוא מרבה להשתעשע עמו בעומקה של הלכה. כן הרה"ק רבי משה יחיאל מאוזרוב זי"ע"א, כשהיה מזדמן לעיירה קינוב הסמוכה לאוזרוב, היה מבקר בבית רבינו ומפלפל עמו ארוכות בלימוד.

בקינוב לא ארכו הימים, עקב דליקה גדולה שהחריבה את העיר כליל, נאלץ רבנו לעקור ממנה, בהמשך נתבקש על ידי אביו הרבי לעמוד על ימינו בחצר הקודש בעיר "זוגיערש". שם פעל בכל ענייני הכלל המסועפים בחצר סטריקוב, כשמפעם לפעם נשלח בפקודת אביו לצרכי צדקה והכנסת כלה ברחבי פולין.

בזוגיערש פעל בכל עוז לפיתוחה של ישיבת "בית אהרן", שהוא עמד בראשותה ומסר בה שיעורים תמידין כסדרן, עד מהרה יצא שמה הטוב למרחקים, כשהיא מושכת את טובי בניה של חסידי סטריקוב, כאשר התרחב גבולה בתלמידים, נפתח לישיבה סניף נוסף בעיר וולאה. מלבד ההנהגה הרוחנית, נשאו רבינו אף את העול הגשמי שהלך וגדל ככל שנתרבו תלמידי

ניבא שבשנת תש"ג תתחיל מפלת היטלר הרשע ימ"ש'

בימי השואה הנוראה, בחפצו להישאר עם הרבים בצרתם, לא אבה להימלט מתחומי פולין חרף המאמצים שהשתדלו חסידי סטריקוב בארץ הקודש להצלתו. גם בתוך הבונקר אליו הזדמן בימי הפסח

על פי כן היו נסוכות על פניו שמחת החג ותקוות הישועה. הוא הביא עמו לבונקר ספר תורה קטן, ממנו קרא את קריאות תורה של יום טוב. לפי עדות ר' אברהם הגדל ז"ל, ביום ד' מר חשוון חשכו המאורות, רבנו הקדוש ז"ע והרה"ק ה"חובת התלמידים" מפיאסצנה זיע"א, עלו ונתעלו בלהב אש השמימה בטרבלינקה, ה"ד. (הרב חיים צבי שיינברך, אלה אזכרה).

תש"ג בזמן "חיסול" הגיטו, עודד וחיזק ללא הרף, אמר כי יש בידו הוכחה על פי קבלה, כי בשנת תש"ג תתחיל מפלתו של היטלר הרשע, והשמיע גימטריא בזה, ראשי תיבות של 'רוב גאונוך תהרוס קמ"ך', בגימטריא תש"ג. ואכן, מפלתו של אותו רשע בחזיתות העולם השונות החלה באותה שנה. כל ימות אותו חג הפסח ניזון מאבקת סוכר, הואיל ולא היה בנמצא מזון אחר כשר לפסח, אף

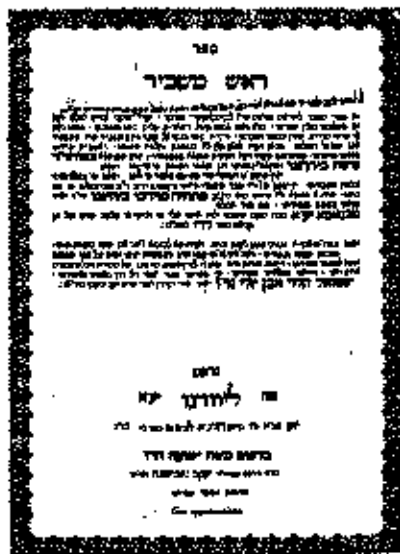

המקובל חכם רבי משה בירדוגו זי"ע

המשבי"ר ה' חשוון תצ"א

נושא עיניו לצד ההכרח באיזה א' מבעלי הדין היה מתבלבל שכנגדו, והוא אומרו 'שמוע בין אחיכם' שלא יעשו אלא השמיעה והדברים באים מהטוענים לפניהם באין השתנות לאחד מהם ובוהו 'ושפטתם צדק'.

(אור החיים הק' - פר' דברים)

חכם רבי משה בירדוגו נולד לאביו חכם אברהם ולאמו בשנת תל"א במקנאס שבמרוקו. תורתו למד מפי סבו מצד אימו, חכם חביב טולידאנו ומפי חכם יוסף בהתית. כל לילה זכה ר' חביב ללמוד תורה עם אליהו הנביא, במשך 4 לילות שמעה בתו את קולו של אליהו הנביא ובאחד הלילות קראה לאחותה וגם היא זכתה לשמוע את קולו של אליהו הנביא. כשסיימו את הלימוד אמר אליהו הנביא לר' חביב כי הבת ששמעה את קולו 4 לילות תזכה ל - 4 בני גדיקים והבת השנייה ששמעה את קולו פעם אחת תזכה לבן צדיק. בשנת תע"ה נתמנה לדיין והתמסר ללימוד ולהוראת התורה. בשנת תפ"ג לאחר פטירת דודו חכם משה טולידאנו, מונה לאב בית הדין בעיר מקנאס, שהייתה באותה עת, בירת מרוקו, ומקום מושבו של המלך מולאי איסמעיל.

שלא להטיל חס אחיד על עשירים ועניים

'לאכל עניים מארץ ואביונים מאדם' (משלי ל, יד) - תוכחת מגולה, על המנהג שנהוג לעשות מסים על הבתים בשווה, כקטון כגדול, ופעמים עושים כך לגולגולת, וטוענים לומר שהמס הוא בשביל היהדות, מה לי עשיר מה לי עני.

אפשר שעל זה אמר שלמה המלך, עליו השלום: 'דור חרבות שניו ומאכלות מתלעתיו לאכל עניים מארץ ואביונים מאדם' - ירצה כי הם מטילים המס על כל מי שיש לו בית, שלא ימלט שום אדם.

זהו שאמר: 'לאכול עניים מארץ' - מחמת הארץ, שהוא קרקע שיש להם להסתופף בצלו. ועוד 'ואביונים' - שאין להם קרקע, עושים אופן אחר שמטילים לגולגולת, זהו שאמר: 'ואביונים מאדם' - מחמת שהוא אדם.

ראש משבי"ר - דרשות על התורה

דקדק שבשעת הדין יהיו עיניו למטה

ושמעתי מפי חכם גדול חסיד וגדול בישראל חביב עלי כרוחי ה"ה הרב ר' משה בירדוגו זלה"ה שהיה מדקדק בשעת הדין שיהיו עיניו למטה ולא היה נושא עיניו כל עיקר, שהיה מרגיש שאם היה

רבינו חכם משה בירדוגו נודע בכינויו המשבי"ר, והעמיד תלמידים חשובים בתוכם חכם מרדכי אצבאן, חכם יצחק אצבאן, חכם חיים טולידאנו, המהר"ט - חכם יעקב בן משה טולידאנו, חכם יהודה בירדוגו, וחכם מרדכי בירדוגו, שהיה גם חתנו. בנו יהודה נפטר בצעירותו. זכה שתורה לא פסקה מפי זרעו, ונודע נכדו המלאך רפאל - חכם רפאל בירדוגו.

חכם רבי משה בירדוגו נתבקש לשיבה של מעלה ביום ה' חשוון תצ"א ומנוחתו כבוד בעיר מקנאס.

הגה"צ רבי מאיר שפירא זצ"ל

ראש ישיבת חכמי לובלין

ז' חשוון תרצ"ד

האמרי ברוך מוויזניץ ז"ע, ובכך השתדל הרה"ק האמרי ברוך בכל פעם ששהה בשאץ שיסעוד ארוחת ערב (וועטשערע) אצל שאר בשרו הרה"ח רבי יעקב שמשון.

פעם אחת בעת שהותו של הרה"ק האמרי ברוך אצל ש"ב, התאונן לפניו מארחו שהנהגה לו שני בנים שהצעיר מביניהם 'אברהם' (הוא זה שסיפר לי העובדא) הינו כבר הולך על רגליו ב"ה וקופץ ובא, ואחיו הגדול 'מאיר' שכבר בן ארבע אף שהוא ילד מאוד מפותח ומחודד הרבה ב"ה אך אינו יכול ללכת על רגליו.

נענה האמרי ברוך: זכי דבר זה צריך ממני? לזה לא צריכים לדידי, כי גם רבי חיימל שלי יוכל ללמוד לכת. ואכן בגמר הסעודה לקח הרה"ק רבי חיים מאנטיניע ז"ע את ידו של הילד מאיר והוליכו מסביב לשולחן, ומאז התחיל ללכת כאחד האדם.

כעבור שנים רבות נפגשו הגה"צ רבי מאיר שפירא והרה"ק רבי חיים מאנטיניע במעיינות המרפא בקארלסבאד או מארינבאד (וגם רבי אברהם המספר היה נוכח שם) וניגש רבי מאיר שפירא ואמר אל האנטיניע רבי שזוכר עוד איך בימי עלומיו לימד אותו לילך ברגליו.

נענה לעומתו הרה"ק מאנטיניע: אמנם לימדתי אתכם ללכת, אך אני דמיתי שתלך עד לוויזניץ או עד אנטיניע, אך לא עלה על דעתי שתרחיק לכת כל כך...

(הגה"צ רבי אליעזר דוד פרידמאן זצ"ל - פניני תורה וחסידות, וידא עמ' רסח)

לא עלה על דעתי שתרחיק לכת כל כך

אביא את אשר שמעתי מפי הגה"ח רבי אברהם שפירא זצ"ל משיחתו של תלמידי חכמים הצריכים לימוד, והעולם מספרים זאת בשינוי קצת אך אני אביאנו כפי שסיפרו לי הגה"ח רבי אברהם אחיו של הגאון המפורסם רבי מאיר שפירא זצ"ל מלובלין, וכה סיפר:

הגה"צ רבי מאיר שפירא בימי בהרותו למד בישיבת וויזניץ ורק אחרי נישואיו שהיה לחתן אצל חסיד טשורטקוב החל להסתופף בטשורטקוב עד שהיה לחסיד טשורטקוב נלהב. בנערותו התגורר בעיירה שאץ, ואביו הגה"ח רבי יעקב שמשון שפירא זצ"ל היה נכד של הרה"ק רבי פנחס מקאריץ ז"ע ומקורב משפחה להרה"ק

נולד בב' באדר תרמ"ז בשאץ שבבוקובינה לאביו הג"ר יעקב שמשון, מצאצאי הרה"ק רבי פנחס מקוריץ והרה"ק רבי יעקב שמשון משיפטובקה.

בילדותו ניכר בכשרון נדיר במיוחד ובהתמדה מופלאה. מסופר כי בגיל 9 כבר היה בקי בחלק יורה דעה עם מפרשיו. הוא נודע בתור "העלוי משאץ".

בשנת תר"ע, בהיותו בן 23, התמנה לכהן כרב בגלינא שבגליציה. לאחר 13 שנה עבר לכהן כרב בסאניק, שנה לאחר מכן בפיעטרקוב, ולאחר חמש שנים נבחר לכהן בלובלין. הוא יזם הקמת שני מפעלים גדולים לחיזוק התורה: ייסוד מפעל "הדף היומי" והקמת ישיבת חכמי לובלין. הוא הציע את רעיונותיו בפני הכנסיה הגדולה של אגודת ישראל בוינה בשנת תרפ"ג, ושתי ההצעות התקבלו באהדה על ידי המשתתפים. מסלול הדף היומי החל בראש השנה תרפ"ד, וישיבת חכמי לובלין נוסדה בשנת תר"ץ. הוא רצה לייסד ישיבה מפוארת הכוללת פנימיה וחדר אוכל, מתוך מחשבה כי זהו כבוד התורה. אכן, הוא הקים מבנה ענק ומפואר בן 6 קומות. הוא נדד ברחבי העולם על מנת לגייס כספים להקמת הישיבה ואחזקתה. היה בעל חוש מוזיקלי מפותח, והלחין מנגינות רבות. בין המנגינות הידועות שהלחין: "אשרי אדם עוד לו בך", "אם אמרתי מטה רגלי" ועוד.

רבינו נתבקש לישיבה של מעלה בדמי ימיו בגיל 46 ב' בחשוון תרצ"ד.

הגאון רבי שמעון שקאפ זצ"ל

בעל שערי יושר

ט' חשוון ת"ש

בהעידה מאלטש. בשנת תרס"ה נתמנה לאב"ד בעיר בריינסק והקים בה ישיבה גדולה. מאז קראו לו רבי שמעון בריינסקר. בשנת תרפ"ט התפטר מהרבנות בבריינסק ועבר לגור בעיר גרודנה. אף שם לא פסקה ישיבה מביתו.

ישיבת גרודנה היתה מהמפורסמות ביותר בפולין הליטאית. באישיותו הגדולה משך אליו את טובי המוח והשכל, בהם השקיע מכתותיו התורניים והורה להם את דרך לימודו המבוססת על עומק העיון והמחשבה. תלמידיו היו קשורים אליו בקשר אמיץ והוא שימש להם כסמל

הגאון רבי שמעון יהודה הכהן שקאפ זצ"ל נולד בשנת תר"כ.

רבינו היה יליד העיר טורץ, נתפרסם בשכלו החד והישר. בהיותו בן שתים עשרה נתקבל כתלמיד בישיבת מיר ואחר שנתיים עבר לישיבת וואלוזין. שש שנים קבל תורה מפי הנצי"ב ורבי חיים מבריסק. בשנת תרמ"ה נתקבל כראש ישיבת טלז.

שמונה עשרה שנים הגיד שיעורים לפני אלפי תלמידים שנתפרסמו בעצמם כגדולי הדור. במשך תקופה מסוימת ניהל ישיבה רבתי

ואמר: "ראה, אין כוחי בבישול כרעייתי, אלא שהיא כרגע לא נמצאת בעיר, תצטרך להסתפק במה שאני יודע..."

ניגש והחל לבשל לי ארוחה. נדהמתי מגודל המעמד, אפילו את אבי לא ראיתי מבשל, וכאן ראש הישיבה הגדול עומד לבשל בשבילי!! כשסיים לבשל, שם לי צלחת מלאה מהתבשיל. אחר שגמרתי דאג למלאה שוב, עד שהייתי שבע כהוגן שלא יכולתי לאכול עוד.

כשסיימתי וברכתי ברכת המזון, אמר: "ענה השאלה השניה", כאן כבר הייתי בטוח, ענה לאחר שהנני שבע אפשר כבר לבחון אותי, "השאלה השניה שברצוני לשאול אותך, מתי ישנת לאחרונה במיטה?" שוב נדהמתי, והשבתי שאיני זוכר בדיוק. הלך רבינו לחדר השינה שלו, סידר לי את המיטה, כעבור כמה דקות חזר וביקשני ללכת לישון. הוא כיסה אותי היטב. בעייפותי נדמתי מיד עד הבוקר. אחר כך התברר שזו היתה מיטתו שלו.

זה היה מבחן הכניסה שלי לשיבת גרודנא. וסיים בעל המעשה: "שנים רבות עברו מאז, צרות רבות עברו עלי, כל משפחתי נכחדה בשואה האיומה ועוד צרות רבות, מה ששמר על יהדותי כל השנים, עם כל הטרדגדיות אלו רק אותן שתי השאלות, אותו מבחן הקבלה לשיבת גרודנא. (הובא בספר "עלינו לשבח" מפי אחד ששמעו מבעל המעשה עצמו)

חמות, והדריכוני שכאשר ייגמר האוכל אבקש מיהודים בדרך.

יצאתי לדרך וכן עשיתי. אוכל השגתי פה ושם, והייתי לן על ספסלי בתי כנסיות, ופעמים אף ישנתי על אדמה באיזו פינה, סתם.

בדרך עברתי חוויות מפחידות רבות, הדרך היתה לעיתים מפחידה ומסוכנת וכל הזמן פחדתי, האמצע את הדרך? האם לעולם אשיג אוכל? האצליח במבחן? שאם לא – אבייש שם משפחתי ואיאלץ לחזור בדרך הארוכה בה באתי. הדרך היחידה להרגיע את הפחדים והחששות היתה להשקיע את עצמי בדף גמרא שהכנתי לבחינה, חזרתי על דף זה שוב ושוב עד שידעתי מילה במילה.

סוף סוף הגעתי לישיבה, כמובן עייף ומורעב, אבל מוכן למבחן כאשר דף הגמרא מסודר במוחי להפליא. בחורים מהישיבה שראוני ושמעו למטרת בואי הציעו לי ללכת ולהיבחן במשרדו של ראש הישיבה, הגאון רבי שמעון שקופ זצ"ל, משרדו של רבי שמעון היה מטבח ביתו, ורבי שמעון קיבלני בחביבות וביקשני לשבת על הכסא. אחרי שקיבלני בחביבות ושאל לשמי ולעירתי מוצאי, פנה ואמר לי: "ברצוני לשאול אותך שתי שאלות בלבד", הכנתי עצמי בקפידא, המבחן!

"שאלה ראשונה: מתי אכלת לאחרונה ארוחה חמה?" נדהמתי מהשאלה והרהרתי ארוכות, ולבסוף עניתי: "לפני כשלושה שבועות" קם רבינו

לדבקות בתורה.

נערץ היה בעולם הלמדני והישיבות, גם בגלל מדותיו הנעלות, טוב לבו וענותנותו, ובעין טובה במלוא חפניו השפיע על תלמידיו כל מה שלמד. כל ימיו השתוקק לעלות ארצה ולהרביץ בה תורה, אף קבל הסכמתו של הגאון רבי חיים עוזר לצעדו זה, אולם סיבות אחרות מנעו ממנו את עלייתו ארצה.

לאחר שנכנסו הגרמנים לגרודנא לא הצליח להמלט ממנה בגלל זקנתו המופלגת. אולם על תלמידיו צוה לברוח לווילנא.

יומיים אחרי שתלמידיו עזבוהו הוציא את נשמתו בטהרה. מספריו נדפס "שערי יושר" חיבור רב הכמות והאיכות בבירור סוגיות שונות בש"ס. נפטר ט' מרחשון ת"ש.

מבחן הכניסה לישיבה של הגרש"ש זצ"ל

סיפור נפלא זה סיפר בערבוב ימיו בעל המעשה, הר"ר משה ויינברג מניו יורק:

"נער הייתי כאשר הורי שלחו אותי ללמוד במכינה לשיבת גרודנא. היות שהורי היו עניים מרודים לא יכלו להרשות לעצמם לשלוח אותי ברכבת. לכן הוחלט שעלי ללכת ברגל, הישיבה שקבעו שאלך היתה רחוקה מהלך שלושה ימים. ציידוני במעט אוכל שהיה ברשותם וברכות

כאן כן היום:
הפרוייקט הפנומגלי הנדיר בהיקפו
הרמב"ם המבואר

מנחה ומנחה ב"ג נפתח כ"אור רחוק משולב על הדף
מחזרות והקדמות טרחות ליקוט ביאורים מקיף
מאות אלפי הערות והוספות חזכה לכל בן שיכח

וכמה טרחתי יומם ולילה
כמו עשר שנים רצופות בייבוץ חיבור זה
מצד רבב מימותי

3 כרכים חדשים
מספר קדושה

אוד הגאולה ליטרי לב

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 ובחנויות הספרים המובחרות

מסר של אמונה ודברי חיזוק לימים אלו

להחזיר את הבטחון!

של משה עושות מלחמה או שוברות מלחמה? אלא – מסבירה המשנה – "לומר לך: כל זמן שהיו ישראל מסתכלים כלפי מעלה ומשעבדין את לבם לאביהם שבשמים היו מתגברים! מה הכוונה "משעבדים את לבם לאביהם שבשמים".

מבואר בספרי החסידות, בספר 'ישמח ישראל' מביא בשמו של אביו: שנצחון ישראל היה ברגע שהבינו שהכל זה מהקב"ה, לבטל את המחשבה שאנחנו מבינים, להסתכל כלפי מעלה ולשעבד את לבנו להבנה פנימית מוחלטת שהכל בידיו של הקב"ה. כשתהיה לנו את האמונה והבטחון – מובטחים אנו שיהיו מתגברים! (מתוך שיעורי הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

אפשר אולי להבחין שהאינסטינקט הראשוני של כל אדם ואדם במצב נורא כזה הוא לתת עצות בטחוניות. אנשים יושבים בביתם ומביאים רעיונות צבאיים מקיפים, תוכניות עבודה ויעדים אסטרטגיים.

כאלו שלא החזיקו אקדה מימיהם – מביאים עצות על הפעלת מערכות של סנקים וטילים.

אולי ויתכן שמדובר בעצות טובות, אבל עכשיו זה בדיוק הרגע להבין שהנצחון של עם ישראל מותנה דווקא בכך שנדע לבטל את השכל שלנו, את ההבנה שאנחנו מבינים משהו.

הנה המשנה הידועה במסכת ראש השנה הדורשת את הפסוק: "והיה כאשר ירום משה ידו וגבר ישראל" – וכי ידיו

אולי ויתכן שמדובר בעצות טובות, אבל עכשיו זה בדיוק הרגע להבין שהנצחון של עם ישראל מותנה דווקא בכך שנדע לבטל את השכל שלנו, את ההבנה שאנחנו מבינים משהו

אור החיים המבואר
במתיקות ועריבות טוב התורה

אור החיים המשולב

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 ובחנויות הספרים המובחרות

עוז והדר
חיים של תורה

נוצב ועימוד: שוקי קני

לתגובות ולהצטרפות לקבלת הגליון במייל: newsletter.mechubarim@gmail.com

חדש בממלכת התורה

חדש

רמב"ם המבואר הפלאה

ערכים וחרמים

מהדורת 'קץ טללי ברכה'

מכון 'אור לישרים' – נהריה,

בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'

רמב"ם ונושאי כליו ערוכים בדקדוק רב, עפ"י כתבי יד ודפוסים ראשונים, מקוטע ומנוקד, בעיצוב נאה ומשובח. נוסף עליו ביאור משולב, הערוך בשפה ברורה ושווה לכל נפש. הביאור מלוקט מכלל מפרשי הרמב"ם, ובתוספת הקדמות, מבוא בתחילת כל ענין, מקורות וציטונים, ועם פסקי שולחן ערוך.

חדש

סידור שבת צמח צדק

מכון 'אור לישרים' – נהריה,

בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'

סידור לשבת באותיות מאירות עינים ובו משולב ביאור מתמצת ונעים שזור בין תיבות התפלה המקשר ומחבר את התיבות זו לזו ומועיל עד מאד לכוננת הלב בתפילה.

הושלם הסט

סט מדרש רבה המבואר

14 כרכים

בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'

'מדרש רבה עם מדור ביאור משולב, שכתחיתו הערות וציטונים 'עין המדרש', ועם מאסף ליקוטים 'אוצרות המדרש' שגלקטו משאר המדרשים שבכל חלקי התורה. בסופו גם מדור 'ילקוט אמרים' אמרות קודש ופנינים יקרים על דברי המדרש, מתורתם של צדיקי הדורות זצ"ל.

חדש

סט חוברות 'תלמוד ירושלמי' ובלכתך בדרך

כריכה רכה, 26 כרכים

מהדורת פריעדמאן

בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'

המהדורה הטובה ביותר של התלמוד הירושלמי 'עוז והדר', עם כל פרשני הירושלמי ובתוספת פירושו של מרן הגאון רבי חיים קניבסקי זצוק"ל. המהדורה מצטיינת בהגהה מדוייקת, בעימוד נאה ומרהיב עין, לתועלת הלומדים. עתה יוצאת לאור מהדורת חוברות עם כריכה רכה, לנוחות הלימוד בכל עת.

דבר בעתו

פרי צדיק בראשית א

מהדורת כרכות טוב

מכון 'אור לישרים' – נהריה,

בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'

'פרי צדיק' להרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זיע"א, על התורה ומועדים, עם ביאור משולב בתוך דבריו הק', במהדורה חדשה מוגהת ע"פ דפו"י עם תיקונים רבים, בעריכה חדשה בכתב מרובע ובניקוד מלא, ובחלוקה לקטעים, עם סימני פיסוק, רבבות מראי מקומות, עם כותרות משנה לכל קטע, ועם תולדות המחבר.

מלון יקרון והדושים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצדק שליט"א

מִי־הָרְאָה חֹזֶה־תָּא

חֹזֶה־תָּא דְאִזְרֵי־תָא
יְסוּד חֲדָשׁ וְנִפְלֵא עַל הַפְּרָשָׁה

הטעם שמרן ה'אמרי אמת' לא רצה להאמין שיגיע מלחמת העולם השנייה

בתמימות כדרכו הטוב מאז ומקדם. אך בדבר זה היה ירא להאמין באמונה שלימה בכל לבבו, כי אולי יהיה הוא הגורם להבאת המבול, היינו על ידי שלימות אמונתו יומשך בוודאי מזה הבאת המבול. ולא היה יודע איך ליתן עצות בנפשו מה לעשות. וזהו שפירש רש"י ז"ל מקטני אמנה היה מאמין ואינו מאמין. רוצה לומר, באמת היה מאמין, רק שירא להאמין בשלימות שה' יתברך יביא המבול, כי אולי יהיה הוא הגורם לזה וכנ"ל. עד שדחקוהו המים כו' והבן היטב. ודברי פי חכם חן. עד כאן בשם הרב ז"ל.

ובדברי יצחק (פר' נח ד"ה ועפ"י האמת) מהרה"ק רבי יצחק מראדוויל זי"ע בנו של המגיד מזלאטשוב כתב מאמר זה בשם אביו והוסיף בדבריו שאמר: אמונה הוא הצינור, האדם כמו שהוא מאמין כך יכול אדם להמשיך אליו כל הטובות וכל הברכות מן המקור. והוא דבר עמוק.

חסידים מספרים שכאשר נשבו רוחות מלחמה חזקות קודם מלחמת העולם השנייה היה האדמו"ר מגור בעל האמרי אמת רגוע ושלו, אמנם נשמעו מפיו ביטויים נוראים, אך כלפי חוץ לא נראתה עננה כלשהי על פניו. ומשכך, הסיקו החסידים כי לא תבוא מלחמה, ואף הם נשארו בשלוותם.

לעומתם, חתנו של הרבי שהיה אף אחיינו מהרה"ק רבי יצחק מאיר אלטר הי"ד, היה אפוף חששות כבדים, והסתובב מפוחד מאוד. שאלוהו, הלא הרבי אינו דואג. ענה להם בהראותו את דברי האוהב ישראל ע"ה שאמונה הוא מלשון המשכה, ולכן נח שלא רצה להמשיך באמונתו את גזירת המבול היה מאמין ואינו מאמין. כי הצדיק כאשר אינו משלים עם הגזירה יכול למונעה. המשיך ואמר, אף הרבי מטעם זה איננו חפץ להאמין במה שעומד לקרות כדי שלא יקדם את פני הגזירה חלילה וחס.

פירושים. אחד כפשוטו, האמת הדבר שבודאי יהיה כך. עוד יש לומר, אמונה מלשון 'ויהי אומן את הדסה', והוא לשון המשכה וגידול, כי באמונה יש כח זה שעל ידי האמונה יומשך הדבר הזה ממקורו ויבוא. היינו על ידי שהוא מאמין בה' יתברך ובוטח בו באמונה שלימה על שום איזה דבר, אז נמשך הדבר ההוא ובא בשלימות. והנה נח הצדיק בוודאי האמין בשלימות בכל אשר דיבר אליו ה' יתברך בכל לבבו ובכל נפשו

וַיבֹא נֹחַ וּבְנָיו וְאִשְׁתּוֹ וְנָשֵׁי בָנָיו אִתּוֹ אֶל הַתֵּבָה מִפְּנֵי מִי הַמַּבּוּל (ז, ז). ופירש רש"י ז"ל, אף נח מקטני אמנה היה מאמין ואינו מאמין שיבוא המבול עד שדחקוהו המים, עכ"ל.

והלא פלא גדול לחשוד את נח הצדיק שהיה מקטני אמנה בה' יתברך ח"ו.

וכתב האוהב ישראל ע"ה (נח ד"ה ויבוא) בשם רבו המגיד רבי מיכל מזלאטשוב ע"ה ונראה לי, דהנה תיבת אמונה יש לו שני

מִילְתָּא דְפִלְיָאָה

טעם שלא התפלל נח על בני דורו

אֵלֶּה תּוֹלְדֹת נֹחַ נֹחַ אִישׁ צַדִּיק תָּמִים הָיָה בְּדֹרֹתָיו אֶת הָאֱלֹהִים הַתְּהַלֵּךְ נֹחַ (ו, ט).

על דבר זה יתמהו הכל תמיהה גדולה, מדוע אכן לא התפלל נח על בני דורו שינצלו מהמבול, וכשיצא נח מהתיבה וראה את חורבן העולם היה בוכה, ואמר לו הקב"ה רועה שוטה אתה שלא בקשת רחמים על בני דורך, ובודאי לא דבר ריק הוא, כי נח איש צדיק תמים היה, ומיוחד היה בעבודת התפילה כמו שנרמז בפסוק 'איש צדיק' בגימטריא 'תפלה', ומדוע אם כן לא התפלל להצלת בני דורו.

יש צדיקים שאינם סובלים את הרשעים

פירש הרה"ק שר שלום מבעלזא ע"ה שצדיקים גדולים לפעמים אינם יכולים לסבול את רשעות בני דורם, ומחמת כן אינם יכולים להתפלל עבורם, וזה היה העניין אצל נח, שלרוב מעלתו לא יכול היה להשפיל עצמו אל בני דורו ולפעול רחמים בעבורם, ואף על פי שביקש רוצה להיות 'בדורותיו' בתוכם ממש, מכל מקום לא היה בכוחו לסבול רשעותם כדי להגביה אותם.

בכך יבואר מה שנחלקו חז"ל אם לדרוש אותו לשבח או לגנאי, ובוודאי אין הכוונה לדרוש את נח עצמו לגנאי, אלא שאם היה בדורו של אברהם שמא היה יכול לפעול יותר עבור הרשעים, כי דור שאברהם אבינו שרוי בתוכו גם הרשעים שבו נמצאים במדרגה טובה יותר, וממילא אפשר יותר להתפלל עבורם ולפעול למענם. אבל יש דורשים לגנאי כי אנשי סדום שבדורו של אברהם היו רשעים יותר מדור המבול, ואם על בני דורו לא ביקש רחמים בוודאי שעל אנשי סדום לא היה מתפלל.

אך יש לנו לדעת, כי כל זה אינו אלא ברשעי אומות העולם, אבל בני ישראל גם אם אינם במדרגה הראויה, מכל הם מכניעים עצמם לצדיקים, ועל די כן יש בכוח הצדיקים להתפלל בעדם ולהיטיב עמם.

ברזא דאח"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

קרוץ מחומר היודע מה הם ניסיונות העוה"ז הוא שיכול ללמד זכות

כהוגן יזהר מלדבר בגנותו, כפי שביאר הרה"ק רבי מרדכי מנשכיז ע"ה (רשפי אש משפטים) על הפסוק (שמות כג א) 'אל תשת ירך עם רשע להיות עד חמס', כי השטן אין לו נאמנות לקטרג בשמים על בן ישראל, וגם אם הוא מוסר עדות בבית דין של מעלה הרי אינו כי אם עד אחד, והתורה אמרה (דברים יז ו) 'על פי שנים עדים יקום דבר', ועצת השטן היא להמתין עד שימצא יהודי מספר רעה על חברו, ואז הוא מצרף אותו אליו להיות כמו שני עדים כדי להכריע הדין לרעה.

ועל כך הזהירה התורה 'אל תשת ירך עם רשע להיות עד חמס', 'רשע' הוא השטן, וצריך להיזהר שלא להצטרף עם השטן להיות עמו עד חמס כנגד יהודי אחר. ולכן גם כשצריך לגנות אדם רשע, יאמר בפירוש שאינו מגנה את האדם כי אם את מעשיו הרעים. ובודאי כאשר מלמד זכות על חברו מצטרף להעיד עם אותם המלאכים המליצים זכות על חברו ויגרום בדיבורו שיזכה חברו שידונו אותו לזכות.

המלמד זכות על חברו גורם טובה לעצמו

ובאמת אינו גורם בדיבורו רק לחברו אלא פועל בזה טובה גדולה עבור עצמו, כי הרבה פעמים עומד האדם לדין בפני בית דין של מעלה על מעשיו, ואין הדין נפסק בשמים בלי הסכמת בעל דין בעצמו, וכמו שאמר הבעל שם טוב ע"ה שקודם גזר הדין שואלים להסכמת כל באי עולם, וגם את האיש הנדון בעצמו שואלים לדעתו, וכיון שהוא מסכים גוזרים את הדין על פיו, והסביר הרה"ק רבי נחמן מברסלב ע"ה (ליקוטי מוהר"ן תורה קיג) שבודאי אין אדם מסכים לחרוץ דינו לרעה, אלא שמביאים אותו מן השמים לידי טעות, ומגלגלים שישאלו אותו כעין זה על אדם אחר, והוא אינו יודע שבהבל פיו הוא גוזר את פסק הדין שלו בעצמו, וזהו שאמרו חז"ל (אבות פ"ג מט"ז) 'זנפרעין מן האדם מדעתו ושלא מדעתו', היינו שמבלי דעתו הוא עונה ופוסק על גזר דין שלו בעצמו, ולכן צריך האדם מאוד להיזהר שלא לחרוץ דין על שום אדם, כדי שלא להביא עצמו לידי סכנה.

ואלו דבריו: ידוע שהקב"ה חפץ שילמדו סניגוריא על ישראל על הכלל ועל הפרט וכו', והטעם הוא, כי כל אשר ידבר האיש עושה רושם ומעורר פמליא של מעלה, אם מדבר קטיגוריא מעורר המקטרגים, ואם מדבר סניגוריא מעורר סניגורים ודבריו עושים פירות, עכ"ל.

בזה מבואר מה שאמרו במשנתנו 'והוי דן את כל האדם לכף זכות', ויש להבין מה התועלת בכך שילמד זכות על חברו, וכי על ידי כך ישתנה מעשה חברו לטובה, והרי כלפי שמיא גלוי וידוע מעשיו לזכות או לחובה, ופירש בתפארת שלמה (פרקי אבות פ"א מ"ו) שעל ידי שמתבונן על חברו לטובה מעורר שגם מן השמים ידונו את חברו לכף זכות, כי גדול כוחו של יהודי וכפי שדן את חברו כן מצטרפים אליו מן השמים, ובכך יכול להציל את חברו מן הדין ולהשפיע עליו שפע ברכה וטובה.

הוכחה לכך מצינו אצל רבי מאיר (חגיגה טו:) שהיה הקב"ה אומר הלכה מפומייהו דכולהו רבנן לבר מרבי מאיר, לפי שלמד תורה מאחר, עד שבא רבה בר שילא ולימד עליו זכות באומרו עליו 'רבי מאיר רמון מצא תוכו אכל קליפתו זרק', ותכף אמר לו אליהו הנביא שעתה אומר הקב"ה 'מאיר בני אומר'. ואף שבודאי היה אותו לימוד זכות גלוי וידוע גם מתחילה בשמים, מכל מקום הכל תלוי כפי ההתעוררות מלמטה, ואחר שלימדו עליו זכות התקבל כן גם בשמים.

וכן נראה לפרש בדברי הגמרא בגיטין (ז.) :שלח מר עוקבא לשאול את ר' אלעזר בני אדם העומדים עלי ובידי למסרם למלכות, מהו. שרטט וכתב ליה 'אשמרה לפי מחסום בעוד רשע לנגד' (תהלים לט ב), אף על פי ש'רשע לנגד', 'אשמרה לפי מחסום'. ועל פי דברינו יש לומר שכיון שלא רצה להוציא בפיו את הדברים כדי שלא יעשו רושם בשמים, לכך הקפיד דווקא לשרטט ולא להוציא זאת מפיו.

בדיבורו יכול האדם להצטרף לעדות השטן בשמים ולהיפך בלימוד זכות

לפיכך יש להיזהר שלא לקטרג על שום אדם מישראל, ולהיפך מצוה לספר בשבחן של ישראל, ואפילו חברו נוהג שלא

פי יצר לב האדם רע מנעריו וגו' (ח, כא). יושב בשמים שמח בראותו בניו מלמדים זכות זה על זה, ואף בשמים מלמדים זכות על האדם ומביאים בחשבון את מכלול הנסיונות והמצבים בהם עבר והתמודד, שלפיכך מצינו שלימוד זכות זה מלמד חנוך שכתוב בו (בראשית ה כד) 'ויתהלך חנוך את האלקים ואיננו כי לקח אותו אלקים', ומובא בחז"ל, שחנוך זה משעלה לשמים נעשה שר הפנים הנקרא מטטרו"ן שהוא מלמד זכות על ישראל. והקשה הרה"ק רבי יהושע מבעלזא ע"ה, לשם מה נלקח לתפקיד זה מי שהיה ילוד אשה, וכי חסר מלאכים בשמים שיכלו להתמנות לשר הפנים שבשמים, וכי לא יכול היה שיברא מלאך לצורך לימוד הזכות.

אלא מפרש הרה"ק, בכוונה תחילה נלקח אדם שהיה בעולם הזה, שכדי שהמלאך ידע ללמד זכות על בני ישראל צריך שידע מאיזה חומר עשוי האדם, שהרי על כך נאמר (בפרשתנו ח כא) 'כי יצר לב האדם רע מנעריו', ולפתח חטאת רובץ' (שם ד ז) שהיצר הרע מתגבר עליו האדם תמיד, ויצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ואלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו שנאמר (תהלים לז לב) 'צופה רשע לצדיק וה' לא יעזבנו בידו' (קידושין ל:), וכן אנו אומרים בוידי ביום כיפור 'הוא מאש ואני בשר ודם'. מלאך שנוצר מלאך שאין לו יצר הרע ולא התנסה באלו הדברים הנכשלים בהם בני אדם, אין לו את היכולת לדעת מה הם הנסיונות שעוברים על האדם בכל עת ובכל רגע במחשבה בדיבור ובמעשה. רק מלאך הנהפך מבשר לאש שהוא חנוך הוא מטטרו"ן היודע זאת הוא דווקא שילמד זכות על האדם.

דיבורו של האדם משפיע על גזר הדין בשמים

על כן יש לו לכל אדם לייגע עצמו בלימוד זכות כי בשמים מקשיבים לקול זה ומכריעים על פי לימוד הזכות שמלמד אדם על חברו, שכידוע, כל דיבור שיוצא מפיו של האדם עושה רושם בשמים, ועל כן יפלט ויכלכל דבריו במשפט ללמד זכות על כל יהודי באשר הוא, ועד כמה משפיע דיבורו של אדם נוכל לראות בדברי הפלא יועץ ע"ה שהאריך בכך,

לכל אדם ולכל דור ישנו תפקיד ייחודי

אם ניתן לנו שליחות זו, הרי כח המשלח בשליח, ויש לנו את כח המשלח בורא כל עולמים ששלחנו לעולם הזה, והוא הנותן לנו את הכח לעמוד איתן כנגד פיתויי עולם הזה והבליו, ולעשות רצונו בלבב שלם.

בכך פירש הרה"ק בעל עבודת ישראל ע"ה דברי המשנה (אבות פ"ד מ"א) איזהו גבור הכובש את יצרו, היינו שכובש את יצרו המיוחד לו. וכן אמרו חז"ל (סוכה נב): 'יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום', 'יצרו' היינו יצר המיוחד לאותו אדם, ובכל יום הוא מתגבר להסית את האדם ולהעבירו על דעת בוראו. ועל כך עזרתו ממעל להצליח להתגבר עליו, כדברי הגמרא שם: 'ואלמלא הקב"ה שעוזר לו אינו יכול לו'.

מצווה מיוחדת לכל דור

מלבד לכל אדם ישנה גם מצווה מיוחדת שייעודו משמיא לכל דור, ודווקא אותו הדור הוא שיתקן אותה. ומפרשתנו למדנו זאת לדורות באמרת ה' צרופה באמרו 'תמים היה בדורותיו' שהיה תמים ושלם במצווה המיוחדת לדורו הוא, ולא כתוב 'בדורו' אלא בדורותיו לשון רבים, כי כל דור יש לו שליחות מיוחדת, ונח שחי היה בכמה דורות היה זהיר בכל דור לשמור השליחות המיוחדת לאותו הדור. וכן כל דור ודור הרוצה להתהלך את האלוקים כנח בדורו, ישלים עצמו בתיקון הנדרש לדורו.

ידיעת תיקון הדור - בדבר שמתמודד בו ביותר

אך בעוד בדורו של הנועם אלימלך ע"ה הייתה רוח הקודש בהתגלות ודרשה עלי ספר כי המצווה המיוחדת לדורו היא מצות ציצית, אבל בדורנו אשר נסרכה חכמת נבוניו ואין איתנו יודע עד מה, ואין רוח הקודש בהתגלות, הכיצד נדע את אשר עלינו לתקן.

אף אנו נאמר כי כיחיד כך הציבור, וכשם שכל יחיד יכול לדעת ע"י שרואה באיזה מצוה מתגבר עליו יצרו ביותר, כך כל דור ודור יתבונן מהי המצווה שעליה נותן היצר נפשו ובה מתמודדים באי הדור הזה והרבה שנכשלים שבזה 'לב יודע מרת נפשו', וע"י שכל אחד ירגיש את הקושי שלו עצמו, יחד עם קושי הדור, אזי ידע נאמנה מה עלינו לתקן בדורנו. כמו מידת הביטחון בה' בלבד והחיים לאור הידיעה והאמונה כי אין עוד מלבדו אפס זולתו, והוא עיקרא ושורשא דכולא, והוא עשה ועושה ויעשה לכל המעשים.

ביותר במצוותו המיוחדת לו, כי ידוע הוא ומפורסם כי כל נשמה נשלחה לעולם כדי לקיים כל תרי"ג מצוות, ועד שלא תשלים קיום כל המצוות לא תבוא אל תיקונה השלם, וזה סוד ירידת הנשמות בגלגול בעולם כדי להשלים כל תרי"ג מצוות, ומטעם זה יש לכל אדם מצוה מיוחדת אשר בה תלוי עיקר תיקונו בעולם.

מצוותו הייחודית שעליה נדרש לתת את נפשו ומרצו יותר

שמלבד עבודתו להשלים קומתו בקדושה בתרי"ג המצוות, עוד נכונה לו ומצפה לו עבודה זו לתקן את אותה מצוה המיוחדת לו, כדברי בעל התניא ע"ה (אגה"ק פ"ז) הממשיל זאת לאיברי האדם, שכמו שבצורת איברי האדם יש לכל אבר פעולה פרטית ומיוחדת, העין לראות והאוזן לשמוע, כך בכל מצוה מאיר אור פרטי ומיוחד מאור אין סוף ב"ה, ואף שכל נפש מישראל צריכה לבוא בגלגול לקיים כל תרי"ג מצוות, מכל מקום נצרכת העדפה וזהירות וזריזות יתירה לאותה המצוה המיוחדת לה, ביתר שאת ויתר עוז כפולה ומכופלת למעלה מעלה מזהירות שאר המצוות.

וכמו שמצינו בגמרא (שבת קיח): שהיו האמוראים מעידים על עצמם שהיו זהירים כל אחד במצוה מסוימת, כאמרם 'אבון במה זהיר טפיל', כי אחר שהשיגו עיקר עבודתם ושליחותם בעולם היו זהירים בה ביותר. וכפי שיתקן עצמו בעבודה המיוחדת לו כך יזכה להתעלות בשאר עניני עבודת ה', וכדרכם של גדולי ישראל בכל הדורות, שהיו נזהרים כל אחד במצוה מיוחדת להדר לקיים אותה בשלמות.

סימן למצוותו - היכן שהיצר מכניס כוחות למנועו

אם כן איככה יוכל ויראה מה שליחות יוחדה לו, שעליו יתן נפשו לקיימה. ישית לב לראות באיזו מהמצוות מתגבר עליו יצרו בקביעות ומנסה בכל כוחו להכשילו. או אז יהיה בידו סימן מובהק כי מצוה זו או הנהגה זו היא התיקון המוטל עליו מאת משלח נשמתו הקב"ה ובעבורו בראו בעולם. ויתן נפשו כדי לקיים מצוה זו ולא יאבד תיקון נשמתו חלילה. ובוודאי

מפרשתו של נח לימוד לכל אדם

נח איש צדיק תמים ה'ה בְּדֹרֹתָיו (ו ט). שנינו במשנת צדיקים כי כל הנכתב בתורה הרי שהוא נצחי ונכתב לדורות, שלא כתבה תורה סיפורי מעשיות, רק כל שנכתב הוא שנלמד מזה להנהגתנו בעולם. נראה לומר כי בפסוק זה ניתן לנו שיעור ומידה לעבודת ה' יתברך, שכן ידוע דברי קודש הקדשים מן האר"י הקדוש ע"ה שאינו דומה עבודתו של אדם לשל אדם אחר מיום בריאת העולם ועד סופו, ואין אדם יכול לתקן המוטל על אחר שלכל אחד יש את שליחותו המיוחדת לו שבעבורה נשלח לעולם.

על כך אמרו חכמינו ז"ל (אבות פ"ד מ"ג) 'אין לך אדם שאין לו שעה, ואין דבר שאין לו מקום', שלכל אחד יש את השעה והתיקון המיועד דווקא לו ואינו יכול להיעשות ע"י שום אדם שבעולם, ולכן לא יתכן שאין לו את השעה לצורך כך, כי לולי השעה והמקום אינו יכול לקיים את שליחותו העליונה.

כיוצא בדבר הוא מה שאמרו שם (פ"ב מ"ד) 'אל תאמר לכשאפנה אשנה שמא לא תפנה', כלומר, אם נזדמנה לך האפשרות ללמוד ולהשכיל בדברי תורה, אל תדחה את הדבר, כי 'שמא לא תפנה' - שמא זהו הרגע שבשלו אתה נמצא כאן בעולם הזה, אל נא תחמיץ הזדמנות זו. כי ברגע אחר יהיה זה כבר תיקונו של רגע אחר, ודע כי רוצה ה' את מעשיך ושלחך לצורך תיקון העת העכשווית, ויתכן כי דווקא מצבך הנוכחי, מכל בחינותיך האופפות וסובבות את רוחך ונפשך הן בגשמיות והן ברוחניות, עם מלחמות היצר שיש לך עכשיו, הן הם הסיבה שלכך נשתלחת לעולם הזה.

על האדם לקיים את כל המצוות בשלימות

מעתה ישאל השואל וידרוש המבקש הכיצד ידע אדם את עתו, האיך יבין מהו הדבר המיוחד שהוא בדווקא הצריך לתקנו. ללא ספק הדבר הראשון שעליו לדעת ובלעדיו לא תעלה ארוכה לנשמתו, הוא קיום כל תרי"ג המצוות ותיקון חכמים, ועוד יעסוק בתורה ובמעשים טובים ומידות ישרות וטובות, כי רק על ידי קיום כל התורה נשלם האדם באיבריו וגידיו וזוכה לקומה שלימה.

אך הוא גופא הסיבה שיש לו להיזהר

יצא לאור ע"י מכון אור לישירים © כל הזכויות שמורות אין להעתיק או להצטט ללא אישור מפורש בכתב ממכון אור לישירים
ניצוב ועימוד: שוקי קנר

מגיד מראשית

בית מדרשו של המגיד

סיכום ותמצות דברי תורתו של המגיד

מגיד מראשית

תורתו של המגיד זיע"א לפרשת השבוע

השפעתו של הצדיק על בני דורו

במאמר זה מבאר רבינו את השפעתו של הצדיק ובני דורו זה על זה, המיוסדת על כך שהצדיק כלול מכל בני דורו, וגם מקשר את כולם לבורא יתברך. ובו נתבארו אופן פעולת נח ואברהם אבינו שהיו בבחינת צדיק המכונה 'יסוד', והשפעתם על בני דורם.

הנה עניינה של מידת היסוד, המידה השישית משבעת המידות, היא שיש לה כוח מיוחד שהיא עולה עד השורש של כל המידות ומקשרת את כולם, וממשיכה משם השפעה חדשה לחיותם ולחדשם, כלומר שהמחזיק בה זוכה להתקשר אל שורש המידות שהיא הדעת שמשם נמשכים כל המידות אשר בכל הנפשות והעולמות, ועל ידי זה לקשר את כל המידות ואת כל הברואים, ולכן כינוי 'צדיק' הוא למי שמידה זאת שורה עליו, וממילא כשמתקשר בכל כוחות הנפש אשר בו להקב"ה, מקשר הוא עמו את כל בני דורו.

וכאשר אכן בני דורו של הצדיק מתקשרים עימו ואינם מתנגדים אליו, הוא עולה ומעלה את החיות של העולם עד מקום שהוא למעלה מהעולם, המקור שהוא אין סופי - דביקותם בעצם מציאות השי"ת שלמעלה מכל השגת אנוש, ומשם מקבלים שפע בלי גבול, וכשירד הצדיק מדביקותו הזאת וחוזר לחשוב ולהתחבר אל מציאות העולם הזה והנבראים, ממשיך שפע חדש של אלקות לכל העולם.

וכבר נזכר לעיל, שאף על פי שהצדיק משפיע על כל בני דורו, זהו רק אם בני אדם מוכנים לקבל את השפעתו, אך אם אינם משתוקקים כלל לקבל את השפעתו, וגרוע יותר אם מתגברים ברשעותם, אזי בוודאי לא רק שלא יוכל הצדיק להשפיע עליהם שום יראה ודביקות, אלא גם מפאת התקשרותם עימו בדור ובזמן אחד יתכן שאף ימנעוהו מלהגיע למדרגתו הראויה.

נמצא כי יש חילוק בדבר זה באופן זה, שכאשר הדור רחוק מהשכל של קרבת ה' לא מפאת רעתו אלא מפאת חוסר ידיעתו, אז הצדיק שדעתו חזקה מקשר את כל בני דורו להקב"ה, אבל כאשר הדור רע בעצם, שכל תשוקתו לרע וכדור המבול שעליהם נאמר (בראשית ו) 'יצר מחשבות לבו רק רע כל היום', אזי יש להם גם כן השפעה על הצדיק, שאינו יכול להתרומם ולהתדבק בקודשא בריך הוא כפי תשוקתו.

ענין סמיכת הפרשה (בראשית ו-ט) 'ונח מצא חן בעיני ה', אלה תולדת נח, נח איש צדיק תמים היה בדרותיו את האלקים היתה הנהגתו נח. ויש לדקדק הלא אמרו רבותינו זכרונם לברכה (בראשית רבה כח ט) על פסוק (שם פסוק ז) 'כי נחמתו כי עשיתם' ונח מצא חן בעיני ה', מלמד שאף נח לא היה פדאי להנצל אלא שמצא חן. ואם כן, לפי זה האיר קורא אותו הפתוב אחר כך צדיק תמים, אם כן היה פדאי כיון שהיה שלם בצדקותו אם כן בוודאי לא חטא עמהם כלל. ואפלו למאן דאמר בדרותיו היה צדיק שרק לפי דורו היה צדיק, והם היש דורשין לגנאי (פירוש רש"י בראשית ו ט) מפל מקום הפתוב מעיד עליו שהיה צדיק תמים ואם כן על כל פנים בוודאי לא היה ראוי לשום עונש, ואיך אפשר לומר שלא היה ראוי להנצל.

ועוד, מהו ענין מציאות חן. מהו מהות מציאות חן, מהו הזכות שבשלה זכה אל החן, ובמה בא לידי ביטוי החן זה. ועוד, למה אצל מציאות חן נאמר שם הויה שהוא רחמים, ואחר כך אמר את האלקים היתה הנהגתו נח שהוא מידת הדין. ועוד, מהו ענין ההפסק באמרו אלה תולדת נח בשביל דרשת רבותינו זכרונם לברכה (בראשית רבה לו) 'שעיקר תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים שלהם מה שייכות פסוק זה לכאן, לפי מה שדרשו חז"ל משמעות דרשה זאת אם כן קשה דרשה זאת לכאן דווקא, בספרו צדקת נח בדורו.

ואפשר לומר על פי מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (בראשית רבה לב ד) על פסוק (בראשית ז א) 'ויאמר ה' אל נח בא אל התבה וגו' כי אתה ראיתי צדיק לפני בדור הזה, מפאן שאומרים מקצת שבחו בפניו וכלו שלא בפניו. אבל מכל מקום קשה למה שנה הפתוב ולא קראו תמים, כי הלא באמת היה תמים כמו שמצינו שהעידה עליו התורה שהיה שלם בצדקותו, גם אמרו יש דורשין לשבח, בדרותיו היה צדיק ואלו היה בדורו של צדיקים וכו', ויש דורשין לגנאי, לפי דורו היה צדיק.

וכדי להבין זה, נקדים מה שאמרו בזהר (בראשית כה) על פסוק (קהלת א ד) 'דור הלך ודור בא', אין לה דור שאין בו צדיק כמשה רבינו עליו השלום. רוצה לומר שמשה היה פלול מפל הדור שהוא ששים רבוא, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (מכילתא בשלח מסכתא דשירתא פרק ט) אשה אחת ילדה במצרים ששים רבוא בכרס אחד והכוונה למשה רבינו שהיה שקול כנגד כל ישראל, ולכן נאמר 'דור הלך ודור בא' בלשון יחיד, ולא נאמר דור הולכים כפי שהיה ראוי לומר אם פסוק זה היה נסוב על כל אנשי הדור וכו', כי זה קאי על הצדיק שבדור, שכל הדור כלול בו, כי בכל דור ודור יש צדיקים שהם בחינת משה שכולל את כל נשמות ישראל, וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (יומא לח:) עד שלא שקעה שמשו של עלי זרחה שמשו של שמואל הרמתי וכו', וזהו מכיון שכל צדיק הוא נשמה כוללת שבתוכה כלולים כל דורו, וכל דור הבא יורד לעולם לפני שנסתלקה נשמתו של הצדיק מהדור הקודם לו שבו כלולים כל אנשי דור הקודם.

והוא כמו שפתוב (משלי י כה) 'יצדיק יסוד עולם'. וידוע שמדת היסוד יש בו כח לעלות למעלה עד לשורש הספירות שהוא החכמה, ולהוריד ולהמשיך השפע מעילא לתתא מלמעלה למטה, כלומר אל תוך המלכות שהיא למטה - היא חיות כל הנבראים שבעולם העשייה, מפני שהוא כולל הכל פידוע (תיקוני זוהר תיקון מז פד.) מכיון שהיסוד כולל את כל הספירות, וכן הוא הצדיק התחתון, שהוא כמו צנור המשפיע לכל הדור שהשפע נמשך על ידו ממש, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות יז:) כל העולם לא יזון אלא בשביל חנינא בני ומפרש תיבת 'בשביל' כמו בתוך השביל, רוצה לומר שרבי חנינא השפיע את השפע לעולם על ידי התקשרותו להקב"ה, ועל ידו בא השפע לכלם, כמו דרך השביל העובר ממקום למקום, שהוא מעביר הכל דרך שם ועל ידי ההולך בשביל המחבר בין שני עברי השביל עובר

השפע מצד אחד של השביל לצידו השני, כן רבי חנינא בעצמו היה כמו השביל בענין ההשפעה שעל ידי דביקותו בהשם יתברך ירד ונמשך השפע אל כל בני דורו.

יִכְמוּ כֵן הוּא כְּמוֹ סֵלֶם, כמו שְׁנַאמְר (בראשית כח יב) ביעקב 'והנה סולם ארצה, ומלאכי אלוקים עלים וירדים בו', והכוונה היא שבני דורו עולים ומתעלים למקורם ושרשם על ידי הצדיק, כי כמו שיש לו כח להוריד השפע ולהשפיע כן יוכל להעלות את כל דורו למעלה.

וּכְבַר אֲמַרְנוּ (באור תורה סימן תפז) על מה שְׁנַאמְרו רבותינו זכרונם לברכה (חגיגה טו.) זכה נוטל חלקו וחלק חברו בגן עדן לא זכה וכו', ולמה המדה כן. ונתבאר הטעם בדרושים הקודמים, ויובן על פי הנזכר, כי כל הרהורי תשובה שהרשעים מהרהרים בתשובה המחשבות שנופלים לרשעים לשוב בתשובה, בכל יום, הפל בא להם על ידי הצדיק שמהרהר בתשובה תמיד, כמה שְׁנַאמְרו רבותינו זכרונם לברכה (זוהר נשא קכז.) בכל יום בת קול מְכַרְזַת שובו בנים שובבים. אף מי הוא השומע זה, לכן נבין מתחלה מהו ענין הבת קול. כי הנה ידוע כשְׁנַאדָם מוציא קול נשמע כנגדו קול כמותו הוא קול הברה הנשמע באופן שקולו לא נאבד ברות, אלא הוא מקום המוכן לקבל קולו ולהשמיע את ההברה, וזהו פרוש בת קול. ואם כן, כְּאֶשֶׁר יֵשׁ בַּת קוֹל הן המחשבות הנופלות במחשבות הרשעים שנקראים 'בת קול', מְכַרְח הוא שיש קול העצם שממנו נופלות מחשבות אלו, שהוא כְּבִיכּוֹל הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעַצְמוֹ מְכַרְזִי (ירמיה ג יד) שובו בנים שובבים וכו'.

וְיָדוּעַ מַה שְׁנַאמְרו רבותינו זכרונם לברכה (חגיגה יד.) **כָּל דְּבוּר וְדְבוּר הַיּוֹצֵא מִפִּי הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִבְרָא מִמֶּנּוּ מְלֶאכֶּה, וְהַמְלֶאכִים הַנִּבְרָאִים עַל יְדֵי הַדְּבוּרִים בְּאֲמָצְעוֹת הַצְּדִיק** שההבל שלו מחובר להבל שלמעלה, והדיבור שלו מחובר לדיבור העליון, ונמצא שכאילו הקדוש ברוך הוא הוא המדבר את הדיבורים היוצאים מפיו, ואם כן בדיבורו הוא מוציא מהכח אל הפועל את דיבור השובו בנים שובבים, הנה המעוררים את כל הדור להתעוררות התשובה שהמלאכים הם השכלים ומהם נמשכים, וזהו שְׁכַתוּב (בראשית כח יב) 'והנה מלאכי אלקים עלים וירדים בו', כְּלוֹמֵר בּוֹ מִמֶּשׁ בַּצְּדִיק, כלומר שנמשכים אל כל הדור, בְּאֲמָצְעוֹת הַצְּדִיק כלומר על ידי שהצדיק ממשיך על עצמו הרהורי תשובה, ועל ידי כן שהצדיק עצמו חושב ומעיין בתשובה הצדיק מעורר את דורו מפני שהם כְּלוֹלִים

בו על ידי שהם מקושרים אליו ומהרהרים בתשובה מכח המחשבות שנופלות בהם מכוחו, ויוכל הצדיק להעלותם על ידי המחשבות שממשיך אליהם, כמו בדור של אברהם אבינו עליו השלום שגיייר עם רב, אף על פי שהיו עובדי עבודה זרה, עם כל זה היה יכול להעלותם ולהחזירם למוטב, כמו שְׁכַתוּב (שם יב ה) 'וְאֵת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בְּחַוָּיָה'.

אָבֵל דּוֹרוֹ שֶׁל נֹחַ הָיוּ רִשְׁעִים בְּיֹתֵר, כְּמוֹ שְׁכַתוּב (שם ו ה) 'רַק רַע כָּל הַיּוֹם' ולא שמעו לקול המחשבות שהעלה בהם נח לעלות ולחזור בהם, לכן לא היה בו כח להעלותם. ומה גם שגם נח בעצמו לא היה יכול להתחזק ולעלות למדרגות יותר עליונים להתעלות יותר בדביקות השם יתברך ולהשיג יותר בגדלות ה' מחמתם. וזהו דמיון אדם המושך בחבל מִשָּׂא כְּבֵדָה מִמֶּטֶה לְמַעְלָה, וְכִשְׁהַמִּשָּׂא כְּבֵדָה מִמֶּנּוּ בְּיֹתֵר אִזְ הָאָדָם עֲצָמוֹ נִרְתַּע לְאַחֲרָיו, וְכִמְעַט שְׂאִינוֹ נוֹפֵל, וצריך האדם הזה להתחזק בכל כוחו שלא ליפול. כן היה נח עם דורו, שהיה מקושר עם בני דורו וניסה להעלותם, אבל מכיון שהיו מקושרים ברע כמעט שמשכו אותו אחריהם, ולא היה יכול מעצמו להתחזק בצדקתו, לכך היה צריך סעד לתמכו משמים, שיוכל להתחזק בדביקות מחשבתו בה', למרות הרשעים שבדורו שמכוחם היו באויר מחשבות רעות. ונֶאמַר בּוֹ 'אֵת הָאֱלֹקִים הַתְּהַלֵּךְ נֹחַ', שְׁהָיָה צָרִיף עֲזָר וְסֵעַד גָּדוֹל מִחֲמַתָּם כְּנֹזֵר, וְהָיָה הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּבִיכּוֹל בְּעַצְמוֹ אוֹחֲזוֹ וּמְחַזְקוֹ לְהַעֲלוֹתוֹ, אף על פי שבדרך הטבע לא היה כלל מציאות לנח להתחזק, כי מחשבותיהם ודיעותיהם של בני דורו מנעו את דביקותו, מכל מקום הקב"ה בעצמו עורר עליו שפע דביקות שיוכל לעלות יותר ויותר, אָבֵל אֲבָרָהָם הָיָה כּחוֹ יִפָּה הִיָּה כּחוֹ הַרוּחָנִי חֹזֵק לְהַתְחַזֵּק בְּדַבִּיקוֹת ה', שלא נתקלקל כוחו על ידי דורו, וגם דורו לא היו רעים כל כך ולכן מחשבותיו לא נתקלקלו על ידי בני דורו, ממילא לכך לא היה צריך סיוע, וכל העליות שעלה והתדבקותו והתקרבותו הפל היה מעצמו.

וְאִם כֵּן, לִפִּי זֶה מֵאֵן דְּאֲמַר לְשִׁבַח וּמֵאֵן דְּאֲמַר לְגַנְאִי לא פליגי, ובאמת שניהם עולים בקנה אחד, כי פרושו כי באמת נח היה צדיק תמים. ומאן דְּאֲמַר לְשִׁבַח הוּא כְּפִשְׁוֹטוֹ, מִכָּל שֶׁכֵּן אִם הָיָה בְּדוֹר צְדִיקִים, שאז לא היו הרשעים מונעים ממנו מלהתדבק יותר בכל כוחו בהקב"ה, ומאן דְּאֲמַר לְגַנְאִי הַכוּוּנָה שְׂבִאמַת מַצַּד עַצְמוֹ לֹא הִיָּה יֹכֵל לְהִיּוֹת דְּבוֹק בְּהַקְב"ה כְּאֲבָרָהָם, אבל טעם הדבר אינו באשמתו אלא

לפי דורו, פְּרוּשׁ לִפִּי דּוֹרוֹ שְׁהָיוּ רְעִים בְּיֹתֵר עֲשָׂה נֹחַ כָּל יְכַלֵּת צְדָקָתוֹ בְּתַמִּימוֹת, אָבֵל אִם הָיָה בְּדוֹרוֹ שֶׁל אֲבָרָהָם אֲבִינוֹ עָלִיו הַשְּׁלוֹם לֹא הָיָה צְדָקָתוֹ שֶׁל עֲכָשְׁיוֹ נִחְשָׁב לְכֹלֹם דְּרַגַּת דְּבִיקוֹתוֹ שְׂאֵלִיָּה הַגִּיעַ בְּכּוּחוֹת עַצְמוֹ לֹא הִיָּתָה נִחְשָׁבַת כֹּלֵל לְעוֹמַת דְּרַגַּת דְּבִיקוֹתוֹ שֶׁל אֲבָרָהָם אֲבִינוֹ שֶׁהִגִּיעַ אֵלֶיָּה בְּכּוּחוֹת עַצְמוֹ, אָבֵל בְּאֲמַת אִם הָיָה בְּדוֹר כָּשֶׁר יֹכֵל הִיָּה לְפַעֵל הַרְהוּרֵי תְּשׁוּבָה בְּלֵב כֹּל בְּנֵי הַדּוֹר, וְלַעֲלוֹת עַד שׁוֹרְשׁוֹ לְהִיּוֹת צְדִיק תָּמִים כְּמוֹ אֲבָרָהָם, כִּי הַמְּנִיעָה לֹא הִיָּתָה מִחֲמַתּוֹ כִּי אִם בְּעִבּוֹר דּוֹרוֹ, וּמַצַּד כּוּחוֹ וַיִּגִּיעַתּוֹ בְּדַבִּיקוֹת ה' לֹא הִיָּה פְּחוֹת מֵאֲבָרָהָם, וְהָיָה יְכַלֵּת בְּיָדוֹ לַעֲלוֹת וְלְהַתְּהַלֵּךְ לְפָנָיו כְּמוֹ אֲבָרָהָם בְּלִי סִיּוּעַ.

וְנִמְצָא הַיּוֹצֵא מִזֶּה, שְׁבִאמַת נח היה צדיק תמים מדתו מדתו היתה צדיק תמים שעבד את ה' בכל כוחו, אף מפני מניעת הדור הצרף לסיוע מהקב"ה להיות תמים שאכן יוכל להיות שלם בצדקתו, שלא ירתע לאחוריו מחלק זה של 'תמימות' שהיא שלימות המידות, כְּנֹזֵר. וְאִם כֵּן, מִדְּתוֹ שְׁהָיָה תָּמִים לֹא נִתְיַחֶסֶה אֵלָיו לְשִׁבַח לֹא נִאמְרָה לְשִׁבַח אֵת מַעֲשָׂיו אֵלֹא לְלַמֵּד בָּא, אֵת גּוֹדֵל הַסִּיעָתָא דְּשִׂמְיָא שְׁזַכָּה לוֹ כִּיּוֹן שְׁעָשָׂה כֹּל מַה שֶׁהִיָּה יֹכֵל לְעָשׂוֹת, כִּי הִלֵּא הוּא בְּעַצְמוֹ לֹא הָיָה יֹכֵל לְהַתְחַזֵּק לְוִלָּא סִיּוּעַ הַעֲלִיּוֹן, רַק שְׁבַחֵהּ הַמְּתִיחֵס אֵלָיו הוּא מִדַּת צְדִיק כּוֹחַ הַתְּקַשְׁרוֹתוֹ לְהַקְב"ה בְּמִידַת הַצְּדִיק שֶׁהוּא הַתְּקַשְׁרוֹת בְּכֹל כּוּחוֹת הַנֶּפֶשׁ, שְׁהָיָה בְּהַתְּעוֹרְרוֹת מְעַצְמוֹ.

וְזֶהוּ שְׁנַאמְרו בְּצַחוֹת לְשׁוֹנֵם מְקַצַּת שְׁבַחֵהּ בְּפָנָיו, כְּלוֹמֵר מְקַצַּת שְׁבַחֵהּ דִּיִּיקָא כְּמַדוּיִיק מְלִשׁוֹן 'מְקַצַּת 'שְׁבַחֵהּ' שֶׁל אָדָם, ולא אמר "מקצת 'שבח' של אדם", רוֹצֵה לְוִמַר קַצַּת שְׁבַחֵהּ הַמְּתִיחֵס אֵלָיו וְזֶהוּ 'בְּפָנָיו', היינו השבח הראוי לשבחו מחמת עצמו ופנימיותו, הִיָּה רַק מִדַּת צְדִיק, שְׁהָיָה בְּהַתְּעוֹרְרוֹתוֹ מְעַצְמוֹ, וְזֶהוּ כָּל שְׁבַחֵהּ בְּאֲמַת. כִּי לֹא הָיָה לוֹ לְשִׁבַחֵהּ יֹתֵר בְּמִדַּת תָּמִים, כִּי זֶהוּ לֹא שְׁבַחֵהּ שִׁבַח שְׁלוֹ, רַק מִחֲמַת סִיּוּעַ כְּנֹזֵר כִּי הִיָּה אֲפֶשֶׁר לְשִׁבַחֵהּ בְּכַךְ שְׁבַמְצִיאוֹת הִיָּה צְדִיק תָּמִים, אִמְנַם אֵין זֶה שִׁבַח שְׁלוֹ כִּיּוֹן שְׁתַּמִּימוֹתוֹ הִיָּינוּ שְׁלִימוֹת צְדָקָתוֹ הִיָּתָה בְּסִיּוּעַ עֲלִיוֹן. וְלִכֵּן נֶאמַר כָּאֵן 'כִּי אֵתָּה רְאִיתִי צְדִיק לְפָנָי בְּדוֹר הַזֶּה', רוֹצֵה לְוִמַר בְּזוֹ הַמְּדָה שְׁהוֹלֵךְ הַצְּדִיק לְפָנָי כְּמוֹ אֲבָרָהָם בְּלֹא סִיּוּעַ, אֵתָּה אֵינְךָ כִּי אִם צְדִיק לְבַד כִּי עֵצֶם הַתְּקַשְׁרוֹתוֹ לָהּ הִיָּה אִכֵּן מְעַצְמוֹ וּמַהֲתַעוֹרְרוֹתוֹ וְלֹא מִחֲמַת סִיּוּעַ, וְזֶה שְׂאֵתָּה תָּמִים כְּפּוֹעֵל לְעַבּוֹד אֵת ה' כְּרֵאוּי תְּמִיד הוּא מִחֲמַת סִיּוּעַ שְׁלִי, כְּמוֹ שְׁכַתוּב בְּרָאשׁ הַפְּרָשָׁה אֵת הָאֱלֹקִים וְכו'.

תפילה מיוחדת על השבויים

אשר התחברה על ידי רבי **קלונימוס קלמיש שפירא**
בן רבי אלימלך הי"ד **האדמו"ר מפיאסצנה**
מוגש לציבור לקראת יום ההילולא שחל ד' בחשוון

מבקשים על השבויים שנלקחו לעזה.

הרבי מבקש שם ומתפלל להקב"ה על השבויים שיחזרו לביתם, אבל יותר מזה: שהקב"ה ייתן כוח בידי השבויים לעמוד בעיניו הנוראים שמעבירים אותם.

וכשאנחנו יודעים את האכזריות הנוראה של הנאצים הישמעאלים, האכזריות שהגיעה לידי שיאים איומים בטבח הנורא שהם ביצעו בשמחת תורה - אין לשער כמה אנחנו מתחברים לזה.

והרבי ממשיך ומבקש במיוחד עבור הילדים והתינוקות הרכים, אלו שנגזלו מידי הוריהם ונלקחו בשבי.

וזה נראה כאילו הרבי עומד אתנו ובוכה יחד עמנו על הילדים הקטנים, הילדות האומללות, התינוקות, שעקרו אותם באכזריות מהמיטה ולקחו אותם לארץ גזירה, לשבי ברצועת עזה.

- יש. נוסח תפילה לעילוי נשמת הנפטרים - גם יש. אבל נוסח תפילה על שבויים - לא מוכר לנו.

בס"ד עלה בידינו למצוא נוסח מאוד מיוחד של תפילה על שבויים, נוסח שחיבר הרבי הקדוש מפיאסצנה, הרבי שנודע בספרו 'חובת התלמידים' ובשאר ספריו.

לפני שמונים שנה בדיוק, בחודש חשוון של שנת תש"ד, נרצח הרבי על קידוש השם. אבל תקופה קצרה לפני זה, הרבי חיבר תפילה מיוחדת באידיש על שבויים. בקשה מריבונו של עולם לשחרר את השבויים שנלקחו על ידי הגרמנים הנאצים ימ"ש.

בספר הזכרון שנכתב לזכרו של הרבי מופיע תרגום מיוחד של התפילה ללשון הקודש.

והתפילה היא קורעת לבבות, וכשאנחנו מתבוננים במילים של התפילה, הרי שזה ממש מתאים למצב שלנו, היום בו אננו

נכון לרגע זה נמסרה הודעה רשמית למאה תשעים ותשע משפחות על כך שיקריהם נלקחו בשבי על ידי הרשעים האכזריים אנשי חמאס.

כפי הנראה זה מספר לא סופי ויש למעלה ממאתיים שבויים, בני ערובה, שנמצאים בידי הערבים ימ"ש. מאתיים אנשים נשים וטף שכל חטאם הוא היותם יהודים הגרים על ארץ אבותינו.

הלב נקרע אליהם.

אנשים רוצים לעשות משהו בעבורם. והדבר הטוב ביותר הוא תפילה. תפילה בוקעת שערי שמים ועולה עד כסא הכבוד.

ברור שאדם יכול להתפלל בכל לשון, אבל אנשים מתחברים לנוסחאות של תפילה שיש לפניהם. זה נותן להם את המילים הנכונות.

העניין הוא שנוסח תפילה על חולים רח"ל

אחי ורעי, הבה ונאמר יחד את תפילתו המיוחדת של הרבי מפיאסצנה עבור השבויים:

רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם! הַאֲזִינָה לְקוֹל בְּכִינֵנוּ וְלֹאֲנָקַת לִבְנוּ, רֵאֵה אֶת צַעֲרֵנוּ וְעַנְיֵנוּ, וְהוֹשִׁיעֵנוּ מִמַּצּוֹקֵתֵנוּ הַגְּדוֹלָה. קְרוּבֵי נַפְשֵׁנוּ, נְשִׁים וְיִלְדִים, אָבוֹת וְאִמָּהוֹת, אֲחִים וְאֲחִיּוֹת וְשָׂאֵר אֲחִינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, נִעְקְרוּ מִתּוֹכֵנוּ. הֵם לְקַחוּ בְּשָׁבִי וְעִקְבוֹתֵיהֶם לֹא נוֹדְעוּ. הֲיֵה נָא אֲתָה - א-ל-ש-ד-י - מְגַנֵּם שֶׁל כָּל הַשְּׁבוּיִים, שְׁמֹר עֲלֵיהֶם מִכָּל צָרָה וְצוּקָה, תֵּן לָהֶם כֹּחַ לְעִמּוֹד בְּעֵנֵינוּ מִיַּד מְעַנִּיָּהֶם מְחַרְפִּיָּהֶם וּמְגַדְפִּיָּהֶם. הִמְצֵא לָהֶם חַיּוֹת, לְמַעַן יִזְכּוּ לְשׁוּב אֶל מִשְׁפּוּחֹתֵיהֶם. וְהַיְלָדִים וְהַתִּינוּקוֹת הַרְפִּים, אֵלֶּה שֶׁנִּגְזְלוּ מִחִיק אֲבִיהֶם וְאִמָּם, עֲשֵׂה נָא שְׂתִתְּגַלוּ וְיִזְכּוּ לְשׁוּב אֶל אָבוֹתֵיהֶם כְּבִימֵי צִאתֵנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם. הֲרִינֵי מִנְדָּב צְדָקָה לְמַעַן עֲנִיִּים מִפִּי רַעֲב, וּבְזָכוֹת זֶה חוֹס וְהוֹשֵׁעַ אֶת (פלוני בן פלוני) אֲשֶׁר לְקַח/ה בְּשָׁבִי וְהִבֵּא אוֹתוֹ/ה בְּשָׁלוֹם בְּחַזְרָה אֶל בְּנֵי בֵּיתוֹ/ם. א-ל-רַחוּם וְחַנוּן, עֲשֵׂה חֶסֶד וְרַחֲמִים לְכָל הַקְּרוֹאִים אֲלֶיךָ בְּלֵב שָׁלֵם. חוֹס נָא וְרַחֵם עַל שְׂאֵרֵי הַפְּלִיטָה שֶׁל עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל. אֲמַר לְצָרוֹתֵינוּ דִּי. הֲגַן עַל קַמְץ שְׂאֵרֵי הַפְּלִיטָה הַקְּטָנָה, כְּשֵׁם שֶׁהוֹשַׁעְתָּ אֶת אֲבְרָהָם אֲבִינוּ מִיַּד נְמֻרָד, וְאֶת יַעֲקֹב אֲבִינוּ מִיַּד עֵשָׂו וְלָבֵן, וְאֶת מֹשֶׁה רַבְּנוּ מִיַּד פְּרַעֲוִה, וְאֶת דָּוִד הַמֶּלֶךְ מִיַּד גְּלִית הַפְּלִשְׁתִּי, וְאֶת חֲנַנְיָה מִיִּשְׂאֵל וְעִזְרִיָּה מִיַּד נְבוּכַדְנֶצַּר, וְכֵשֵׁם שֶׁהַצֵּלְתָּ אֶת דָּנִיֵּאל מִגַּב הָאֲרִיּוֹת, וְכֵשֵׁם שֶׁהַצֵּלְתָּ אֶת מֵרְדֳּכַי וְאֶסְתֵּר מִיַּד הַמֶּן הַרְשָׁע - כֵּן תוֹשִׁיעַ וְתַחַלֵּץ אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל מִיַּד שׁוֹנְאֵיו, וְתִשְׁלַח לָנוּ גּוֹאֵל הַצֵּדֵק שֶׁיִּגְאָלֵנוּ מִן הַגְּלוּת הַמְּרָה, בְּמִהְרָה בְּיָמֵינוּ, אָמֵן

אין ספק: מילים מזעזעות אבל עם אמונה ותקוה. ובוודאי הן אל כביר תפילת רבים לא ימאס ונזכה לראות חזרה את החטופים, אנשים נשים וטף, בריאים ושלמים, ובמהרה נזכה לגאולה השלמה במהרה בימינו אמן.

מתוך שיעורו של הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א לכבוד יום ההילולא שחל עתה ביום ד' חשוון

שיעוריו בענייני דיומא של הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א
ניתנים לצפייה ולהאזנה **קו מחוברים 02-803-9999**

- אתר עוז והדר
- אתר קול הלשון
- דרשו
- אביר יעקב
- ערוץ בהיכלי החסידות